

పుస్తకము పేరు : కాలేందరి పాఠిక

.....

గ్రంథకర్త పేరు : యెంకటాచార్య

..... భూమి పాఠిక

సా. /
పం. జన - కం

322

రాకూర్ పరిశోధనా కేంద్రం వియ్యజ్ఞాద

.....కూర్జింజి పరిశోధనా కేంద్రం

.....దేంకర్ పరిశోధనా కేంద్రం

.....పరిశోధనా కేంద్రం

శ్రీ

కౌలిందీ పరిణయము

ఇది

ధూళిసాల వెంకట్రామయ్యగారిచే

రచియింపబడి,

శ్రీ బండారు నాగభూషణరావు నాయుడుగారి

కంకిత మీయబడినది.

ఈ కృతిపతిగారి సోదరు లగు

సత్యానందము నాయుడు గారిచే

ముద్రింపించి ప్రచురింపబడియె.

మంజునాథీముద్రాక్షరశాల,

ఏలూరు.

1907.

కాల్పిందీపరిణయము.

ప్రథమాశ్వాసము.

శా. శ్రీగాంధర్వ సుధాంశుచే శ్రుతి చకోనీ యుగ్మ సంతృప్తిదా
వేగ న్జేజయగఁ గాంతుచే వ్రజవధూ బృందంబు గోగోపకుల
రాగక వారల నేలుచుండు ఘన లీలాకృష్ణుఁ డక్షీణ స
త్రాంగల్భ్యంబున నాగభూషణుఁగృహక రక్షించునశాంతముకా.

సీ. ఏవామ భూకాంతు దేవియా టెటిఁగించు

నీలాంబు జన్మ సన్నేత్ర గరిమ

నే తహోదరికంతు మాతయా టెటిఁగించు

పాణి గృహీతాబ్జ వార గరిమ

నే తన్విద్ధుగ్ధాబ్ధి సూలియా టెటిఁగించు

లలిత వశీభంగ ముల బెడఁగున

వేదాల చంద్రుని లో బుట్టువుగ బొల్పు

సరసానన సువిలా సంపు గరిమ

గీ. నల్ల కంఠముల చరాలు దిట్ట తనము

మీర బండాది మలదుగ్ధ నీర నిధి హి

మాంశుఁ డైసట్టి నాగభూ మోగు నింట

నిండు వేడుకఁ గాపుర ముండు గాత.

2

చ. అలిమల వేణి హేమనగ మారయ గా నెలవంక తెంతయున్

బొలిచె దళంబుగా ననిన బొల్పు వహింపఁగ నవ్వి జారు పై

ట లలన నేర్పుతోడను దిటంబుగఁ జేయఁగ సంతసించి కొఁ
గిలిగొను నట్టి శంకరుఁడ కిల్బిఘఁ జేయుత నాగ భూషణున్. 3

ఉ. ఆరయ మస్త కాగ్ర విహితాబ్జము వాడు నటంచునల్ల భా
గీరధి నెత్తి బెట్టితివి కేయచు నెంతటి జాణవిట్టి నీ
జేరుపు నాత్త మెచ్చదగు నిచ్చలటంచు గిరీశుఁజూచి పల్
గేరడమాడు గౌరి శుభ కృష్ణుని జేయుత నాగ భూషణున్. 4

ఉ. వాయు హతిం బ్రతిధ్వనులు వచ్చుదరీ నికురుంబసంగ గాం
గేయ ధరాధరంబు గలిగేయచి జూడ నసంతమా సదా
మ్నాయము లుచ్చరించ వదనమ్ముల వాక్సతి బూనిపద్మ పీ
తాయతిగూడు ధాత విభవాగ్రుని జేయుత నాగ భూషణున్. 5

ఉ. ద్యోలహరీ మృణాళముల నూనత మెక్కు తురంగ మంబులం
బీలుస దృక్పరీరమున వేదపువీధి ననారతంబువా
హ్యళి యొనర్చు నేమనుక రాలకయా తెలి దన్నిచూలి ప్రో
యాబుప్రవీణ మామక మహాకృతి నాధు గృతార్థు జేయుతన్. 6

మ. హరమూర్ధాగ్ర నటద్ధనీరుని హస్తాగ్రంబు లం బీల్చి సా
దరతం దల్లికిఁ బుష్కరంబయిన మోదించిచ్చి యత్యర్థమా
సురుచింబాల్య విచేష్టలెల్లఁగడు దాఁజూపించి కాశాహః
స్ఫురణం దండ్రీ కొసంగి ముద్దుగొను దేవుంగొల్తు దృట్సిద్ధికిన్. 7

సీ. ఏమహా బలవంతు డైనలేని జనమునఁ

గడలేక యొప్పెడి కడలిదాటె

నేతపో వంతుండు బ్రీతిఫలంబంచు

శైశవంబున సారస హితుఁ బట్టె

నేనుగూడావాతుఁ డిలబాహు ముసలాన
 నక్షకుజము ప్రోలి కంపెజూడ
 నేదయామానసుం డిం ద్రాకిమలవన
 ముల కగ్ని హోత్రంపు కలనుజూపె

గీ. నలర రామాను జన్మ జీవాత్మ నిచ్చి
 నట్టి పర్యాయ ధాత మహా బలాత్మ
 జాండు ఘనకృపాకలిత చిత్తుండు గాఢ
 కరుణ మమ్ముల నిచ్చలు గాఢుగాత.

8

ఉ. ఏకవి జిహ్వఁ చొల్త గననింపు వలిర్పఁగఁ బాదనూపురా
 స్తోక యుణంయుణ ధ్వనులు శోభిల భారతి నాట్యమాడె నే
 ఛేకుని చిత్తపద్మమునఁ జేరెను దారక హంసమట్టి స
 న్నాకు సుతున్ దీయకృతి నమ్మికబూర్ణము జెందఁగొల్చెదన్.

9

మ. చిరభక్తి స్సముపాశ్రయింతును మహా శృంగార వాగ్ధోరణా
 కరు ద్వైపాయను శాలిదాసు సుకవి గంభీర వాగ్ధారు ధీ
 వరు జోరు నివభక్తు మాఘు జయదేవజ్ఞ స్తయూరాహ్వయున్
 నరస్తాగ్రేసరు భారవిం దలఁతువాక్సారస్య సంసిద్ధికిన్.

10

గీ. నక్షుల్లసర్పచృచ్ఛభౌతికపు తనువనియు
 వాఙ్మయాక్షర గాత్రంబు వరలఁబూని
 వైకృతోక్తి విశుద్ధిని వశముపడఁగఁ
 దెలియఁ జెప్పెడి నన్నయ నలువకేను

11

గీ. కావ్య నాటక బాలముల్ క్షమవచించి
 యాఘనిక కాళిదాసన నలరు చుండి

నీతు లనుబెక్కు గరపుచు నెగడునట్టి
కందుకూరి వీరేశలింగమునుతింతు.

12

క. తలఁతుం దిక్కన నెఱ్ఱన
విలసద్వచన ప్రకాశుఁ బెద్దన ముద్దుం
బలుకులుగల తిమ్మన నే
విలసద్వాక్యములు గలుగఁ బృథ్వి నిరతమున్.

18

క. నన్నయ గు ర్వవతంసునిఁ
బన్నుగ వడ్డాది వంశ వార్ధి శశియు ధీ
మన్నయుఁ డగు సుబ్బారా
యున్నెరయఁగ దొడ్డయార్యు నోజం దలఁతున్.

14

క. తప్పు కవిత్యముఁ జెప్పిన
యొప్పుగ నాసుకవిదిద్దు నెప్పుల నెపుడున్
దప్పు లనఁచుండు కుకవుల
నెప్పుడు నిందింతువారి నిజగమందున్.

15

సీ. కావ్యంబులను జూచి గాఢంబులౌ ప్రబం
ధముల సహాయత నవ్యముగను
భాగవతంబులొక బరగుఁ, కాళిందీప
రిణయంబు నెడి కథ ననుసరించి
నాగభూషణు ప్రేరణంబునఁ గావ్యంబు
గానెనర్చంబూని నానుగాన
మధువడి పోయంగ మనకలు గనుపించుఁ
గావున దీనిలొక గలుగుతప్పు

గీ. లాత్తజాల ముద్దు వాక్కుల నగసి తండ్రి
గారవించెడి రీతిమా కావ్యమును తు
మించగోరుదు నెప్పుడు మేలిమిగను
సుకవి వరులార నిర్మల సుజనులార. 16

వ. అని యివ్వినందున నిష్టదేవతా ప్రార్థనంబును పురాతనాను నాత
నకవిశ్రేష్ఠ వందనంబును గుకవి నిరాకరణంబును గావించి శృంగా
ర రసబంధురంబగు నొక్క ప్రబంధంబు రచించ నారంభించు
నవసరంబున. 17

సీ. బండ్లారీ కులదుగ్ధ వారాశి జనియించి
పంక జాతులయందుఁ బగవహించి
బహు కలాస్థాన ప్రభవహించి యునుదార
జైవాత్మకత్వప్ర శస్త్రీఁగాంచి
యాశ్రితకువల యాహ్లాదంచోసఁగిజన
నేత్రంబులకు మోద నియతీఁగాంచి
ఘనపథసంచార భునత వహించియు
నరిసుల గర్వంబు నపహరించి

గీ. విలుభగణముల్లపాలిటివితరణమునఁ
జెలగు చుండెడి సర్వస్వములను గాంచి
నాగభూషణ ఘనకుండు భోగినాథ
భూషణోజ్జ్వల మార్ధాగ్ర భూషణుండు. 18

వ. వెండియు నఖండ మార్తాండ మండలానుహార పిచండీల కాంతిమం
డల సదనుండును, వివిధాశావపూరితే శానశేఖరద్యుతి నితాంతా

నుకార సుష్టోక భృశుండును నిర్మలశర్మనిర్మిత చిత్రఫలకాన్వితభిత్తి
 కాంత సహితాస్థానుండును విశ్వవిశ్వంభరా వినుత స్రువైశ్వర్యధురీ
 ణుండును సకలశుభలక్షణగురీణఘోటక హటకాదివివిధగణపరిసేవి
 తుండును వివిధారాతి నికురుంబాంకూర ఘటోద్భవుండును వా
 నావిషయ వాణిజ్యప్రకటన లక్ష్మీవిధవాతి శయిండును నిశ్శోభన్
 చిత్త సుహృచ్చక్రవాళక చకోరక త్పాకరుండును శ్రీరామచం
 ద్ర చరణారవింద మనవదిందిందీర స్వాంతుండును అద్విజిహ్వాసం
 చారాద్వైత లబ్ధచిత్తానాయాస కరంబులు న్యాయాలోచన కవి
 శ్రేష్ఠ చర్చాపరపోషణ దిష్టంబులయంచఃగలవాండును వితరణగు
 ణాభి లాఘుండును వినుతగణగర్వండును విద్య స్తనోహనుండును
 పమిడిపాలగోత్ర పనిత్రుండును నగు నాగభూషణుండు నిస్తంద్ర
 విభవ సాద్రుండై యొక్కనాడు రత్నకీలిత ద్వారబంధబంధుర ల
 క్ష్మీనిలాస భాసమానంబైన మందిరంబున.

19

సీ. సకలవిషయవణి జీకురుంబములుజూడ
 నొప్పగ మొకచిక్కి నల్లసిల్లి
 నిఖిలాత్త వాణిజ్య నికరసంబంధమా
 లేఖకులు సతాంత లీలమెదయ
 వివిధజ్ఞానంబు వెలయ బోధించెడి
 ధీవయస్సులు ప్రక్కఁ దేజరిల్ల
 రహిపుట్టవల్లకీ రవముచేరార్లర
 గించు వైశిషులు నుతించుచుండఁ

గీ. బండితస్తామ మెల్లను బలసికొల్వ
 వరవణిగ్వార మంపెడి వస్తువులను

బట్టి కట్టెదురకు దెచ్చి భటులు జూప
విమల మగురీవిఁ జేరోలగమున నుండి.

20

మ. నను శ్రీరామ పదాంబుజాత భద్రనా నందు న్నహోవాయునం
దనదాక్షిణ్య సులబ్ధనిత్య కవితాధారున్ లసద్గాధినం
దనగోత్రోద్భవ ధూళిసాళ కులజున్ గంజిల్లగా గౌరవం
బనుకంపంబిలు వంగఁబంచి యనియెన్ హన్వప్రచిత్తంబునన్. 21

గీ. సుతతటాకాది సప్తసంతతులు వెలయు
నందుఁ గాశ్యపిభిలముగా కగయశస్త్ర
మయ్యు నొప్పెడి నద్ది కావ్యంబుగాన
దానినే మాకు సమకూర్చు తడయకిపుడు. 22

వ. అని సబహుమానంబుగ నావతీయఁ బల్లవిత సల్లలిత స్వాంతుండనై
వల్లెయని నేనును బ్రబంధరచన కారంభించి కృతినాయకుని వంశ
వతారం బభివర్ణించెద. 23

కృతినాయకునివంశము.

సీ. నతచతుర్భుజ నాభి నవపంకజ మతల్లి
కడుపారనెవ్వానిఁ గన్నతల్లి
సకల కలాకన్య కకలంకనందర
మెవ్వాని నిటలమై నివ్వటిల్లుఁ
బ్రాజదువుల కాల వాలమైయెవ్వాని
మోము ప్రకాశించు మోదమలరఁ
బోరోగిగము తిండి పోతున కెవ్వాఁడు
జనకుఁడ నేర్పరుచే పినులిఁగాంచు

గీ. నతఁడు వొగడొందు హంసవాహనఁడనంగ
 నలుమొగంబుల వేల్పున నలువ యనగఁ
 దమ్మిగద్దియఁగొలుపుండు తగవరియన
 మించి జగము బుట్టించి విరించయలరు.

24

గీ. కమలజా పదంబు లందుఁ బెక్కండ్రు బుట్టి
 భూరి విఖ్యాతిగాంచి సంసారి చరణ
 పద్మ మగుకర చిత్తులై పరచి రందు
 నిండుగను నరసింగ రాయఁడా పుట్టె.

25

సీ. తనశస్త్ర ధామంబు తనశస్త్రధామంబు
 కరణి మిశ్రోల్లాస కరముగాఁగఁ
 దనదు ప్రసిద్ధంబు తనదుప్రసిద్ధంబు
 పగిది చంద్రాలోక భాతిగాఁగఁ
 దనభూరి సుగుణంబుఁ దనభూరిసుగుణము
 ట్లశులిత శ్రుతిమాగ్ధ గతముగాఁగఁ
 దన యంబకంబులు తనయంబకము లట్లు
 పరభీరు విమఖంబు వరలు మండ

గీ. జగతి నితఁడనఁ గీర్తి విస్తార ములను
 బొంది దుర్భిక్షు కాలంబు నందు జనులఁ
 దుష్టు లనుజేసి వితరణ నిష్కళోడ
 రమ్య గుణహారి నరసింగ రాయ శౌరి

26

క. ఆతనికి సుగుణగణ వి
 ఖ్యాతుండగుపిన్న వేంకటాద్రినించె

వీతాభిల ఖలుఁడుపయ

స్రోతస్విని ధవు నియఁడు సోమునిభంగిన్.

27

సీ. సంక్రంద నాత్మజ సంక్రందనాత్మజ

సమసౌఖ్య రూప శౌర్యములవాఁడు

మాతరిశ్వ కుమార మాతరిశ్వ కుమార

సమజవ శక్తి సత్త్వముల వాఁడు

ఖండ పరశుమిత్ర ఖండ పరశుమిత్ర

నిభ విభూతిప్రభా నిధులవాఁడు

కాశ్య పీఠరరాజ కాశ్య పీఠరరాజ

సమవాక్య వక్త్ర శౌర్యముల వాఁడు

గీ. జగతి నితఁడనఁ బరగు విస్తారకీర్తి

పూరి తాంభోజ బాండ సంపూర్ణ గరిమ

భూషణోజ్జ్వల భూనకుండు భోగవిధియు

వితరణ గుణాభి లాఘుఁడు వేంకటాద్రి.

28

ప. వెండియు

గీ. మహిని యాచక పరభృత మను దివసము

హిత వితానచకోరకి హృద్య చంద్రుఁ

డరయఁ గరుణార సాగబుధి యనుచు ఖ్యాతి

వెలయఁ గాంచెను గుణముగ వేంకటాద్రి. .

29

సీ. హిమధరా ధరపుత్రి యేటిసా ధ్వమగనిఁ

గయ్యంబు వెట్టి సగంబు జేసె

నీరబాలయయేటి నిశ్చలు రాలయ్యెఁ

దన ధవోరంబు పాదమునఁ ద్రొక్కె

వసుమతీ సతియే య పాంసులతలవ్రొక్కి

తన త్రేలిఘన వనమున నెముంచె

బ్రాహ్మియే సుచరిత్ర పతిత్పి చాలక

పరుల బాదెనుతాను భయముఁదక్కి

గీ. యనుచు మాతంగ పుత్తిక వనజవాస

గాశ్యపీ కాంత బరవేష్టి కాంలేను నిర

సించి వేంకటాద్రి వసువు మింను బలసు

శీల కుశల నిర్మల భాలిఁజేసి పతికి.

30

చ. మనసిజ తుల్యమూర్తి నవమంజు గుణోజ్వల కీర్తివేంకటా

ద్రి నిజసతీలలామ భరదివ్య విరాజిత శీలయందు న

త్యనసుగుణాళి భూషణఁ డహస్కరపాద పయోజ భృంగ హృ

ద్వినుతుఁడు సత్యయాఖ్యుఁగనె దేవతరు న్దనుసింఘకైవడిన్. 31

సీ. తన ఘనత్వముఁజూచ ననుచైప్పువాగభూ

షణునపశీర్ష భూషణముగాఁగఁ

దనవాఙ్మణిత్వంబు ననువొంద భరణిమం

డనునట శీర్ష మందనముగాఁగఁ

దనదు దక్షకవర్ధనము వీరభద్రుని

మూర్ధంబు భూషణ ముగ నెసర్చు

దనశివ ధామంబు తద్దయు నిచ్చుట

నరయ మిత్రోన్మేష కరముగాఁగఁ

గీ. భరణి నెంతయుఁ గీర్తి విస్తార ములను

వెలయు దొరయుచు భక్తిని విబుధ ఎరులఁ

బూజ సేయుచు విభవంబుఁ బొందుచుండె
సకల గుణహారి బండారి సత్యశౌరి.

32

వ. వెండియు సత్యయాహ్వాయుండు.

మ. సరసోద్దీప్త సఖప్రసూనయుత దో శ్యాఖిల్ దగంజెంది వి
స్తర కీర్తిస్ఫుట వాసనల్ గలిగి సత్సారస్య వాక్తాకరం
ద రసంబుం జెలువొంది భావశములన్ రంజిల్లిధీమంతులన్
వరకీరంబులకున్ ఫలంబొసగు గీర్వాణా వనీజంబుగన్.

33

నీ. మిత్ర సద్గుణులం దమిత్ర సద్గుణులంకుఁ

గాంచిన సకలమే ఘనంబు నిలిపె

మూర్తి యందున్ భీమ మూర్తి యందున్ మహా

విషమాంబ కర్తవ్యమే విభుండు చాలె

ధామంబు నందు సద్ధామంబు నందును

మిత్రాలి నే సుచారిత్రుండుంచె

భర్తంబునందు సద్భర్తంబు నందున

భరగుణం బేభవ్య తరుండొనర్చె

గీ. చాత డాశ్రిత కువలయాహ్లాద కరుండు

రాజ నగనొప్ప ననుచు ధరాజనములు

వలికి కీర్తించు వసుగీర్తి భరము దొరసె

సకల గుణహారి బండారి సత్యశౌరి

34

నీ. లేడిపొంచినవాని లేడినుంచినవాని

లేడిఁ బెంచినవాని నీడువచ్చు

ఫణిని మట్టినవాని ఫణినిఁ జుట్టినవాని

ఫణినిఁ బట్టినవానిఁ బరి హసించు

శిఖరిఁ జెక్కినవాని శిఖరినొక్కినవాని
 శిఖరి గ్రుక్కినవానిఁ జిన్నబుచ్చుఁ
 దమ్మిఁదాల్చినవానిఁ దమ్మిఁజీల్చినవానిఁ
 దమ్మిమొల్చినవానిఁ దగజయించు

గీ. ధరణి సత్యకలాశక్తి భరణ భూతి
 జవసు భోగ ప్రభావ ధీరవరురుచిర
 బాహు బలబుద్ధులందు సమాన మగునె
 యితరు లీసత్య శౌరికి సతత మరయ.

85

సీ. హరివైరి హరివైరి హరివైరి సదృశుండు
 బలఛైర్య భూరి జవరిబులందు
 హరిమిత్ర హరిమిత్ర హరిమిత్ర సదృశుండు
 భూతి కలాధిక్య నీతులందు
 హరిపుత్ర హరిపుత్ర హరిపుత్ర సదృశుండు
 వీర్య యాపాధిక్య వితరణముల
 హరిపాత్ర హరిపాత్ర హరిపాత్ర సదృశుండు
 ఛైర్య ప్రభావ సద్ధర్మ విఘ్నల

గీ. నంచు లోకంబు లెల్లఁ కీర్తించు మండ
 సుగుణ గణములచేతను సొంపు మీఱ
 నాశ్రతుల నెల్ల రక్షించు ననెడికీర్తి
 చులిశయంబుగ దొరసె సత్యాహ్వా యుండు

86

క. వితరణఖనియునుసత్య
 వ్రతు సత్యాఖ్యునకు గోత్ర వైరికిని జయం

త తనయుగతి నార్యులయెడ
నతగుణుడై నట్టి స్వామి నాయఁడు పుట్టెన్.
సీ. ఏజవశుచిక్కిరి రాజత్వము వహించుఁ

37

గువలయా నందంబుఁగూర్చి యెపుడు
నేభవ్య సంశీలుఁ డింద్రత్వము వహించు
విబుధ సంపర్కంపు పెంపుగలిగి
యేవితరణఖని యిలహరిత్వముఁ బూను
దన్యుద్విరదక వర్ధనమొసంగి
యేగుణ వ్రాతుండు భోగ పతిత్వంబుఁ
బూనునాశ్రితభర మునువహించి

గీ. యతఁడు చెలఁగెను విస్తార మైసక్తి
సరస బంధారి కులదుగ్ధ జలధిచంద్రుఁ
డంచుఁగాశ్యపి జనులు నుతించు చుండ
నయగుణవిహారియా స్వామి నాయఁడరయ.

38

చ. సకల గుణాలవాలుడయి సన్నతి కెక్కుచు సారదానళ
త్రుకలుష పట్టణావళి నిరోధనుడై పరిపాలి తార్యుడై
వికసితక్తి నిత్యుడయి పృథ్విజనించెను స్వామి నాయఁడా
మకర పతాక శాత్రవుండు మారుచుహిం జనియించె నోయనన్. 39

వ. వెండియు.

చ. వసుమతియందుఁ బుణ్యజన వర్ధనుడై కమలా ప్రయుక్తుడై
యనదృశ సద్విజాధిప ఘనార్హణమూనియు మిత్రభోరమున్.
విసువక బూనునాఁడుఁ యి ప్రిశ్రుతదాన ధురీణుడైచెరిం
గునని జేక్షులొండఁ గల గోక జూడఁగ స్వామియెంతయున్. 40

సీ. విరిసి నిక్కడిమల్లె పరినుంపురుచియెంత

మాటమోచిన హంస తేటయెంత

వరులఁ మాటెడుశేష ధామంబు గననెంత

నీళ్ళు మోసెడిచివుని నుచియెంత

యప్పుల పొలైన యన్నాబ్బందెంత

రృణశర నికరుంబ దీప్తియెంత

తమ్ములఁగ్రుంకిందు తారకాపతియెంత

భంగమొందుఘనోన్ ఘణమదెంత

గీ. యనుచుఁ దనకీర్తి మల్లి పుష్ప నవహంస

భోగి పతిశంభు భుభ్రాబ్జ భూరికని

కర సుధాంశుపయోధుల నిరసనంబుఁ

జేయ వసుధఁజెలఁగు స్వామి నాయఁడరయ.

41

శా. కానంగానఁగ స్వామికీర్తి గణమి త్తావ్యోను మధ్యంబునన్

నానాదిక్కులఁ దానయైచెలఁగఁగా నాకాపగం దాపసుల్

వేనీరాడగఁ బోవుచోఁ గనియహ పెద్దెరగన్తోలనే

యానీరిచ్చటఁ గంటినుందుఁ జమలా హర్షింతు రశాంతమున్. 42

ఉ. స్వామి యశోవిశాలమును జంద్రుని ద్రాసున ధాతతూచఁగా

నేమముదప్పి యెత్తుడిగి నీరజ శత్రువు బోలనుండినన్

దామరస ప్రభూతుఁడల దానికి నంకముగా కళంకమే

యీమహి వేయ నేణమని యెంచి వచింతురు లోకు లారయన్. 43

శా. నీక్షింపంగను స్వామికీర్తి భరమి విశ్వాభ్ర మధ్యస్థలీ

రక్షావిశ్రుత దక్షయై చెలగఘా రక్షాకుడంభోనిధిన్

వీక్షింపం బలిగాతక్ర ఘటము న్వేష్యుష్టౌ పప్టౌదా
వీక్షింపం గనుగాక విష్ణువునన్ వేషంబు లానందమే 44

ఉ. చందనశైల శృంగమున జక్కంగఁజూడ భుజంగబాలికా
బృందము స్వామి నాయని సవిశ్రుతకీర్తినిఁ గూర్చి పాడనా
నందముతోడ మెచ్చిహరి గంబును వేగను రాక బోవఁగా
మంద గజిప్ర సక్తులను మానవు దక్షిణ వాతపోతిముల్. 45

ఉ. ఇంద్ర సమాన భోగియగు నీహుండాద్య నమస్య సేయు స
త్సాంద్ర నిభా సితాత్ములను దానగుణాపర భాస్కరాత్తజుల్
సాంద్రదిగంత విశ్రుత ససార సుకీల నితాంతజిత్రభా
చంద్రులు నైన పుత్తులను జక్కంగఁ గాంచెను ధన్యుడై మహిళ.

వ. అందగ్రజుండగు వేంకటరెడ్డి నాయుండు.

చ. ఆరయగ నాపండిబుభుషిని యాచకీక సుర ద్రుమంబయై
పరిఫల ర్చిప్తి నిచ్చుచును భాస్వరకీర్తి నితాంత మెంతయుం
గరము జెలంగ రాజిలుచు గర్వమదాగ్ర విపక్షకోటులన్
నురు మొసరించు చుండియు పినాసనవైభవ మందునిచ్చులున్. 47

చ. ఘనఁదురు గర్జితధ్వనులఁ గాలమునందున దాతయకాచుతో
డన రసహీనుడై యగపడంగలదా ఘన తెన్నవచ్చునే
వినుత గుణాబ్ధి యీశుఁదు వేంకటరెడ్డి యకాలమందునన్
జనులకొసంగు సంపదలు చాల గదా రసికాగ్రగణ్యుడై. 48

క. అతనికిఁ గననను జన్మ
ద్వితయము బ్రభవిల్లె రెండు దివ్యములగు దే

వతరులన నాగభూషణ

తతకీర్తియు సత్యయయును దద్దయుఁ బృథ్వికా.

49

సీ. ఇతనిభాదళ ధూళి యీపుణ్యభువిఁగప్పఁ

గా గిరీశుం డంధ కారియయ్యె

నితనియశోగుణం బిలవిశదము జేయు

తరిరౌప్య నగమవ దాతయయ్యె

నితని విగ్రహమెల్ల నీక్షించి దేవతా

నికరంబు లప్పు డనిమిషులైరి

యితని విశ్రాంతి నీక్షించి కల్పక

తరువు నిశ్చేష్టి తత్వము వహించె

గీ. నితని గుణముల కెనగాక నెసఁగెనంత

రీప ముద్రలుజేయ నమృతధి యిలన

ముద్రమయ్యెనని కవులు భూరినుతులు

సల్పఁ జెలఁగును నాగభూషణుఁడు భూమి.

50

మ. జలదస్తోమము నెల్లనాత్మకృత సత్సత్రంపు ధూమంబుచే

జలసారాతి దిగంతవిశ్రుత యశస్సఖ్యంబుచే దాన స

జ్జలధారాతటినీ లలామములచే సంద్రంబు రంజితైడికా

వలయుందాతల కెల్లదాతయని చెప్ప న్నాగభూషుండిలకా.

51

షష్ఠ్యంతములు.

క. ఏవం విధగుణవిల స

ప్రచ్ఛివారిధి కధికసౌఖ్య జితశక్రునకుకా

ధీవిలసనునకు బండా

రీవంశ పయోధి శర్వ రీమిత్రునకున్.

52

క. ఉద్ధిత కవిపంచజన స
మృద్ధున కుద్ధూతసిద్ధ వృజినౌఘనకుఁ
శుద్ధ ప్రసిద్ధ వృత్తున
కుద్ధిత చారిత్రునకు గుణోదకనిధికిఁ. 53

క. సారా వార సదృశుగ
భీరున కార్యావతంస పిసరవమస్యా
భారేయునకు పిచక్షుణ
వారచకోగక వగ త్తపా మిత్రునకుఁ. 54

క. అవిరత పిశ్చానిన జిత
రవి పుత్రునకుఁ గరుణాకర వనజగేహ
ధవపాద చింతిత మలికి
నవిగళ కీర్తిధన ధవళితా శాంతునకుఁ. 55

వ. అభ్యుదయ పంచసరాభి వృద్ధి గా నాయొసర్పం బూనిన కాళిందీ
పరిణయంబను మహాప్రబంధంబునకుఁ గళాక్రమంబెట్టిదనిన. 56

కథాప్రారంభము.

శా. శ్రీ కాంతంబగు నైమిశాటవిఁ దప శ్రీరంజి తాదంభ ల
భాకారు ల్కుక శౌనికాది మునివర్యస్తోమ మానూతు ము
న్నా కృష్ణుండు దివాకరాత్తజ వివాహంబెట్లు దానయ్యెనో
యాకర్ణింపఁగ హర్ష మయ్యెడి మహాత్మా లెల్పువే మాకన్. 57

క. సూతుం డెట్లను దగనా
సాతమున దినాంతతాండవ గిరీశ శిర

ప్రసోతస్వినీ ధ్వనిగతిని

నాతాపస వరులజూచి హర్షం బెసంగన్.

58

సీ. రుచిర మణులకెల్ల శుచిసదా కరసీమ

పరికలా పములకు బరిణెచూడ

పరిసుమనో లస్తత్తురులకా వాలంబు

కళ్యాణములకెల్ల గాంత గృహము

వరపుణ్య నిధులకు సరసాల వాలంబు

సార్యా వశులకెల్ల వాదిమనికి

వివిధ భాషణ విభాద్విజకోటి నిలయంబు

సరసుల కుద్యాన సరణిచూడ

గీ. బరగ గంగ సుక్రోద్దోష వసతికి న

యంగ నాటపట్టు వివిధ మంగళకర

వాద్యములతోడ రంజిల్లు వార్ధిమధ్య

బొలుపు పిలసిల్ల ద్వారకా పురవరంబు.

59

చ అలఘుమహత్త గోజ్వల పురావగణా, యు బొల్పురత్న కం

దళముల మధ్యబోవుటగన్ గృహమంచును నెంచినవ్యతన్

జలయహగర్భుడ డాభువన జాప్తశతాంగము నేకచక్ర కే

వలముగఁ జేసెఁగాని నడువద్రవికి న్నగమంధు శక్యమే.

60

మ. నగరీభేయ సముద్ర భూరితరస న్నవ్యాంబు పూగంబు జి

మ్మగలోకం బతలంబొనర్పఁ గనియో యజ్ఞాస నుండంత బ

న్నగ గోత్రోద్భవులం జలంబుపయి నానందంబుతో నాడగా

నుగరంబుం దయవారగా నురగుల న్నోదానఁ జేసెన్బులిన్.

61

ఉ. భేయమునందుఁ దన్నగా కిన్నర వాణులు వారికేలి న
త్యాయత హేలఁజేయఁగను దద్దురువత్సః లిప్తధీర కా
లేయక చంద్ర సంజ్ఞఁను లీనములై యలనాగ లోక మం
దేయెడఁజూడఁ దాఁలఁగి యింపుగ భోగులఁ జేసెఁబాములన్. 62

ఉ. వేయముఖాల భౌష్యముల విశ్రుత లీలవచించునాలు గా
మ్నాయము లారయఁగఁ గలనాదమెసంగఁగఁ బల్కుశేష కం
జాయత గర్భలేటిపను లంచుఁదిరస్క్రియ యొప్పనాడి స్థా
నీయమునందు విప్రులు వినిచివచించెద నొక్కమోమునన్. 63

సీ. కాండము ల్బొంప నిందుబోవనిఘన

ల్పలైనఁ గళలు దప్పని సురాజు
లాస్కంద నొప్ప నటునిటుఁ గననికు

మారులాజి నసి దింపని నృసింహు

లరయఁ గ్రౌఢము లేని యల ధర్తరాజులు

మలిసరహికులైన పరమశివులు

పంకజాశ్మయందుఁ బా వహించెడి సూరు

లరయ రతి మేర మీరగట్టి

గీ. యచలపతులను సీదిరమరయి లేని

భోగనాథులు నిచ్చలుబొల్పుమీర

వరలుమరు పట్టణంబు భరముదోప

సరఁ శై యల్లమే జన్యవరులు.

64

మ చె శ్యము ల్విను . లే డరయఁగా శ్రీదుం డటం చాతనిన్

ఖ నాజవీధులన్ . యనమా గాంగేయ రాసు ల్నభ

స్థలి నంటంగను బోసి మిత్రువను వైశాఖ్యజ్వలుం జేసె పే
శలకాంతిం జెలంగుం గిరాతకుల సత్సంహిత మవ్వీటిలోన్. 65

చ. బలిఘనసచ్చిఖామణులు పట్టణమందు రచియ నట్టి య
త్యలఘుక ధాన్యకూట గణ మబ్జకరాగృత సాంద్రశీకరం
బుల మొలక ల్లవ నివసించుమారుభుజించ నల్లు వారితోఁ
బొలుపుగఁ బుట్టు సప్రసది పుష్కరవక్త్రగ్మళిసద్ధవనికా. 66

మ. అహితానీకవిభంగచంగములు నిత్యాత్యర్థదహనవా
గ్గ్రహపక్షాంతరనిర్గతోగ్రపశనాఖం బభిసంకారులన్
బహుమార్గంబులఁ బోవద్రోలుచును గుంభానిర్వస్తధా
గ్రహ మ పుట్టణ మంత బంకిలము గాఁగం జేరి మత్తేభముల్.

చ. హరిహరులం బ్రభంజను హనుంబును జీవసమక్రసాహు స
ద్ధరినిఁ బయోజనాఘుని హనుంబును వాయువు బచధారలన్
బరిభవ ముందువారలుగఁ బ్రభవ మొప్ప జయించియున్ సదృ
క్షరహితమై చెలంగుఁ బుర సప్తిగణంబు వికుద్ధచిహ్నమై. 68

మ. లలితైశాంక శిలావినిర్భతపురీ లాలిత్యగాఁగేయపీ
ఘల హైరణ్యశతాంగచక్రగుతతత్త్వోదంబు నైనింప లా
కలలామాపగ పంకిలంబుగను వేగం జేయ న్నించు ను ,
జ్వలమై యొప్పుదు నిత్య హచ్చోటను స్లదసైబైన పాంచామరల్

ఉ. సాంకవగంధు లిందుమణి సౌధతలంబుల రేణుసేయ ని
శృంకల తత్కచాభ్రమును చారుతమాతట్ట సౌజన్యవయల,
ఘాంకములట్ల దోపఁగ శిఖావలము ల్గలి భిక్షాన్నము వ
త్సాంకముచేత నల్లు విమలాకృతి శృంగతుండని నింద 70

మ. చెలగుం దత్వరి గోపురాంచలమునం దెన్నొంద నిర్తించి పు
ష్కల వర్ణం బగు బద్ధరాగమణు లా గాంగేయ శైవాలినీ
విలస త్పంకజ మంజుమ దనర దిగ్వేదండము త్రాకబోఁ
జెలువొంద న్వెరబొమ్మలుంచిరొ యనన్ జిత్రించు హర్యక్షముల్
నీ. పంకజారికిని కళంకముంచినదూరుఁ

దమ్ములఁ బంకానందార్చు తప్పుఁ
జిగురు టాకులయందు జిగి యుంచని కొఱంత
ఘనులఁ గొండలపాలు నొనరుచు సడి
మంకన నామోద భరితజేయని రట్టు
చపలాళి కిచ్చెడి చలతరవ్వ
గనకంబునకుఁ దావిఁ గల్గించెని యక్షీర్తి
కరిహస్తమునకు వంకర యొనర్చు

గీ. నాడిక జలుపుకొనఁ జాలు నళిన భవుఁడు
పూని యప్పురి పనితల యాననాక్షి
హస్త ధమ్మిల్ల రుచిరోష్ఠ హరివిగ్ర
హంగరుచి రోరువుల సొంపు పొంగఁజేసి.

72

మ. అరయం గాఢ క్షకుద్దతీకుచభర వ్యాజంబునం జూడఁ బు
ష్కరసంచార మశక్యమంచు మదిలో సంక్రోచముం బొంద ని
ర్భరరుక్తాంచిత మైన మాడువులు శోభన్తుందు గన్పట్టని
ర్జరరామామణు లందు నుండిరొ యనన్ రామ జ్జరింతుర్పురిన్. 73

మ. జలజాశ్చోజ్వల సౌధవీధిక సతీసంఘాత మెల్లం గుతూ
హల మొప్పంగ వయాళి జేయుచు సురాబ్జాక్షీవితానంబుతోఁ

గలనాదంబుల కేరడంబులను బల్క న్వారలుం బల్కి మా
చెలిమేడల్లను డంచుఁ జూపుదురువీక్షింపం బ్రసాదంబులన్. 74

చ. దివిజపురాధినాథ మణిదివ్యవికీలిత సౌధయాధ మం
దవిరళసౌఖ్య సఖ్యముల నంగనలుం జనులు స్తనోథవా
హవమున వాడిసోలి చిగురాకులసెజ్జలఁ జేరి నిద్రఁబో
నవగళయుక్తి మేల్కొలుపు నాకధునీచరచక్రచక్రముల్. 75

సీ. సురపొన్న పూవైడి సానిపితే చెలియది
జనియించె బల్దీవి సానుపవలదె
యలరుగొమ్మల నెత్త వది యేలచెలి యవి
హేమాద్రి దాపుఁవి యెత్తఁ దగునె
నల్లగలువ చాలు నాతి మాటితి వేల
మాటఁ దగదె మిన్న బావికడది
పొందామరలఁ బైటఁ బొదిలితేచెలి యవి
పుట్టె మానసభూమిఁ బొదువ వలదె

గీ. యనుచు గోవాండ్రు వలికెడి యనుఁగు వచన
రచనల యధోచితంబుగ లలితఘణితి
నుత్తరము లిచ్చు చుండియు నెసర వీట
విరులు విలుతురు పుష్పలావికలు బ్రీతి. 76

చ. గిరిగణైమెనఁ గాని బిడికిళ్ళను జూర్ణమునేతు రుగ్రకే
సరి దశనంబులైనను వెనఁ గ్రహించి పెకల్తు రెంతయున్
స్వరుహాతినైన హస్తముల చాటున మాటుదు రాహవంబులో
స్తరహరునైనఁ గెల్తు రతి శౌర్యమునం బురిలోని సద్భటుల్. 77

నీ. కేళిసరోవర కీలాలజ విహార

మునఁ బొందు సౌరభ్య మున నిలుండు
నూతనాంశుక బద్ధ కేతనంబుల నను
బింబితుండై ప్రభ ల్బొంచుచుండ
రంజిత మైన తోరణ వితానం బూని
ఘనమారయఁ గ మాక్తి కములను గను
వప్రాంచల నిహిత వరమణిగణమూని
కనకతరంగిణి మణులను గను

గీ. సౌధశిఖరాంచి తైలాంక సరసదుచిశి
లాద్రుతాంబువు లిల జకోరకములనున
వితములై యొప్పుచుండ నవ్వీటి వార
లమిత లీలావినోదంబు లందుటరుదె.

78

ఉ. చందనగంధు లిందుమణిసౌధ తలంబుల గొండ్లిసేయుచో
నందెల నుండు నీలములు నాట్యవిజృంభణ చేత చిందఁ బు
ష్పంధయవేణు లల్లయవి బంధరవారము లంచు మోముద
మ్మిం దగఁ ద్రిప్పఁ దన్నగరి మేలుగ ముంచును నీలజాలముల్. 79

క. ఆరాజధాని కధిపతి

యై రాజులు గృష్ణుఁ డల్ల యాఖండలుడా .
సౌరపురంబున కధిపతి
యైరుచిరాభోగ గాఢ మందెడిరీతిన్.

0

నీ. తనయుదర మైప్పు డొనరంగ బహుపుల్ల

పద్మజాండముల నివాస మయ్యుఁ

దన భవ్య లపనంబు దనరుచు నుండంగఁ
 దరణిచంద్రులకు నాస్థానమయ్యుఁ
 దన మహాక్రోడంబు ధగధగద్యుతిఁజెందఁ
 బంకజాలయకు నివసిత మయ్యుఁ
 దన నాభిరాజిత మనువొందు రుచిఁ జెందఁ
 కమలాసనునకు నగంగ మయ్యుఁ

గీ. బరగ నంభోజబాది గీర్వాణ ముఖ్య
 మస్తకాలంకృత మకుటస్య స్తరత్న
 పూజితాంఘ్ర్యంబుజోజ్వల పురుషుఁడు జిత
 కృష్ణుఁ డైనట్టి గోపాల కృష్ణఘనుఁడు.

81

ఉ. కృష్ణుని గృష్ణుని నివమలకృష్ణుని నాశ్రితకృష్ణ నుల్లస
 త్కృష్ణుని భోగజిహ్వుఁ బరిజిహ్వులఁ జేసియు గృష్ణదైత్యువే
 యుష్ణత నష్టనేత్రునిఁ గనుంచియుఁ గృష్ణసులోద్భవు నివజి
 త్కృష్ణునిఁ గా మెనర్చి యిలఁ గృష్ణుఁడు గంజిలు నిత్యసంస్థుఁడై.

సీ. ద్విద్వయోపాయ సుధీవతంసంబున
 ట్టాస్త్రవేదీశ విశారదుండు
 క్రీడాప్రకందుకీకృత మందరాహార్యుఁ
 డహినిరోభాగ నాట్యస్థలుండు
 క్షీరాబ్ధ్యమల పయఃకేళీనుహంసుండు
 బ్యామణీసుత సంహారకర్త
 భూయశుభదణ ధారేయతాచంగుండు
 కర్బురాటని మహాకాండజన్ముఁ

గీ. డనుల నిజభక్తక రధాంగ సముదయ వ్య
మణి సమదచర దరిదళ వనఃధీశ
కుంభజాతుండు రావణకుంభకర్ణ
కాలుఁ డై నట్టి కృష్ణగోపాల ఘనుఁడు.

83

చ. అనయము భూమి సస్యవతియై ఫలియించఁగ మిత్రముఖ్యులున్
మునులుఁ బ్రమోదమొందఁగను భూసురు లెల్లను నిత్యకర్తలం
దనుపమతేజులై చెలఁ గ నాఖుకదంబక మోతుభీతి ద
క్కినివసనవ్రజఁబులనుఁ గేరుచు నాడఁబురంబు నేలుచున్. 84

వ. ఇట్లుండి యొక్కనాడు.

సీ. శినివరప్రభృతులు చెలరేగి కొలువంగ
నవనిపు లెల్ల జోహారు సేయ
విజితపట్టదబృంద వేణులు పార్శ్వంబు
లరమణ మొప్పఁ జామరము లిడఁగ
వందిమాగధబృంద మంద మొందఁగఁగొల్వ
సవయాశ్చయం బెల్ల సరసఁ జెలఁగ
విజితబృందారక వేశ్యలౌ వేశ్యలు
కొమరు మిగుల ముందు గొండ్లిసేయ

గీ. నీలమణిపుంజకర్బుర నిర్మితోడు
భౌసమానంబునైన సింహాసనమున
విమల మగు తీవిఁ బేరోలగముననుండి
యిష్టవాక్కులఁ జరిపెడి దివ్యమునను

85

వ. శైవేయం డిట్లనియె.

ఉ. స్థూలసుశీల నిత్యులు యశోభృశపాండురతాదిగంతులున్
 లోలవిభీత తామస జలోద్భవమిత్రవిభాసమాను లా
 భీలవిశాలశౌర్య జితభీములు పాండుస్యపాలపుత్రు లే
 నేళల మ్లిష్టవాక్కులను వేడుక నైనను బల్కరెంతయున్.

86

వ. అంత కృష్ణుండిట్లనియె

గీ. మానవేంద్రుల నిరసించు మానవేంద్రుఁ
 డరయ రాజహంసల నెల్ల పరిభవించు
 రాజహంసుఁడు నలధర్త రాజసుతుఁడు
 నిరుపమానంబునౌ ధర్తనిరతుఁ డతఁడు.

87

క. వారలఁ జూడఁగ మనమునఁ

గోరికలు చెలంగు చుండె గురుతర మొప్పన్
 గారవమున నంచును వే
 దారకునిం జూచి పల్కెఁ దద్దయు వేడ్కన్.

88

గీ. గంధవహబాంధవంబులౌ సైంధవములఁ

గట్టి తేరాయితంబుగాఁ బట్టితీర్చి
 తెమ్మన మన మనంత మోదమ్ముతోడ
 సునరఁ దెచ్చెద రథ మంచుఁ జనియతండు.

89

నీ జోడించిమణిజాల శుక్తిజంబులబమ్ము

కమ్మి గ్రమ్మిన రథాం గవ్రజముల

మహనీయ మాణిక్య మకర తాష్టాపద

మయములై నట్టి స్తంభంబు లమరఁ

దారకాశోరణ వారవారంబులు

లలితవితాన మలంకరించ

నీలంబులను దృష్టి నిల్పిన సక్రము

ఖంబులఁ దగునప స్కగముతోడ

గీ. నందు దాపిన లోహిత కాళులెల్ల
బింబితంబై ప్రకాశించు పొంబరపును
గలుగు రథము నాజానేయములను బన్ని
చారుగతి చేతఁ గొనివచ్చె దారకుండు.

09

గీ. తెచ్చి యెదుటను నిలుపంగ భృతి దలిర్ప
సాత్యకి సహితుడై బొల్చె సరగ నందు
సారసహితుండు గూర్చుండు సమయమందు
నరద మరు దయ్యె జననేత్రశశజములకు.

91

చ విభుఁడు రథంబు నెక్కి పురవీధిని నేగఁగఁ జూడఁగా ధరా
నిభకటి యోర్తు మధ్యమున నీటగు మాక్తికహార ముంచి చే
యిభరకుచంబులన్ రుచిఘటిల్ల విధించియు వచ్చె మధ్యమున్
సుభవిక మొప్పఁ బ్రోవు మన స్థూలమచంబుల వేడుచుంబలెన్.

ఉ. కిన్నరవాణి యొక్కరుతు కృష్ణునిఁ జూచుమనోరథంబుతోఁ
డెన్ను వహించు తత్తగముచే మొలనూలుకిరోధిఁ బెట్టియుం
దిన్నని కంఠై కానున విధించి భుజంబుల సంజనంబునుం
గన్నుల చందనం బలఁది కాంచఁగ రాఁగనినవ్వి రంగసల్. 93

చ. ఇట్లన్నగరంబున నన్నుమిన్నల న్నగోద్ధారకునిఁ దిన్నని వన్నె ల
న్నియుం గన్నులారం గన్న సన్న లెటింగి కందర్పం డిందుముఖి
సందోహంబుల డెందంబుల నరవింద పృషత్క బృందంబుల సం
దడింప డగ్గరి సిగ్గు వెగ్గలించి దృగ్గోచరం బైనంత వరక గ్గుణోదధి

రథం బీక్షించి యవృశ్యం బైసతః వాత్స సద్దంబులకుం జనిన
యనంతరంబు. 94

ఉ. వాయుజవాశ్వము ద్ద్వరను వర్ణితధాన్ వర్ణితమించి నం
స్త్రాయము దాటి యొక్క నిమిషంబున నే బహుయోజనంబులం
బ్రాహ్మతః బోవుచుండెడి సమర్థతః గాంఢియుఁ కృష్ణుఁ డల్ల నై
నేయునిఁ జూచి యీరయము నీక్షణ సేయు చుటంచుఁ దెల్పినన్
వ. అనిన విని యతం డిట్లనియె.

చ. పదవిని నుండు నట్టి ఘనపాదప యూధముఁ గాంచితే మహా
విధిబృషదశ్వుఁ డంతమున వీచెడి గాలి సమస్తజంతులం
బృధివిని రాల్చు చుండు గతిఁ బెంపుగ వెస్కకు వ్రాలుచుండు నీ
రథమునకు నిర్విధించిన తురంగవితానముచేతనే కదా 95

చ. అన విని దారకుం డనియె నయ్య త్వదీయదయాప్రరంజితా
వనమును గాంచు పాండవుల పట్టణ మట్లదె కాంచుఁడుజ్వల
త్స్పనిసితకుక్తి బాతగణ శోణమణివ్రజ విద్రుమావళి
కనకమయాంచి తావరణ కాంతశిఖం గుతుకం బొసంగెడిన్. 96

కా. వింటే కృష్ణ పురంబులోన ఘనకుంభిధ్వాన గంభీరముల్
మింటం జూడఁ బ్రతిధ్వను లైలఁగెడి స్త్రీనాక్షిలోకం బదే
కంటే సౌధశిఖాంచలంబులను ఛేకం బొప్పువాహ్మ్యశులం
జంటల్బాహక చేసెడిం గుచభరాచంచ న్నతాంగంబులన్. 97

క. ఇట్లనుచు దేరు వరణపు
మెట్ల కడన్నిల్పి యొక నిమేషములోనం
గట్లన్ని విప్పివాజాల
జట్లములోఁ గట్టి తాను చయ్యనరాగన్. 98

వ. దారకి సాత్వకి సహితుండై గోపాల కృష్ణుండు. 100

సీ వజ్రాస్త్రశున కవాటంబులను దాటి

ముత్యాలతోరణ ములను గడచి

పిఘిలొనిర్జిత వీధికాపళి దాటి

లలితాశ్మగచ్ఛ పక్ష్మాలను గడచి

దివ్యమాణిక్య వేదికపితానము గాటి

రత్నకీలితపు ద్వారముల గడచి

పుష్యగాగంబులఁ జూలుసొంద నిర్జించ

వెలయు నాస్థానము ల్గడచివేగ

గీ. మిత్రపుత్రానుజన్త సర్వేత్రధరులు

జేరి కొలువంగ సంతోష చిత్తమునను

భీసమానంబు నైన సింహాసనమున

నన్ను ధర్మరాజాదుల నొనరఁ గనియె. 101

ఉ. అరరి నంత కాత్తధవుఁ డెల్ల యహస్కరుఁ గన్న పద్మసం

ఘాతముఁ బోలి ప్రాణములఁ గాంచి కుతూహల మొందు నింద్రియ

వ్రాతము భంగిఁ బొంగి మణిఁబడిత వీణిక డిగ్గి కృష్ణునిన్

బ్రీలినిఁ గొంగలించుకొని ప్రేమ దలిప్పఁగ నిట్లునుం దగన్. 102

క. తమ యంకపాళి కలిమిని

నమఁగ నిర్ధూతక ల్లాసాపళినై నే

సమలోత్సవ మొందిలి నో

యమరాధిప ముఖ్యవందితాంఘ్రి సరోజా. 103

ఉ. దేవ మహానుభావ భవదీయ దయామహిమాన నే గజా

భావితసత్స్పృహవశుల భాగ్యముఁ గాంచి వసించు ఔంతయున్

దావక దిర్ఘనంబున నితాంత శుభాభ్యుదయాన్వితంబునై
పావన మయ్యె మాగృహము భవ్యుల మైతిమి వేయు నేటికిన్. 104

క. అన విని కృష్ణం డల్ల శ
మనపుత్రానిలజులకు నమస్కారంబు
న్వినయంబునఁ జేయఁగ మ
న్నన లేవఁగ నెత్తి రధిక నమ్రతతోడన్. 105

గీ. అంతనరుండు గవలలు లతాంత శరునిఁ
గన్న తండ్రి పాదములకుఁ గాంక్షతోడ
నతుల నొసరించి నిలువంగ నతుల మతిని
వారి దీపించి పీఠిక విరల నుండ. 106

క. అంచిత ఘనకుచభారా
కుంచితయై నూత్న పుష్ప కోమలి యగు టు
గొంచెము సిగ్గు జనింపఁగఁ
బాంచాలి ననుస్కరించె బద్ధాక్షునకున్. 107

గీ. అంత శైవేయుఁ డబ్జకులావతంసు
లైన పాండవేయులచేత నర్హుణంబుఁ
బొంది యొక్క పీఠంబునఁ బొల్పమిర
నధివసింపఁగఁ దాగకా ద్యనుసెడలను. 108

వ. ఉచితాననంబులఁ గూర్చుండ నియోగించి యుండు నవసరంబు
న యుధిష్ఠిరాదులు వెంటరాఁ గృష్ణుండు గుంతీదేవి సదనంబునకు
జని యభివందనంబు నేసి యిట్లనియె. 109

శా. అత్తా కోడలు సూను లూడిగము సేయంగాను భూయిష్టమా
చిత్తానందముతోడ నిచ్చులును నీచేతఃపదంబందు నే

విత్తులేక జరించుచుందువె మహావిజ్ఞానులౌ పుత్తులౌ
యత్తంబౌస్థితి నీయనుజలఁ బ్రమాదాత్యర్థత నివందుకే. 110

మ. అన డగ్గుత్తిక గుంతి యిట్లనె మహాత్మా యేమి వాక్పచ్చదున్
ధనగర్వాన సుయోధనుండు ఘనమా దౌర్జన్యము న్నా కొన
ర్చిన యిక్కట్టుల నాలకించితి కదా శీఘంబుగాఁ దెల్పెద
న్విను మంచుం దన పుత్తులొందెన మహావిత్త్యాళులం జెప్పియున్,

సీ. బంధుజాలమటంచుఁ బరికించు చుందువు
నీవు పంపించిన నెమ్మిత్తోడ
మాయన్న యరుదెంచి మముగాంచి పోయెను
నేటినుండియు దిక్కు నీవెకాక
యెవ్వరుండిరి మాకు నేవిధంబునఁ జూడ
నిలనర్వజంతు జీవేశ్వరుండ
వట్టి నీకు మనవారని వారివారని
భేదమించుక లేదు విశ్వరూప

గీ. మాపురాకృత పుణ్యకర్తంబు కలిమి
నిరుపమానమా నీదయానిగ్ధంబుఁ
బొంది యుంటిమి యో మహాపురుష గత్తు
యదుకుమారవభేణ్య బుధాగ్రగణ్య. 112

వ. అని యుధిష్ఠిరుండు దన్నుం బాగ్ధిరించిన నింద్రప్రస్థపురంబు వారల
కు నేత్రామోదంబు సేయుచు శ్రీకృష్ణుండు కొన్ని మాసంబుల
న్నగరంబున వసించి యుండె నని నూతుండు శౌనకాది మహాము
నులకుం జెప్పిన విని వార లవ్వలి కథావిధానం బడుగుటయు. 113

శా. అర్హో రాశిగభీరధీర వరగం గాభంగవీచీనిభో
 దీర్ఘోకవిభాపిధాశున రాత్రివైరసంచార గో
 క్షణవ్రాతవిభూషనూపురవచో గాంభీర్యలీలాస్పదా
 యర్హో జేతుణ పాదపద్మమగుపాత్తా సద్గుణవ్రాతమా. 114

క. కాండభవనేత్ర సుమనః
 కాండావిదళద్వి నూత్న కనకసుంగంధీ
 కాండ గుణకాండ విద్యా
 కాండజినీ ఖేల దమలకంజజనాహా. 115

ఉత్సాహవృత్తము. వర్జనీయ కీర్తి వైభవ భరపరిభవోగ్ర స
 జ్ఞాతిమృగ విత్యలహరి యాభి నాట్య తోయస
 వ్యర్ణ సర్వపణపరీభవ సునతర్జి పుత్రగో
 క్షణకుండలంఘ్రిసమద కాంతమట్టదాత్తకా. 116

గద్య

ఇది శ్రీమద్రామచంద్ర చరణారపించ వందన జగత్పాణనందన
 ప్రసాదాసాదిత కవితా నిర్వాహక ధూళిపార సూర్య
 నారాయణ తనూభవ ఋషిజనపిఠేయ వేంకట
 రామనామధేయ విరచితంబైన కాళిందీ
 పరిణయంబనెడి మహా ప్రబంధం
 బువందుఁ బ్రథమాశ్వాసము.

కాల్పిందీపరిణయము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

క. శ్రీలలన పతిపదకీ

లాలబద్ధోల బచిత్ర లలితజయంతో

త్తాలమనోభవయాపసు

శీలభరానాగభూషశ్రేష్ఠమనీసా.

1

గీ. అవధరింపుము శౌనకా ద్యభిలసన్త

నీంద్రులకు కౌనుహర్షణి యిల్లు వలుకు

నట్లు గృహ్యుడ న్నగరప్రసాళి కెల్లఁ

గన్నులకుఁ బండు వొస గుచు నున్న తరిని.

2

మ చెలగె వ్వావలక్ష్మీ భూమిసతికిం జెన్నెంద నిర్మించి యు

జ్వలప్రతాపిత భాలతామకరికాపత్రప్రభాస్వద్వజం

బాల స : దూళనితాంతచారుకళికావ్యూహంబు ముక్తామణి

పిలసన్నాతనవారవారములు గావెల్లొందు సైరంధ్రగాన్.

3

నీ. పీలాలతాలింగి తాలాలదోలాస

మాలోలవైక విశాలదూత

మాలోలనోత్తాల తాలోకవిసంభ

గామాప్రవిహరణా రామసీమ

గుంగనాజన దరాపాంగలోలాసంగ

తులభుడంగభంగ వోప్రసంగ

మలినీచ్ఛదానీ కమలినీకృతస్రవం

త్యంబు భవ నట ద్రథాంగవార

గీ. మతి మనోహర సులతాంత లలికలందు

దర్పకాస్కందసాత్యంత దాంతి లబ్ధ

కాంత కలకంత గణ కంతకాకలీవి

భాసురము వొల్పు మధుమాస వాసరగబు.

4

నీ. కాలదిడౌజఁ దగచ్చదచ్చేదనం

బాసరించ భువిరాలు తునుక లనఁగఁ

దారు నిల్వుటకు నాధారమా ధాత్రికి

లతకూన లిచ్చు వస్త్రము లనంగ

సులతాంగనల డాసి సోకుడుదయ్యంబు

రహి నూడఁ దీసిన రవికె లనఁగ

వనదేవతాగాత్రమున వసంతుండుంచి

చెలు వ్రెప్ప నూడుచు చిక్కస మన

గీ. మదను రాక నెటింగి య మ్మానవుండు

సరణి యందునఁ బరపులు సారిదిఁ బరచె

ననఁగఁ బండుటాకు లలిశయముగభూమి

నమర రాలియు నుండె వనాంతరముల.

5

చ. ఒనరఁ బురాణపత్రముల నూడిచి కోమలపల్లవంబులం

దసరిచెఁ గాన నేందిర ముదంబున మాధవుఁ గాంచియుం బురా

తన మగఁ మండనంబులను దధ్యము గా నెడలించి రత్నభూ

షణముల సంతసం బెసఁగఁ జారుగతిన్ ధరియిచెనోయనన్. 6

మ. చిగురుం గైదువ జోదు మంజుల మహా స్నిగ్ధండుగాఁ బొల్చునా
శుగ్రహాతంబుల తా వధూజనము లస్తోకంబులౌ శీఘ్రువులౌ
దగ స్నానం బొనరించి డోలల ఘనానందంబునం బెట్టి యొం
టిగ జోల ల్దగఁ బాడుమంద్రు కలకంఠీశాద శేయంబులన్. 7

చ. తన ప్రియమిత్ర మైనయల తమ్మికే దాఁ బగయై భృశంబుగా
జనులకు బాధఁజేసియొఁ దుషారగిరీంద్రముఁ జేరె మంచు దా
నిని సమయింతునంచు నలినీప్రియుఁడున్ ఘన లోకబాంధవుం
డు నగు దివాకరుం డరిగఁ దోరపు వెల్లున నుత్తరాశకున్. 8

మ. ఎలమిన్ హృద్యమునౌ రుచిం దనరుచుం బృథ్విన్ వసంతంబునం
ధిల హిందోళక రాగ మారయఁ గడున్ హిందోళవేణీవ్రజం
బులు బాడం గమకించి రంతట పికంబు ల్తావులం జేరఁబో
ఖలకాకవ్రజము ల్కడఁకఁ దరిమెన్ ఖండించి కారుణ్యమున్. 9

చ. విరివిలుతుం డనేటి యల వేలుపు చల్లగా గాలి తేరిపైఁ
దిరముగఁ గూరుచుండి పొఁ ద్రిప్పుచుండ లతాపురంద్రు లా
సురుచిర సాలసౌధముల సొంపుగ నెక్కి కిసాల మన్గరాం
బురుహములం బ్రనూనములఁ బోతురు భావిశుభంబు లొండఁగన్

మ. అలరుం గైదువుజోదు తేఁడు శుకవాహం బెక్కి వాహ్యాళికిం
జెలు నెప్ప న్నని కేగుదెంచు ననుచుం జెన్నెందు రాగంబుతోఁ
గలకంఠావళి నెప్ప మాధవుఁడు ఛేకత్వానఁ గట్టించు శా
లనంగం జిగురించి మాపు లురు లీలం గ్రాలె నయ్యామఁన్. 11

సీ. మాని మేడలు ఘనుఘను తావులలర
నలరుగంధంబు ధూపంబు హారి యొప్ప

వేయుచుందురు నా సుగంధాయతసుమ
గత మధువ్రత వారంబు గరము వొల్పు.

12

చ. అల మధుమాసవేళ జలజాయతి నేత్రులు క్రీడసల్పఁగాఁ
గొలమల పజ్జఁ జేరి : రిగొజ్జగిపూవుల నుండి జారు నా
జలకణ సజ్జ నీ నికర సారణు లల్ల తటాకశఁబరం
బులఁ గలయఁ గమఁగొనుచుఁ బొల్పుఁ జల్మములాడి వెం : యున్

కా. భోగాత్తుఁ డగు వారిజాత శకునిఁ బూజిత మంచు న్నన
ద్యేగోద్ధాఘజితేధయాన లగుచు నివ్విన్నాణమా పూవులక
రాగాంభోనుహ చాః సంఘములు శీరంబు ల్కిసాలాశులక
యో గేచ్ఛామతిఁబూని యాత్మసఖులక పూతి. డగఁజేయఁ గున్ •

నీ. అంబుజ శత్ర పుష్పంబు లందియ్య నే
కోకిలనాణి చిరశృ దేవె
భ్రమరాలకా మకరందంబులను దేవె
నవ్వనభాంగి దీపంబుఁ దేవె
నవహంసగమన వృక్షాశంబులను దేవె
శశధరాస్య సుధారసంబుఁ దేవె
చింబోష్ఠి సరిసఖలంబు లెల్లను దేవె
పద్మసుగంధి గూపంబుఁ దేవె

గీ. యనుచుఁ దమబోసఁ జెలులు సమ్యాద మెసఁగ
వేనవిహారంబు సల్పించు వనజశరునిఁ
బూడి నేతురు మధువేళ నోడ మెరయ
సార సారస కాసార తీరములను.

15

శా. శా. అండల పత్రధేదన లసచ్ఛాతుర్యమై పద్మినీ
 వా. వచ్చుచు కంకణగ్రహణ బృంభంతై లసన్తాగధీ
 స్తా. బృంభల్య మనోహరభ్రమర కాస్తాకానఘామర్దమై
 వా. బాష్పం జరించె గంధపుసదశ్వం బవ్వనాంతంబులన్. 16

వ. అంత, 17

సీ. పక్షి. స్కర కడంబక వినిభిన్నము
 క్తాస్తోటజాత సంఘములకొన్ని
 సు. నిమదక్రోడ సంఘాతభేదిత
 మయి యొప్పు బుట్టదేనియలు కొన్ని
 వగ. వచ్చు పునఃభవ శిఖరచ్ఛిన్నసా
 రంగనాభిని వ్రాలు రజముకొంత
 మల్ల బోం బేరెండ మరగి క్రలనంటి
 వలపులు చెలఁగు జవ్వాదికొంత

గీ. పొలిచునుండియు ఘనసార తరువులందు
 దనఁ దాబడు కస్పరము నిభదంత
 నయము చిటిచాపలుఁ గొంచునరయ
 న. పాలక రుంబ మట్టితరిని. 18

ఉ. మేళకన్నభంబు లగుమేనులతోడ విశేషవస్తు నా
 రాని చయంబు బృష్టమున రంజిలగోరశిఖ త్పలంగఁగా
 వె. చకపండ్ల నెల్ల ఘనమోది మెసంగఁగఁ గొంచువచ్చి వై
 గోరని పుత్తుఁ మ్రోల నడి రూఢిగఁబల్కి రరణ్యపాళకుల్. 19

క. సామీ యేమని చెప్పెన
 మామనికిం దావు లైన యడవులతోనన్

గోమల కామ కలంబ

స్తోమము మృదుతరపు జిగురు జొంపముచేవల్.

20

ఉ. క్రీడ వనాళినీయెడ శుకీ నివదంబులు పెప్ప నేల భూ
పాలక తేటు లల్ల సురపాదప మృద్య లతాంత మాకరం
దాళి కచాలమెక్క నివహంబులు గట్టి రొద ల్చెలంగ రా
నీల వలాహకంబు లని నీలగళార్భటు లెక్కువారయన్.

21

సీ. జియ్య యే మేమని చెప్పదు మియ్యెడ
నిచ్చావిహారాన నేపుమీటి
పొలముల యందు నామునఁ ద్రుళ్ళుకొంచును
బుట్టకూదుల దిండిపోతులు నులి
గొమ్ముల మెకముల గుంపు లామునఁ బొల్చు
బలుహజ్జమెకములు శలలములును
జము నెక్కిరింతలు జడలమెకంబులు
పొడలమెకంబులు పులులు నురియుఁ

గీ. బెక్కులును జేరి నిచ్చలు లెక్కలేని
రొక్కములఁ బొల్చు నిసువుల లోతుగాను
పెల్లగించుచుఁ దినిపోవు నుల్ల మెరయఁ
గండకావర మెచ్చంగఁ గారడవుల.

22

సీ. చంద్రనిప్పులతోడ సరివచ్చుకన్నుల
నొకదానిపై కెక్క సుకటి దివురు
ఖిర్జానినాశంబు గలుగంగ రాయుని
తంబంబునం బడఁ దరువు లెల్లఁ

జీమ చిటుకు మనఁ జెలరేగి తిరుగుచు
 బలు వాడి కొమ్ముల సెలవుచెల్ల
 సట లుబ్బగను వీపు జప్పరించునుదంస్త్రి
 శుచిచొంగచేతను చుంయి మనఁ గఁ

గీ. గొలమలను జేరి రొంపిలోఁ గూర్చివీఱఁ
 దారుమారుగఁ బడుచు దొందరలు గాను
 నిండు వేడుక మనముల నిండి యుండ
 నిచ్చఁ దిరుగు నటవిని ఘోషివ్రజంబు. 23

క. జియ్యా యేమని చెప్పదు
 మయ్యా పొడిచిన పృషత్క మందునఁ జమురుం
 బొయ్యంగా వల దగ్గిని
 వెయ్యంగా నెయ్యి జూరు వివిధవిధములన్. 24

చ. బల నుది యేమి చెప్పదుము పార్థివశేఖర గాఢమస్కరం
 బుల పెడెముల్ గనుంగొనుచు మోరలతోఁ బడఁద్రోచిచొప్పలన్
 బలువిడి విర్చి న ట్లడవి పందులు తొండములేని యేనుగుల్
 సెలవుల ఫేన ముప్పతిలఁ జిట్టలతో దిను సగ్రధాన్యముల్. 25

క. గిట్టలు నాలుగు రేగడి
 మట్టిని దిగఁ బడగ లేళ్ళు మల్లడిఁ గొన నా
 దిట్టములగు గొరకలచే
 గొట్టంగా వలదు నడిచి కొట్టఁగ వచ్చున్. 26

గీ. ఒకటి రెండు మూడు నొనరంగ నాల్గైదు
 కొమ్మ లందుఁ బిల్లకొమ్మ లలర

వీపునందుఁ గండ లేపున వెట్టించ
దొరకు నుండు చునకు దుప్ప లచట.

27

ఉ. ఆమున ద్రుళ్ళుకొంచు బలుహజ్జమెకంబులుఁగప్పవట్టియున్
గాను మెసంగఁ బృష్ఠమును కంతము మెక్కటిగా మదించియున్
వేమరు గొప్ప బీరములు వెట్టుచు బోళ్ళుగఁ బోరుచుండఁగా
నామృగరాజు వచ్చిన ధరాధిప పొరును మాన వెయ్యెడన్. 28

క బండగులదాపు దీముల
నిండగు కోపమున మృగము నిపుణతతో నం
దుండెడు మచ్చుం దినఁజన
నిండుగ కొమ్ములకుఁ దగుల నీళ్ళుక పావున్. 29

గీ. కాశ్యపీశ యల్ల గౌధేయ మూషక
సముదయంబు జేరిసతత మవని
బోతరించి పెద్ద బొరియలు గావించె
ఒల్లెడల్ల బొలిచె నుల్ల మెరియ. 30

క. అని యల్లు జెప్పకొను నా
వనపాలక సంఘముల నవనిపాలకుడన్
ఘన దృష్టిం గనుఁగొని ఘన
ఫణితిం దగఁ బల్కె గౌరవంబులు మీఱన్. 31

మ. ఖలకార్దుల మృగాలఁ బట్టి యసిచే ఖండించి శేషించు నా
శలలీ సేంహవరాహ ఖడ్గ చమరీ సారంగ గౌధేర కో
క లులాడోగ్ర మృగాద నాది మృగసంఘాతంబులం గొట్టి మీ
పాలముల్ నూడఁగ పత్తు మెల్లి జనుడీ పొల్పొంద మీరిండ్లకున్.

క. అని వారలఁ బంచియున

రును వీక్షించియును నీవు చొక్కముగాఁ గృ

ష్ణునితోఁజయ్యన నడవికిఁ

ఁని మృగములఁ ద్రుంచు భృత్యసంఘము వ్రేగడన్.

33

చ అన విని కృష్ణ ఫల్గుణు లహస్కర పాత్రునిఁ బోల నెంచి యో
జనవర మీయనఁజలను సత్యపథంబుల నిర్వహించఁ గా
వనముల కేగి వృష్టిమృగ పక్షులద్రుంచియు భృత్యకోటికిన్
దనివి యొసంగి వచ్చెదము తథ్యము పోయెద మంచుఁబ ల్కినన్.

గీ. ధర్మజుం డను మీరు సిద్ధంబుగాను

గాలిబంటులు వెంటరాఁ గాననమున

కేగి మృగముల విధియించుఁ డెందుమిక

సాధ్యములు లేవరయ నీ త్రిజగములందు,

35

క. అని యంపఁగ నగుఁ గా కని

మనమునఁ దోషంబు హెచ్చ మంభ్యవరోధం

బున కేగ ధర్మనిర్మిత

మణిపీఠంబులను నిల్పి మగువలు పేగన్.

36

సీ. నిటలభౌగమున మణిమయ మైన పా

పట బొట్ట భగభగ నటన మాడ

కరసశీనంబులఁ గనకపు గాజులు

కాంతు లీనుచు ఘల్లుఘల్లు మనఁగఁ

దగుశ్రుతిద్వంద్వంపు తాటంక రుచు లల్ల

చెక్కిళ్ళపైఁబొల్చి చిందులాడ

ఘృత్తలవంబుచే గరగి కాశ్చీరంపు

చిత్రకముల తావి చెలఁగుచుండఁ

గీ. గుచయుగంబున హారముల్ గునిసియాడ

నీటు మీఱంగ నాకామి నీద్యయంబు

సరస చంపక లైలంబు సారిది నంటె

జిహ్వుప్రియపుత్తునకు నలకృష్ణునను.

37

ఉ. తేటలు నైన గొజ్జగుల తీర్థములందున మజ్జనంబులన్

వాటముగా నొనర్చి మృదు వాలములందు సుగంధవాసనా

పేటిక లెల్ల వేసియును పెంపుగ వంశక మంటుచుండగన్

నీటుగఁ గుంతలంబులకు నేర్పుగఁ జిక్కు. లెడల్చి వెండియున్.

చ. బలు రతనంపు చెక్కడపు పల్లెరము ల్దగ నుంచి యందుల్

పల కలమాన్నముం గనఁగఁబండ్లును గూరలగుంపుఁ బిండి వం

టలునెడ నీశ్రసాయన గణంబులు తేనియ జున్ను వెన్న బ

జ్జులు దధి యూరుగాయలును జొక్క మెల్వఁగఁ బెట్టఁదృప్తులై.

క. కనకంపు పల్లెరంబులఁ

గన స్వచ్ఛపు నీళ్ల ధాతకరపంకజాలై

ఘవసార చందనాదుల

ననువొప్పఁగఁ బూసి విద్య మందియు వేడ్కన్.

40

గీ. వనవిహారంబుపై జాల వాంఛ మీఱఁ

జిత్త మందునఁ దోవంబు చెలఁగు చుండ

నోలగంబున. కేలెంచి యొక్క భటునిఁ

గాంచి వాహంబులను దెచ్చుటంచు బలుక,

41

సి. అష్టాపదంబున నలరారు వాగెయు

ముత్యాలఁ గూర్చిన మొగముపట్టె
రాణఁజెలంగు సైరాణంపు సింగాణి

తను కైన బాణాల తరకసంబు
పాఠశీకపు జీని పక్కర గుజరాలి
దేశకేవడమును గాశకోక

కొలకుల గ్రోవ్వాడి బలు సిరాజీకత్తి
వాడిగొరకదొన ల్వరలఁ బన్ని

గీ. విజిత యుంఝానిలస్యద భృశము లైన

సైంధవద్వంద్వమును భర్త సన్నిధి కవి
లంబితం బొప్పఁ గొని వచ్చె లలిత గతుల
నిచ్చమిరంగ నపుడు సాహిణి మొకండు.

42

క. తెచ్చిన మావుల భర్తజా

నిచ్చలు నెరవేర్చ నతని హృదయము మెచ్చన్
రెచ్చుకొని చూచు బంధుసు

హృచ్చక్రం బెల్లఁ బొగడ నెక్కిరి ప్రీతిన్.

43

వ ఆ సమయంబున.

44

ఉ వీరపు సంధసారమును బెక్కుగఁ బూనియు వేసి గండపెం

డేరము లంఘుల నిలిపి నీటుగఁ జిత్రకము ల్ధరించియున్

భూరి మయాంగదంబులను బూనియుఁ గానెలఁ గట్టి ఘోరమా

ధీరతతోడఁ బోయిరి క్షితీశుని మ్రోల నృపాల నందనుల్.

45

చ అరయఁగ దిబ్బదావళియు నైన బలంబున గెల్చువాదిసూ

కర చరమాంగమైన నల క్రవ్యము దాఁ దినఁ జింపఁ జాలు పు

స్కరచర పక్షిఁ జూపినను జాడలఁ బర్వకు భూమిపైని వాఁ
లరయమతోడ నాగొలుసులం గొని వచ్చిన కర్మరావళుల్. 46

క. ఆత్మైములనుండి యెగురుచు

బత్తెంబుల వెదికికొనుచుఁ బదనామిమిఱన్

గుత్తుక లెత్తెడి దేగల

మొత్తముతో నడచి రథిపు మ్రోలఁ బుళించుల్.

47

చ. నడుముల నీలి దిండ్లు వెన నల్లని కాంతుల నీనమోముపై
విడబడి పల్లవేంద్రుకలు పెక్కులు గానపడ మోట కత్తులున్
వెడదలుగాఁగ మూపులను వెల్లఁగ విండ్లును విండ్ల గొసెనల్
పిడియముల న్ధరించి యరివె స్సృపు మ్రోలఁ బుళించ సంఘముల్.

నీ సట లుబ్బఁగను వచ్చు స్తబ్ధోమము నైన

బాసుచే బొడుతు నీపాదమాన

మద మెక్కి పొగలాడు మాతంగములఁ జెవిఁ

బట్టి నేఁ దెత్తు నీపాదమాన

యజ్ఞోజితముఁ ద్రావి యరచు వ్యాఘ్రము నైనఁ

బరువారి పొడుతు నీ పాదమాన

జంట గూడియుఁ బోరు పైరిభంబుల నైనఁ

దన్నిచంపుదు నీ పదంబులన్

గీ. యారములఁ బొల్చు శల్యప్రవారములను

పుచ్చములఁ బట్టి కొట్టెడు మిచ్చమిఱ

నితర దుర్బల మృగపక్షుల్ లేమి లెక్క

యనుచు ననుకొండ్రు మృగయులు దనివి మిఱ

49

వ. ఇట్టిదిగి యచ్చహాకాననంబుఁ బ్రవేశించి యచ్చట నిచ్చవిచ్చలు వి
చ్చలవిడి శాద్వలంబుల మచ్చిక లచ్చపడ సోదామనీ చటులం
బగు నేత్రచ్చవిప్రకరం చాశాతటంబుల వ్యాపించ విటతాటంబు
లుగా విడుకొనిన ముఖంబులతోడ నేటి రసజ్ఞా కిసాలోల్లిహ్యామాన
కాయంబులగు వాతమృగసంఘంబులచే గనుపట్టు చెలికపట్టులును
క్షుధాతిశయంబున బిడ్డార్చుమఁ బుట్టకూటికై వానులూరు సందో
హోపక రతంబులకుం జని భిక్షుగనిశిత నిజ పునర్భవాగ్రంబులచేద్రవ్వి
షిషీలికాదులం నీల్చి చెలంగు మఁడు నెలుంగు గుంపులును, చెదరి
గాఢనికుంజంబులం బడి శాత్రంబుల మాటుపగనుకొని యుండు
మహాకాకోలాంచ త్కాకోదరంబులం బట్టి లూనుంబు లాదిగాఁ
బట్టి భక్షించుచుండ నెలవులనుండి బయలు వెడలి ఘోసంబులం గల
నీ మాచీక్యంబులు రాలుచుండ నెమ్మది నికుంజంబుల బయలు వెడలు
కారుకొమ్మల మొకంబును మానిసి నల్లం ద్రావి మత్తుఁ గొని వి
యత్తలం బదర కొద్రంబున వేయు పెద్ద రంకెలకు నలుదెసలం
బ్రతివ్వును లిచ్చు చుండ మాటులం జేరుచుండు వ్యాఘ్రంబులతో
డను పెద్ద రంకె లాలకించి తండ్రోపతండంబులుగా నీరంబులు వెడలి
లూనుంబు లెత్తి నెట్టిచుండ మేచక వితానానినీకృతకకుప్పయ్యలచే
రేచులు తనుకొలపు నామియైన కన్నాకును బురస్కరించుకొని
శార్దూల నికుంబంబులం బట్టి యట్టి కంఠస్థ మస్తిష్కంబు మెక్కి
తృప్తిఁ పొంది పోవ మశక పుత్తికాదులు మూగ కాక గృధ్రంబు
లు జేరి మాంసఖండంబులఁ బాదంబులఁ దన్నుచు భక్షించు
చుండు మృతవ్యాఘ్రు క రీబంబులునుండింటిం దాకి పేరెంబులు
వారి కుప్పించి తప్పించుకొను కృష్ణసార ఖురగుత తన్నోదంబు నింగి

ముట్టి ఖద్యోతజృంభణ చ్ఛవిని మాటు జేసి మసమసక లెసంగ
మరుగు వడి యుండు గంధాశ్చంబులు పెరిల్లు పెరిల్లు మను శబ్దం
బు లీన పీఠీభూత శితేతరప్రస్తరపాటవంబులైన విషాణంబుల నొం
డొంటి దాకి పోరుచుండు లలామంబుల బ్రతిధ్వను లిచ్చు దరీ
నికురుంబంబులును ముందుముందు వ్యాధుండు జీసయొడ్డి సంఘటిం
చిన సంవననంబులం బడిబెగడి య కొక్కయ్య నీడ్చుకొని నికుంజం
బులం దరియం బడి యవ్వలికై పోవ లేక గెడసి స్వపాద తాడనం
బొనర్చుకొను మనుబోతుల యాక్రందనంబున సందడిబడు సర్పం
బులును గల విషమప్రదేశంబులంగనుంగొనుచుఁ గృష్ణార్జునులిరువురు
వేటకాండ్రంజూచి వాద్యంబుల మెనర్చుం డైన భేరీమృదం గాది
వాద్యవిశేషంబుల సందడించు నవసరంబున.

50

మ. హ్రదవాన్నిగతఘోషినాయకము వత్సోంతస్తలక్షిప్తడిం
భదృథాంచద్గతవఃకృతీవ్రజము గ్రావగ్రాహభల్లూకమున్
సద్దరైణాపాత దావ మావళితపుచ్చస్వైరగచ్చ త్తర
క్షుదృశవ్యూహమునయ్యెఁగాననముసం ఘోషంబుతో నత్తరిన్.

క. అత్తరి బీరంబులు సెడ

మొత్తములై కారుదున్న పోతులు వారెన్
ముత్తైరపు నూకరంబులు

గుత్తుక సెడ ఘుర్జరించి కుంజములఁ బడెన్.

52

క. అత్తరి యమునాంభోరం

గత్తీవ్ర తరంగశేటికా కృతిబంసల్

మొత్తములై యుండఁగ విం

డెత్తక కుక్కలను ఓడచి రేపుగ మృగయల్.

53

క. వేగంబున జాగిలములు

సాగెన్ శరజవములొప్పు సంతసమునురు
దేవేగంబును చిత్తంబుల
రాగుకొనంగను కిరి విసరంబుల కొఱ్ఱకై.

54

సీ. తరుచు కూతలు వెట్టు తరి చంద్రనిప్పుల

నీడైన కండ్లచే నిక్కి చూచు
విడబడ్డ కుక్కలు వెసఁ దన్ను బట్టరా
ఘుఘురించుచు బయల్కొమ్ము జిమ్ము
నెగసి తన్నట్టి రా నెద జీరి కుక్కల
నల్ల మోమున జార నాకు మంషఁ
బాలచేరులువట్టి పడలాగు శ్వాసాల
బలిమి డొంకల నేర్చి బరులు వెట్టి

గీ. పిడియపుం బోటులకుఁ దన ప్రేవు లీదు

లాడఁ బో లేక నీరాల నలసి చేరి
యీసులను జూచి దగ్గర కెవరినిఁ జొర
నీదు బెండు వడి యొక ఘోణి వర మపుడు.

55

గీ. అట్టియెడ దేగ మృగయు లాహారములను

జూపి శ్రేణంబులను విడ్వఁ జోద్యముగను
పిట్టగుంపుల గోళ్లచేఁ బట్టి చుపెఁ
బక్కులన్నియు దలవంచి పడెను దరుల.

56

ఉ. బీరము లొప్పు శ్వాసములు భీకర భంగిని నూకరావళిన్

జేరుల వట్టి యుక్కడఁచి చిత్రగతిం దెస లెల్ల ప్రయ్యంగన్

స్థానతరంబులైన ముఖగోళము లెత్తి రవంబు లిచ్చుచున్
వారము జేసెఁ బ్రేతకిరివన్నములం దము మెచ్చ వేటలన్. 57

ఉ. అంత కిక్కిరి భాసుర శరావళిఁ ద్రుంచె వరాహ ఖడ్గ వా
సంత మృగేంద్ర కావర నిశాపరిభూతనిజాంగ కాంచితా
త్యంత తరక్షు కోక సముదాయ శలవ్రజ భల్లుకావళిన్
నింత యొసంగ బాణములు వేయుట బోవుట గాన కుండంగన్. 58

చ. పొలములఁ జేరియు న్గడిది బొత్తులఁ జేయుచు నాయు వట్టియున్
జెలఁగు శశంబులం గిరిక చిహ్నుల మూసక దీగ దేహులన్
లలిని చునుండరీ వ్రజముల న్నల లొగ్గియు జంప రక్ష వ్యా
ఘలు దయ లెల్లఁ బో విడచి తోరపు వీరము లావహింపంగన్, 59

శా. ఏణు బొక్కటి వ్యాఘ్రులం గడచి తా నిచ్చాగలి న్వాయువే
గానం బోరియు నాల్గుపాదముల నీకన్ భూమిపై నిల్పకన్
కాణ ల్పాల్పెనగంగఁ బోవఁగను పీఠశ్రేష్ఠుఁడో నర్జునుం
దానందింబున నాల్గు గిట్టలను బోన్వొం బొప్ప ఖండించియున్.

ఉ. బోయెలఁ గాంచి యిటనియె బోయెలు మీరు మృగాల నన్ని ప
న్యాయముగా గ్రహించి యనురాగము మీరఁగ నానగభ్యుదయన్
క్రియుతుఁడైన ధర్మజ సుధీనిధి న్రొలను బెట్టి దుష్ట సం
స్థాయ మృగాలఁ గొట్టితిరి సౌఖ్యము లొంద నటండుఁ జెప్పఁడి

వ. అని యానతిచ్చి కృష్ణార్జును లిరువురు న క్కాననంబున విహరించ
న్మద్యోగిండు నవనరంబున 62

చ. ఒకరఁగ గృష్ణశార్థులు మహాన్నతి రాఁ గని కాన నాబ్జరా
న నియతియొప్ప స్వర్ణమయ చారు వితానము లందురత్నగం

ధనముగఁ దోరణంబులను నవ్యముగాఁగ నలంకరించె నా
వనిఁగలికాంచితంబు లగు వామలత ల్విలసిల్లె నెల్లెడన్. 63

ఉ. అంచిత రామనామ కథనాంక శుకోక్తులచే లతావళి
చంచల లోచనాఘము కిసాలపు కెంపుల పల్లెరంబులన్
వంచిత భూమిపుత్తునకు వామకళా సుమనోనురాగ గా
ధాంచితమై నివాళుల మహా కుతుకంబున నిచ్చె నుద్ధతిన్. 64

సీ. అలివీక్షణంబుల దిలకించెఁ దిలకంబు

పాండుగా నదె సురపాన్న తీగ
ముఖరాగమున హేమ పుష్పకలత పాంగ

సురభిరశ్వాసంబు నెరపె సింధు
క లతిక పికగేయములను బాడె ప్రియాళు

కీరోక్తులను కర్ణికార శాఘ
చూపెను వకుళంబుఁ జూపించె ముఖశీధు

గ్రుచ్చెఁ దావుల నంట గ్రోపె రమ్మ

గీ. తారు చేసిడి రుచిరోపచారముల న
ధిప సుగతరుల కామోద దృఢతఁ బెనుప
నబల లిడు నిత్యకలిత దోహదవిశేష
సరస లాంఛనముల యొక్క సన్న చేత. 65

మ. అను వొప్పుం గని పాడి పల్కి నగి తా మాశ్వాసముం జేసి చే
కొని యాలింగన మాస్యమిచ్చి తరులం గొన్నింటి మన్నించి యం
గన లెంత ల్లముఁ జేసి రంచు వకుళాఘం బాయశోకవ్రజం
బును గృష్ణుం గని మొక్క గుచ్చవినతింబూదేన కన్నీళ్లతోన్

ఉ. కాతము చేత నొక్క నగశాఖను కోకయుగంబు నిల్చి పూ
ర్ణాతతవాక్యవేది కపు డన్యదురాసద మైన యొక్క స
త్ప్రీతి శుభంబు కోమలతఁ దెల్పి నిజోక్తుల నేగ సూర్యపు
త్రీ తటినీ తరంగ గణ రేఖల మాగడి నిచ్చి తోడుతన్. 67

క. లోకాద్భుతకర విహగా
లోకామోదంబు వలన లోకాతీతం
జౌ కోక రుతాంచిత మగు
నా కాళిందీ విహార మలరించె వెసన్. 68

ఉ. ఆయెడ సూర్యపుత్రికను నారసి యర్జునుఁ డిట్లు సెప్పి తే
జోయుత పూర్ణకంబుగను జొక్కముగా నల నల్ల మబ్బు లే
మోయనఁగాఁ దరంగములు బువ్వుర మంటెడుఁ జూడునాదు చే
చాయనె భంగడోలికల జక్కవ పక్కుల యాట లచ్చటన్. 69

మ. అదికాదే మన నిత్యకేసరి దవ్వా చూత మయ్యేటి సం
పద లంచుం గయిదండఁ బూని యల గోపాలుం గుడాకేశుఁ డా
నదిఁ జేరం జనఁ బల్కుఁ గృష్ణుఁ డచట న్నవ్యామృత స్వాదనో
న్నద రాధాంగ కదంబ కోదిత ఘనానందాత్ముడై నెమ్మదిన్. 70

సీ. ఒకచాయ ననపాయ వికారయిత నిసాద
మొకదారిని శరారి నికర యేతము
నొకవంక మరుదంక సకలంక రుచికంక
ణము మౌక్తికపు శంక నమలు వరట
లొకచెంత సహికాంతల కరాంత తత నాద
మొకజోక రుచికోక సకలరుతము

ద్వితీయాశ్వాసము.

51

మొక సందునను బంధుర కబంధ భవ బృంద
మధుపాన జసదానమధుప గేయ

గీ. మొక్క మొగి సురద్రు సుమనోవ్యూహవాస
నలను సోడు ముట్టంగ నిస్వనంబు చేత
నరుగు తేలుల మొగులని హంస లెల్ల
బోవు చుండెడి నీనది బొగడఁ దరమె.

71

మ. మధుపాస్తాబ్జము మోము నైకతలలామశ్రోణి కోకాళి స
న్నదువతోజయంగంబు నిర్తల ఝరీ హృద్యంబు నూగారు నై
నది రామామృదు చిహ్న సేత్రములకు స్నవ్యస్ఫుటోత్సాహ మి
చ్చె దృఢం బొప్పంగఁజావ కాంచుడన వీక్షించెన్తుదంబారఁగాన్.

మ. కని పార్థం గొని తన్నదీపులిన కోకశ్రేష్ఠ మా సింహసం
హననుం డెక్కి ఝరీ వినిర్గత సమీరారూఢ కాంతంబు వే
గొను నిందూపల రత్న పీఠిక పయిం గో మొప్పఁగా విశ్రమిం
చిన ప్రాభీష్ఠ కలారవం బొకటి వచ్చెన్తాఝరీ ధుర్యమై.

76

క. నూనచర న్నదు మధుకర
గానాభీష్ఠంబుతోడ గ్రందె మృదువై
వీనులవిందై యమృతపు
వానల పొందైన చక్రపాణి వచించెన్.

74

మ. నినదం బొక్కటి పిక్కటిల్ల దెసల నిన్వంటే గుడాకేశ యా
ధ్వని గీర్వాణవిపంచి కారవ మొ షట్పాదీ నినదంబొ ప
ర్వీణ సంరావమొ పల్లవగ్రసన విజ్ఞై కాంత పుంస్కోకిల
స : మేమో విపరింప రాదు ఘన హర్ష స్థిత సంధానమై.

చ. అన విని పార్థుఁ డిట్లనియె నాక నివాసక ముఖ్య వందితాం
 ప్రేనళిన యాలకించి యొక నేరుపు గంటి లసద్విపంచికా
 స్వనమునఁ బాడు చుండి రల పంచమ పడ్జ సుశయ్యలం బ్రతి
 ధ్వనుల నొసంగుచుండఁ బ్రమదాకుల పైక మయూర వారముల్.

క. నావుడు హృద్యం బగు నా
 రావము చిత్తంబున కనురాగ భరంబున్
 భావుకము గానొసంగఁగ
 గోవిందుఁడు పార్థుఁగాంచి గొబ్బినఁ బల్కెన్.

77

ఉ. ఎవ్వరొ యీ ధునీ దరుల కింపుగ రా గత మెద్దియో రుచు
 ల్నివ్వటిలంగఁ గానుకల లీలలఁ దారటఁ బాడు చుండఁగా
 నెవ్వరి యాజ్ఞ యైనదియో యీ వట కేగియు నన్ని గాంచియున్
 జివ్వన వచ్చెదే మనము చేరుద మచ్చటి కొయ్య సెయ్యనన్. 78

చ. అని యనుపం గిరీటీ సని యచ్చటి కందర నిర్గతాంక సా
 రణముల జాలకం బనకరమ్య సుమాంచిత మంజ మండలం
 బనక దరీపుటం బనక హరి మిళిందలసత్సమావళీ
 కన దగమవ్రజం బనక కాంచుచు నన్నిటి నొక్కచోడగన్. 79

సీ. తావులు గుంపులై క్రేవలఁ జల్లెడి
 చెంగలువల మళ్ల చెంగట రుచి
 గారుడోత్కిర్ణమా కాంతవేది జపాను
 బింబితంబై ప్రభ ల్బంచు చుండ
 నీలజాలక జాల నిర్గతాలాకనా
 ఖండాగురు విధూప కాంతిఁ బెంప

మత్యాల తోరణ ములు రంగవల్లులై
నీలపు మెట్లపై నీను చుండఁ

గీ. జారు చామికరాంచిత సాలభంజ
కా కరతల లోహితక సంఘాత మరయ
రమ్య నీరాజనోపచారముగ వరల
ననుపమంబైన దివ్యగేహంబుఁ గనియ్యె.

80

క. అనుపమ రుచి భిత్తిక ద
ర్పణజప్రతిబింబనముల వరలం గనియున్
వనితారత్నవ్యాహం
బను నొందఁగ మెలఁగు నట్టి హాలిక జనించెన్.

81

చ. తరువుల క్రేవల న్నిలచి ధగ్గజా తమ్ముఁడు గాంచె నుజ్జ్వల
త్సరనీజనేత్ర మంజుల శతేంద్రాద విగ్రహ నుల్లసత్తమో
భర పరిభూత సత్కచ ద్విపారి వలగ్నఁ దలొదరిన్ శర
త్తరుణసుధాంశుఫాల పనితామణి సుక్కతె నాగృహంబునన్ 82

చి. సురభిలతావృతోజ్వల సుశోభన హృద్య శిరోగృహంబునన్
స్వరు ధర నీలవేది పయి చారుఘనాంతిక మండఁ బొల్చు నా
సురుచి తటిల్లతా రుమలఁ జొప్పడి యాచెలియు నివసించికా
విరమణ వాదనం జెలుల వేడుక రంజిలఁ జేయు చున్నెడన్. 83

గీ. కాంచి యనుపమలక్షణకలన లెల్ల
నాత్మ మెచ్చి సంతోషితస్వాంతుఁ డయ్యు
మేఘవాహనపుత్రుండు మీననేత్ర
నింపుమీరంగ నిట్లు వర్ణింపఁ దొడఁగ.

84

నీ. తననిజరూపంబు దగవునర్చనముల
 నిల్పి పుట్టిన రోహిణీలతాంగి
 తనకుచకత్వంబు ధమ్మిల్లనుండున
 దాచిపుట్టిన యట్టి దక్షపుత్ర
 తనవశక్షత్వంబుఁ దద్దయు హాసంబు
 లందు నిల్పి జనించి నట్టివాణి
 తనచాపలంబు నీక్షణములఁ జొక్కపు
 సిరి మైవహించియుఁ తెలఁగులచ్చి

గీ. గాఁగఁదోఁచెడివాకు నీకాంతరూప
 గుణకళలనుబోధించి యాకువలయేకు
 నాశివుని నాజగద్గురు నామునుందు
 వేగఁ దెచ్చెద నని చని విజయుఁ డంత.

85

మ సరసీతీరమనోజ్ఞపీలు కదలీచాంపేయపూగారి వి
 వ్రరపాశీరుచివాసితం బగుచు శంసార్హంబు నొ నుక్కనుం
 దరకాంతారముఁ గంటినం దొనర స్వస్థాంచత్రియం బైనమం
 దిరముం జూచితి భావ యారుచిరపుం గళీనివాసంబునకా.

86

నీ. తతకకు ద్భతిభోగ ధవళవస్త్రములొని
 పావడ దట్టంపు వన్నెవలనఁ
 జంద్రోపలవితర్ధి జాహ్నుచినయట్టు
 లెలుపారి దృక్కుల కెరవునొసఁగ
 వలువగుబ్బులు కకుభసువృత్తి దగవీణ
 కాయలనుఁ గనకచ్ఛాయ లొసఁగఁ

ద్వితీయాశ్వాసము.

55

గరితాంసురీదళంబులు సమేశము లైన
తంతుల రాగంపువింత లిడఁగ

గీ. మాస్తకంకణధ్వనులు ప్రాణానుబంధ
ము గలతాళగతికనుగ్రహగతు లీనఁ
జేతనంబు లచేతనభాతి నొనర
వీణవాయింఁచు నొకపికవాణిఁ గంటి.

87

క. సరసీజోదర యాసర
సిరుహాసన లీల లేమి చెప్పదునుఫణా
ధరవిద్యాధరనరభే
చరు లైనను దానిఁబోలఁజాలరు చూడన్.

83

గీ. మించులను గొనివచ్చి విరించివేరె
పేటియసట బాదివి లలాంతేమతత్రప్త
భావవన్తి బుటములెట్టి రేవెలుంగు
దాగటండు సాగించి యత్తన్విఁ జేసె.

89

స్త్రీ. చెలియనేత్రములు రాజీవంబు లైమించు
నంఘ్రు ల్రవ్వవాళంబు లైచెలంగుఁ
గలికిజంఘాలు భక్తుకాహాళులైతోఁచుఁ
గటియంతరీపంపు కలనఁబొదలు
లలనబాహులు మృణాళంబులై రంజిల్లు
సతిముఖం బుత్పలహితునిఁ గేరు
కాంతవిగ్రహమెల్లఁ గాంచనం బనఁజెల్లు
దుచికుచంబులు గుచ్చరూఢిఁదనరు

గీ. బిసజముచివుళ్ళు బూరాలు ద్వీపబిసము
 లబ్జకలనంబు గాంచనం బరయఁ బుష్ప
 గుచ్చములఁగూర్చి యీనవకోమలాంగిఁ
 జేయు విధిచాతురిని నుతిసేయఁ దరమి. 90

గీ. కలికిజంఘలు గాంగేయకాహళులను
 గలమఁగర్భంబులను నిషంగముల మకర
 సంఘముల గల్చి యరయంగ సారచారు
 తరపు సౌరు వహించె హృద్యంబు గాఁగ. 91

చ. ఒనరఁగ నవ్యగూనుణి మృదురుతలంబులఁ గాంచినాగహ
 స్తనివహ మోర్వలేమిని నతత్వము చంచల తన్మహాజినం
 బును గని లేశమాత్రమును బోలు ననంటిని నేడఁజూచినం
 బనివినిదాని డుండమునఁ బట్టి పెకల్చుఁ దదీషణ్యదీరఁగన్. 92

చ. సతిః క్రిమిండలఁ బవనిఁ జక్కఁగ నేలియు నంతరీపసం
 తతులను గల్చి తానరిమదంబును డించియుఁ బూర్ణరాజస
 స్థితిని సతిక్రమించి కద మీటిన యీకరికీర్ణ కోపరి
 స్థిత యయి తాల్చె మేఖల విదీపిత హాటకపట్టబంధముల్. 93

చ. పాలఁతుక వేణి యన్రుచిరపుచ్చమునోడ నితాంతమానుచం
 బులను భరప్రమంభములఁ బొల్పు నెలంగఁగ నల్లినారనే
 సలలిత మైన తొండమునుఁ జూచి మనోజు మదావళంబు స
 త్సలిలము ద్రావు డిగ్గియన సౌరభనాభి నెలంగు నింతికిన్. 94

మ. లలితా మోదపయోధరప్రతతి భారంబో ఘనశ్రోణిమం
 డలమోభార మటంచుఁ బద్మజుఁడు నూడం జూచి మధ్యఁబునం

దుల గన్పట్టఁగఁ బట్టుముష్టి యనఁ బాథోజాత నేత్రామణి
విలసచ్ఛేష్ఠవలగ్న మొప్పు నయనప్రీతిస్ఫుటం బిచ్చుచున్. 95

చ. సరసిజనేత్ర వృత్తఘనచారుపయోధర మండలంబునుం
దురుమాభరంబు ద్వీపమలఁ ద్రోయఁగమించియు నెప్పుచుండు బ
ల్పిరుదులమధ్య నాడు నిరుపేదగు కాను విరుంగులఁక చే
సరసిజజాంధు గీల్కొలుపు చారుశలాకన నారు చెల్వగుఁ. 96

సీ. ఆత్యర్థ భిక్షరప్రహరంబులకుఁ జాలఁ
జలియించు శుక్తాలశైలములును
నగ్నిశిఖావాప్తి నమరద్రుతంబులై
చలియించు గాంగేయకలశములును
దుహినఁగంబులు దోచినయంత నే
త్రుంకెడి రాజీవకుట్టలములు
విగ్రహస్వర్పచే వేడినెండినశించు
వారయఁ బుష్పగుచ్ఛాళు లెల్ల

గీ. వజ్రహారాన్వితంబులై బాష్ణికాంచి
తంబులై తుషాగకసంయుతంబు లై యు
రస్సభాసంస్థితంబులై రమణ మొర
సరిగలదె చెలి వలిగుబ్బచన్నఁగవకు. 97

మ. ఆసదృశం బగుశంఖ మొక్కటి విలాసాత్యర్థ గానంబు మా
నసపూర్తిం దగ నేర్ప మంచు సతికంతావాప్తినిం జేందిలా.
లస మొప్పంగను శాత్రువైభవము లెల్లం బూర్తిగానిచ్చి తా
బొసఁగం జాలక పోయె నీచులకు సంపూర్ణత్వము ల్వచ్చునే. 98

నీ క్షణలీలలే కాని సరియానె చిగురాకు
 వరసుమనోధర్త మరసియున్న
 సానవన్నెలె కాని సరివచ్చునే కెఁపు
 వరభూరిమయలేఖ వరలియున్న
 నెఱుపువన్నెలె కాని యిడొనె రక్తక
 పువ్వుంబు నీధువిన్నూర్తి గనినఁ
 జైనవన్నెలె కాని పవడంబు నీడొనె
 యమృతఖనిదీప్యమందు మనిన

గీ నెన్నిజన్తాంతరము లెత్తి వన్నెమీరి
 తపముజేసిన నావనితామణిమృదు
 దళనవాసోమృతపుదీవికి సదృశంబె
 పలుపలుకులేటికింక గోపాలచంద్ర.

99

మ. సుమనోలీలఁ దిలొత్తమాఖ్య వదలం జాపట్టి యిభూమినే
 సుమనోవైఖరిఁ గాంతు నంచుఁ దరులం జోద్యం బభోవక్తియై
 క్షుచుయొప్పంగఁ దపంబుఁ జేసిపతి భాస్వద్భాగరూపంబు నై
 సుమనోవైఖరిఁ గాంచెఁ గ్రేవల నలిస్తోమంబు దగ్ధైల్యఁగన్ 100

క. నువుపువ్వును సంపెఁగవు
 బువుఁ గలిచియు బిరుదు నూవుఁ బువు గట్టుకు దా
 దివిరి దిరుగు నన ముంగర
 తొ వనరుహేతుగా సునాస తులలే కొప్పుకా.

101

నీ. పున్నాగములఁ గేరుఁ బున్నాగముల మీరు
 నడకల రుచితీరు నాభిసారు

ద్వితీయాశ్వాసము.

59

కనకంబులను గేరుఁ గవకంబులను మీరు

తగు నాసయొప్పు మైతావిచోప్పు

సారంగముల నేలు సారంగములఁ దోలు

కందోయియొప్పును గచపుటొప్పు

పంకజంబుల నేఁ బంకజంబులఁ దోలుఁ

గంధరదుచిరంబు కరరమణము

గీ అబ్జమండలముల నేలు నబ్జమండ
లంబు నేలుఁ బదరుచులు లపనరమ్య
మట్టి తన్నినిఁజేయు బ్రహ్మ ప్రభావ
మే మనఁగవచ్చు నతని వర్ణింపఁ దరమె.

102

చ వనజసదృశభూతి హరివైఖరిఁ బొందుముఖస్తనోక్తులున్
వనజసదృశభూతి హరివైఖరిఁ బొందుఁ బదాక్షిపేణికర్
వనజసదృశభూతి హరివైఖరి గత్యవలగ్నముల్ దగన్
వనజదశాక్షి సుందరము వారిజనాభ వచింప శక్యమే

108

చ. సురుచిర మాసుధాసరసి శోభనకాండభవాస్య చొక్కపు
న్విరి నిలిడంపుబంతి పృథివీతతసత్కటి చారుపుష్పవ
ల్లరి చిగురాకుబోణి నవలాలితమంజులదృష్టికాల య
త్తరళవికాలనేత్ర వనితామణి నీకుఁ దగుం ద్రివిక్రమా.

104

గీ. సరసిజోదర యత్తన్వి సఖులచెల్వ
మలవియే నాకువర్ణింప నతివవలన
గతులు జూపులు నేర్చుకొ గదలివచ్చు
సురగరాట్సుతా దేవతాయువతు లొక్కొక్క.

105

ఉ. ఆసఖులెల్లఁ గొల్వఁగను నాసఖి యట్టివనంబునుండు లీ
 లాసదనంబులో నవఘటాశితకంతకభాగ్యము ల్చల
 ద్భాసురకోమలాంగుల దంభముచేతను నేర్పరీవి వీ
 ణాసరసధ్వను ల్బ్రేనుప నవ్యములై విసవచ్చె నత్తరిన్. 105

చ. ఆరయఁగ నంగనాసముదయంబులు ధీరతనున్న చోటికిన్
 గరమరుదార లాతిప్రజ గ్రక్కునఁ బోయిననేని సంశయిం
 తు రనియు నేను బోహక వినుతనవల్లుల ప్రక్కఁబొంచి య
 త్తరుణివిలాసముంగ ని గదాధర వచ్చితి నీకుఁ దెల్పఁగన్. 106

చ. అనివిజయుండు దెల్పుటయు నావచనంబులు దిన్నఁ గాను దా
 మును వనిలోనఁ గోకయుగము ల్వచియింపఁగ విన్న సన్నతా
 త్యనఘశుభ్రోక్తి పన్నిహితమై మదికి స్ఫురిదాఁకి సంతసం
 బును బొదలింప నర్జునునిమోదముతో స్ఫులిఁ జూపు నాపుడున్.

సీ. ఈనగంబులమధ్యఁ జేసెవానలుహెచ్చు
 లీనగంబులమధ్య నేగవలయు
 నీనికుంజములందు హేరాశము జవాది
 యీనికుంజములపై నేగవలయు
 నాగతినున్న వజ్రాశిచరులు గాన
 నాగతులుచ్చొంగ నరుగవలయు
 నావంక మహిరాంబు లామూలముగఁబారు
 నీవంకఁ బువుదోవఁ బోవలయు

గీ. వదియె గాంచు కర్పూరపుటఁగటి యిదియె
 మునుపరాగం బదియె కృష్ణచోక్కపుంబా

లంతి యిల్లటంచుఁ దెలుపువంత లన్న
సరణి నరుగుచుఁ బాక శాసన సుతుండు.

109

క. విహితపనూచితాధ్వక

మ హాత్పలేక్షణను జూచుమది సుమకలి కా
కుహళీచరదళిసుతెనూ
రుహనిర్గతగంధవాహరుచి చెలఁగు వనిక.

110

ప కని యత్కీసం బ్రవేశించి యరుగుచుండు నవసరంబున.

111

శా. ఆలోకాద్భుత మైనయొక్క నవగత్నాప్తాపదాంచద్భృహం
బాలోకించియుఁ గృష్ణుఁడాగృహము డాయంబోయియాప్రాంతతా
లోలద్వల్లుల కేవల న్నిలిచి వ్యాలోలాళిపత్రాశుగా
లోలచ్ఛారుకిసాలజాలముల నాలోలాంబకం జూచియున్.

112

చ కనుఁగొని కృష్ణుఁడాత్మ నల కంజవిలోచనఁ గూర్చి మెచ్చియుం
గనుగవ కెల్లఁ బూర్ణ మగు కౌతుక మొప్పఁగ బూర్ణకామమై
మన మతి చిత్రవృత్తినిఁ గ్రమంబునఁ బొందఁగ నిశ్చలుండు నై
వనజముఖిం ననుంగొనుచు వాంఛల మీరుచు నుండు నత్తరిన్

113

న. అప్పు డప్రతిమానప్రతాపవైభవుం డగు కపిశేఖరకేతనుండు ఖగశేఖ
రకేతనున కిట్లనియె.

114

మ. అనఘా యేను వచించు వాక్యములు తేధ్యం బౌగదా యింక నే
నను వొప్పంగ దహాధ వాక్యలిని డాయం బోయి పొల్పొంద నా
వనజాక్షిమణి సంగతు ల్గనియు వేఁతు న్ననుంగొంబె యో
కనకత్పాధధీరయన్న ననికాఖండానురాగంబునన్.

115

చ. అపుడు గిరీటిఁ జూచియను నర్జున యేగతి యోగిరూపముం
గపటతఁ గాంచెదో యెటులఁ గాంతువు యేకత మందు నున్నయా
చపలవి నేత్రఁ జూచి యెటుచక్కఁగఁ బల్కెదో యెట్లు మించెదో
గపటతపస్వివై చనుము కార్యవికారద చూత మియ్యెడన్. 116

వ. అని యంపిన నాక్షణంబున 117

సీ. గాంగేయవల్లిసంఘాతంబు జడగుంపు
బుష్పపరాగంబు భూతి గాఁగ
కాంతపల్లవకోటి కాసాయవస్త్రంబు
దగమనోహర కాఖిదండముగను
వల్కల దట్టంబు ప్రబ్రుసిగాగను
సరసకింజల్కాలి జపసరంబు
తూరకవ్రజము మంగళమౌంజి నూలుగా
ఫలరససారంబు పాత్రజలము

గీ. గాఁగ నచ్చటి కల్ప పక్షంబు చేత
నొనర చతురత్వములు మించ నుత్తమేష
మేసి కృష్ణుని నిరపాయహితవిహార
హరిచెలరేగి యొక జడదారియయ్యె. 118

క. కుహవామునియై జలము
గర్వహనూనుం డక్షుసరము గదలింపుచు సం
గ్రహమునసతి హైమాయత
గృహవాటికిఁ బోయె దన్ను గృష్ణుఁడు మెచ్చన్. 119

చ. జపి యటు రాఁ దటాలునను చారుసమున్నత పీఠికావశుల్
ద్విపఘనకుంభయుగ్గనిభ తీవ్రకుచంబులఁ గౌనుదీగలం
జపలత లంకురింపఁగ ససంభ్రమచిత్తకృపీటజాతలై
చపలమృగాక్షులైసతులు చక్కఁగ డిగ్గి రుదంచి తోన్నతిన్. 120

చ. డిగివినయమ్ము సంభ్రమము డెందములందున సందడింపఁగా
మృగనయన ల్హరి న్నణివిపేటిక నిర్మిత పీఠ మొండు ని
ల్పిగడిదిబత్తి సంయమివరేణ్య వరా దయాసేయు మంచు వేఁ
డఁగఁ బురుహూతనందనుఁడు లాలిత మొప్పఁగఁ గూరుచున్నెడన్

క. చంచద్వ సకుచభారా
కుంచితలై నూత్న పుష్ప కోమలు లెల్లన్
వంచి తనూబత లెల్ల ఘ
నాంచిత చల లట్లు మొక్కి రా యతిమణికిన్. 122

వ. అప్పు డయ్యతి కమనియ్యాకృతులగు నత్తొయ్యలులం గూడి నె
య్యంబునం జేయు ననల్ప వినయోత్పాదనంబుల కుప్పొంగి యో
యగణ్యలావణ్యపుణ్యప్రభౌ సకలవిష్టపోత్కృష్టదక్షుఁడగు శ్రీ క
ష్ణుం బెండ్లి యాడు మని దీవించిన సంతోషభరితాత్మలై యయ్య
తికుంజరుని సమ్మతి నాత్మపీఠంబుల నలంకరించి యాండు నవసరంబు
న నా రాజీవలోచనయనుంగు చెలులలోజారు వచనచాతురీధురీణ
యగు హేమలతహస్తంబులం బోడించి యమ్మునిశిఖామ్మణి కిట్లనియె.

ఉ. ఎచ్చటనుఁడి యెచ్చటికి నేగుమ నిచ్చటకుం దయామతి
న్వచ్చితి రార్యపూజిత భవద్భుచిపన్నఖచంద్రకాంతిచే

నచ్చపుఁ దెల్వి వచ్చె దురితాళి తమోనివహంబు లన్నియు
న్విచ్చె మదాళి వైభవపుఁ బెంపు వచింపఁ దరంబె యేరికిన్. 124

ఉ. అంబుభ వాప్త తేజ భవదంఘ్రుల యందున వ్రాలు నట్టి మూ
ర్ధం బది మూర్ధ మెప్పుడును తావక చాటుకధ ల్వచించు భ
వ్యంబగు జిహ్వా జిహ్వా భవదగ్రవిభావన నిర్భరంపు పా
ప్తిం బరిపూర్ణతం జెలఁగు దిప్తము దిప్తము శిష్టకోటికిన్. 125

ఉ. ఓయసమాభావ భునయోగిక లోకమణి యనంతతే
జోయుత తావకం బగు విశుద్ధశుభాంకము వేగ దెల్వి సా
ధీయత నార్యసత్కథల తృప్తికిఁ బాల్పడు నాడు కర్ణపా
శీయుగత్పత్తిలీలలు ఫలింపఁగఁ జేయఁగదే ముదంబునన్. 126

చ. అన విని మానిరాజను మహత్తరమైన ప్రభావయుక్తుడై
మునికులసార్యభాముఁ డయి పొల్పు వహించు సగస్త్వఁ డన్నహా
ముని యని చెప్పుఁగా భువనభూతవిలోచన విందువే కదా
యనఘాతదన్వనాయ కలశాంబుధిఁ బుట్టితి కాళికాఖ్యుడన్. 127

ఉ. ఓచకితైణమంజువిభవోజ్వల వీక్షణ పిన్న నాట నం
దౌచిత భక్తిచేత భువ నాళిభ వాతిఘరీణచాతురీ
శౌచి హరిం భజించియుఁ బ్రశస్త తదీయరహస్యమంత్రలీ
లాచరదాత్మకుండ నయి యాదిమునిస్థితిఁగాంచి తియ్యెడన్. 128

గీ. పనిత విను మేను దగ శైశవంబునుండి
యా నుహానుభావుని సేవ లరయ భక్తిఁ
జేయ మది మెచ్చి యొసఁగ నశేషవస్తు
జాలకంబుల నాత్మాను సరణి మహిమ. 129

ఉ. కావున మద్దురుం డిపుడు కౌతుక మొప్పఁగ నీనదీస్ఫుట
జీవనజాత సౌరభముఁ జెందుచు నెమ్మది నున్నవాఁడు స
ద్భావముతోడ నాయన కుపాయన మిచ్చు మనోరథంబుచే
నావల మొప్పఁ జూడఁ గమలావళి వచ్చితి నోసఖీమణి. 130

క. ఓసరసిజలోచన విను
మీ సారసశాత్రవాస్య నీక్షింపంగా
వ్యాసములగు ప్రేమాను
క్రోశంబులు నద్భుతంబు గొనసాగె చుదిన్. 131

చ. అసదృశరూపలక్షణసమన్విత యీ వనితాలలామ యీ
కుసుమశరాస రాజ్యరమ గొబ్బున మానసవీధి నెంచియుం
బొసఁగఁగఁ జూడ నద్రుసుత పోలికఁ బోలుచు నుండెనిప్పుడీ
కుసుమసుగంధి భవ్యకులగోత్రములం జెలువారఁ జెప్పుచు. 132

మ. అనిభప్రౌఢవచోనుభావసముదాయాన్వీతుఁ డావంచనా
ముని యాదృచ్ఛిక మైన సూక్తిమది కామోదంబు సంధిల్ల నం
గన లనోన్యముఖావలోకనముల న్నానాదృభతాలీలలం
గని మానీంద్రు మహత్యము ల్బాగడి రగ్రాలాపపుంజంబులన్. 133

వ. అప్పుడు హేమలత వినయమున న మ్మునిరాజుం గాంచి యో య
ప్రతిప్రభావా స్థకలభువనభారగు రాధా రేయపరిస్కారాత్త మహా
మహాజ్ఞులుం గొల్చి మహత్తరం జైన శుభాభ్యున్నతిం బొరసి
యున్న మీ కీ సమస్తలోక కథల నెఱింగి యుండు ట్టబ్రమేయని
క్రమ్మర నత్యంత కుతుకంబున నిట్లనియె 134

చ. అసదృశరూపలక్షణసమన్విత యోవనితాలలామ యీ
కుసుమశరాసరాజ్యరమ గొబ్బున మానసవీధి నెంచియుం

బొసంగఁగఁ జూడఁత్రునుత పోలికఁ బోలుచు నుండెనంచు వే
గ నెలవొసంగి క్రమ్మరను గానఁగఁ గోయట కూర్చిచేగదా. 185

క. ఓ యతిలోకమణీ వినుఁ
డీ యంగన జన్మవిషయ మిత్తరి నేనున్
మీ యనుకంపాశ్రీవల
నే యెఱిగించెద నటంచు నిట్లని పలికెన్. 186

మ. కలఁ దాలోకమహామహోగ్రఘనశక్రబ్వాలికాంక్వాశిని
జ్వలధారాకృతమేఘపుష్పనిధివారాశిప్రభావాగ్రది
గ్వలభీలోకవితానగుప్తభృశసామర్థ్యాంకధారేయపు
ష్కలవర్ధిష్ఠునభవఘండు వసురాట్కారుణ్య భావుం డొగిన్. 187

వ. అ పద్మినీవల్లభుం డొక్కనా నుదయశైలంబు నలంకరించి రాఁ బ్ర
యత్నించు నవసరంబున. 188

సీ. సరసామృతంబుల జలకంబులను దేలి
డంబుగ మధుపాంజనంబు నలఁది
మిసిమిగాఁ బుష్పాడి పసుపుఁ బూసియుఁ దేనె
కమనీయముగఁ జిత్రకంబుఁ దీర్చి
రమ్యసత్పత్రాంగురంబుల ధరియించి
హంసకాభో గాన నతిశయిల్లి
కాంత కనకవర్ణ కర్ణికలను దాల్చి
కంకణంబులఁ బెట్టి పాంకముగను

గీ. జిరునగవు నెమ్మిగఁబునఁ జెంగలింప
నెమ్మి మీఱంగ నతుల భాగ్యముతోడఁ

బుష్కరద్వారమును వేచి పొల్పునిగాలు
నొక్క పద్మనిఁ జూచె నా ద్యుమణియంత.

139

మ అతులశ్రీనిధి య విభావసుఁ డమాల్యాకారి యప్పద్మినీ
సతి యొప్పు ల్దన కన్నులారఁ గని యిచ్చశ్రీతీ పాంగారి యా
యతచాపల్యము లూరి యుత్కలికలోలాళు ల్లదిం బొంది యా
తతమా రాగభరానఁ బొంగియును జింతాత న్నయత్వంబునఁ. 140

వ అట్టి మదనతాపంబున నాత్మాంశం బ పద్మిని యం పంచ నబ్ధిసినీపు
రంధ్ర గర్భంబుఁ దాల్చి నానాటికి వృద్ధివహించి యొక్క శుభ
ముహూర్తంబున

141

చ. సుకుచిరనవ్యసౌరభవిశుద్ధసమీరణసోతధూతశీ
కరనికరప్రశస్తయులు గ్రమ్మెడి చోట పినూత్నహల్లకో
త్కరకరదీపదీప్తితతి గాంచెడిచోటఁ బరాగభూతిచే
నరుదుగ నుప్పుచోట రుచిరాంబుజినీసతి గాంచె బుత్త్రికన్.

గీ. ఆ కృషీటజనీసుత యవతరించు
తరిని జంద్రతారాప్రసాదంబు లెన్న
నలవియే సుముఖతచేత నంఘ్రైవైఖ
రులను మించి రంజిల్లె నారూఢి మెరయ.

448

క. వారాశిపుత్త్రి కైవడి
శ్రీరాజిల వెలయు నీసుశీల యటంచున్
వారిజినీజకుఁ గాలిం
దీరమణాఖ్య నిడి రచటి ధీమానందుల్.

144

చ జలముల నార్చి శుభ్రవనజచ్చదపాలిక గప్పి తమ్మితే
నెలు గడుఁ గూర్చి నుగ్గు లిడి నిర్మలపుం దరగ ల్దలల్చు ను

త్పలసికరంపు టుయ్యెలలఁ దద్దయు నెమ్మిగఁ బెట్టి పుత్రికం
జెలువుగ నూఁచు తేఁటి లలి చెన్నగు పాటల జోలఁ బాడుచున్.

వ. ఇట్లు దినదినప్రవర్ధమానయై సఖులం గూడి గూఢరత్న సికతాస్వేష
ణాది క్రీడలం గావింపుచుఁ దల్లిదండ్రుల మనం బుల్లసిల్ల నత్తటిల్ల
తాంగి సఖీమండలంబునకు. 149

చ. సురుచిరకల్పకచ్ఛదవిశుద్ధకభాజనమండలంబుల
న్విరిసిబిడంబు లోగిరము వెట్టి ఫలప్రకరంబు భక్ష్యము
ల్దరుచుగ నిచ్చి హృద్యరుచిలాలిత మా విరిదేనె లాజ్యముం
గరమును బెట్టి నట్టు లగు కల్పమహత్యముచేత నత్తరిన్. 147

ఉ. ఆ తపనందు నెమ్మి వెలయుంగను గిన్నెరకోటి నిర్వియుం
గూఁతునకు న్ననోజ మగు కోమల గేయము లెల్ల హృద్యవీ
ణాతతవాద్యభేదముల నవ్యము గాగను నేరుపించి హై
మాతతధామ మొక్కటి బ్రహ్మత నిల్పెను సుందరంబుగన్. 148

క. అత్తరణిజాతయే యీ
చిత్తరి యాసుమ నికుంజ బృందంబులు నీ
పుత్తడిమేడలు నో ముని
సత్తమ యీసలివిహార సదనము లెలమిన్. 149

క. అని మర్రియు హేమలత యి
ట్లనియె న్నానీంద్ర యీశుధాంశుముఖి నభో
మణి యి త్తటినీక్షాలం
బున నుండుము హరివరించు ముదమున ననఁగాన్. 150

ఉ. పిన్నటనాటనుండియును ప్రేమ దలిర్పఁగ నీ నదీతటా
భిన్నతఁ బొల్చు నా సురభిబృందలసత్సుమమంజుశంజసం
భన్నములైన యీ కనకసద్దము లందున సిల్పి యెప్పు డీ
కన్నెను బ్రోచుచుందుము ఒగన్నత భాస్కరు నాజ్ఞ చొప్పునకొ

క. అని యిట్లు హేమలత య
వ్వనజానన జన్మకథను వచియింపంగా
విని మెచ్చి గుడాకేశుఁడు

వెనుపొందఁగ సమ్మదాబ్ధి వీచికఁ దేలెన్.

172

మ. లలికాచ్ఛాదిత గాత్రుఁడై సతిక ధాలాపంబు లాలించి యా
యతసంతోషముతోడఁగృష్ణుఁడు హితాత్యంతోక్తిచాతుర్యముకొ
సతివాక్రౌఢిమయు స్థనంబుగ మది స్వర్ణించి తద్రూపసం
హృతచిత్తుం డయి యాత్యవిత్తముగ నూహించె స్వధూరత్నమున్.

ఉ. కైతవసంయమిశ్వరుఁడు కైతవముద్ర వహించి ధ్యానము
నీతిగఁజేసి నట్లలరి నీరజనేత్రినిఁ జూచి వల్కు న
బ్రాతముఖీ మనస్పతిని భావనఁజేసితి మీసతీమణిం
బ్రీతిగఁ బెండ్లియాడుసుమ కృష్ణుఁడు సిద్ధముగాను నిద్ధరకొ.

154

క. రమణీప్రపంచమణి యా
రమణికొ సృష్టించు బ్రహ్మరంజచ్ఛాతు
ర్యము గృష్ణునితోఁ గూర్చిన

రమణ చెలఁగు వసువుఁ గూర్చు రత్నము భంగికొ.

155

చ. నెలఁతలలోన నీ వికచనీరభవాయతనేత్రియుం దగం
బలువిడి పూరుషేఘమున మన్ననఁ గృష్ణుఁడు గీర్తి గాంతు ర

య్యలఘుఁడు నీ వఘామణి లతాంతము వాసనయుం బలెం భువిం
గలయుదు రెంతయు స్సమలు గాంతు రభీష్టశుభప్రదంబులన్. 156

వ. అనిన డెందంబున సందియంబుఁ జెంది యవ్విజితేందిందరచిగుర
యయ్యతిశుంజరునితో నిట్లెయె 157

ఉ. అయ్య భవద్వచంబు చెలువారగఁ నప్రతియె సెలంగు నా
కయ్యలఘుప్రభావుఁ డిట కారయ నెట్టుల వచ్చు వచ్చి తా
సెయ్యన నీ నదీదరుల సెప్పగ నెట్టులఁ జూడ వచ్చు ని
త్యాయలి నెట్లు చూచు నని తోఁచెడి సంశయ మాత్తలోపలక.

చ. అన విని మానిరా జను సహస్రదశేక్షణ నీకు నియ్యెడ
స్తనమున సంశయం బొదవిన నిను నాదు ప్రభావధీరతం
ఘనుఁ డగు గృష్ణు నిచ్చటనె కానఁగఁ జేసెదఁ జూడు మంచుఁదా
నొనరఁగ వానిఁ గూర్చి యొక యుక్తి వచింపఁగ న తడత్తురిన్.

మ. ఇదియే చేరెడి వేళ యంచుఁ దగ శ్రీకృష్ణుండు నీరఁద్రనీ
రదనేపథ్యవినిగ్గతుం డయిన తారానాథు వీల న్లతా
చ్చదసంఛాదికఁ బాసినిల్చె నెదుటన్ సారంగ రాగోల్లస
స్తనులిగ్నండలవందిమాగధరుతీమాధుర్యముం దెల్పఁగన్. 160

నీ. తరుణవయసు వాని శరజాత శరభూతి

శరజాతుఁ డెగడు సుందరము వాని

మొగుల బాయల వాని పగడంబు జిగిడంబు

జగడంబుగలుగునోష్టంబు వాని

కలికిచూపుల వాని వెలిదమ్మ వెలిఁ జిమ్మ

వెలి గ్రమ్మ నేత్రము ల్సెలఁగువాని

నిగనిగ ల్లల వాని నెల చెన్న జిగి వన్నె
సరి యెన్నఁ జెలఁగు హాసంబు వాని

గీ కటకకుండలకేయూరకాంతమకుట

హారకంకణచాకచక్రముల వానిఁ
గృష్ణుఁ గనుఁ గొని యచటి పంకేజనయన
లందఱును లేచి రతి వినయంబుఁ దోప.

161

మ. చెలఁగం గృష్ణుఁడు సంతసంబు నుది వే చేరంగ వీక్షించి య
చ్చెలి వాంఛాఫలసిద్ధిర స్తనుచుఁ దాఁ జెన్నొంద దీవించ పే
శలస స్తేరముఖారవిందుఁ డగుచున్ శ్యామావితానార్పితో
జ్వలజాంబూనదసీతిఁ బొల్చె సరసీజప్రోజ్వలద్ధంసనాన్. 162

చ. అసదృశరూపు గృష్ణుఁ గను నా శతపత్రదళాక్షి కల్ప మా
నసమున రాగకందశము నాటుకొనంగను రోమహర్షణం
బాసఁగఁగఁ గాత్రవల్లికి మహాహ్నతి చాపలము ల్సెలంగఁగా
నెసఁగుచు నల్ల నల్లఁ జనె నీక్షణపక్తులు లేటి చాలు నాన్.

క. కాళింది చూపు లల గో

పాలుం బొదలుచును వేగ వైపయిజనుచు
న్నాళీ కాశుగచిత్రశ
రాళులుగాఁ బరగ నప్పు డారయ నెమ్మిన్.

164

క. ఆ కంజనయన హృదయం

బాకృష్ణుని తలఁపు వేగ నారసి రుచిరా
నూకవసినరచినావి

జ్ఞే కాంతతహేమవల్లి యి ట్లని పల్కెన్.

165

సీ. కువలయాధీశ్వర కొమఱొందు నక్షీణ
 పర్వంబు నీరాక పదిల పరచె
 లోకైకమిత్ర మీ రాక మాతమ మంత
 నెడలించి తెలివికి నీడు వడియె
 కాంచనాచలధీర కమనీయ సౌమన
 స్యంబు లొసఁగ నీ పదాప్తి మాకు
 శ్రీద మీరాక మా కాదరంబున నభీ
 ష్టశుభంబు లొసఁగెడి సన్నతింప

గీ. నేడు విదళచ్ఛరితు నిన్ను నిచ్చట భజి
 యింపఁగా మాసతీరాగ మింక సఫలి
 తాకలితయై వెలసెఁ గానఁ దరమి విధికి
 లలిత మై యొప్పు చిరభాగ్యలక్ష్మిఁ బొగడ.

166

చ. అన హరి యిట్లు వల్కు- వనితా వినుతాతిశయ్యి మండలుం
 డెనయఁగ నీమహాత్ము నుతియింపఁ దరంబె సురూపభూష మీ
 యనుఁగు చెలిం గనుంగొను ప్రహర్షము వేగనె కూర్చె మాకు నీ
 ముని యరయంగ నాప్తజనముఖ్యుఁడు గాని మునీంద్రమాత్రుఁడే.
 వ. మరియొ నితని మంత్రప్రభావంబున భవాదృశప్రమదా మధుమ
 ధుగాలాపంబు లాలింపగలిగె ననిన విని సంతోసంబునం గొంత తడ
 వ కైతవ సంయమిశ్వరుం డ క్కృష్ణుని వినయాలాపంబులఁ జిం
 తించి క్రమ్మర నమ్మగువ నెమ్మెగమ్మ వీక్షించి కలకంఠకంఠీ యకుం
 ఠిత లోకనిర్మాణచాతురీశురీణుం డగు హిరణ్యగర్భుండే తాదృశ
 ప్రశస్తవస్తుయగళయోజనంబున నుతిభాజనుం డయ్యెఁ జామీ
 యింతియె కాక తద్విషయం బైన శుభసూచకంబులఁ గాంచితివి

కదా యింక సందేహంబు వలదని వీడ్కొలిపి యాకృష్ణునకు నా
శంపాలతాంకికిఁ గళ్యాణకాకుకసమ్పద్ది యాఁగాకని దీవించి వారి
యాదరణంబు వలనఁ గాంచన మందిరంబు వెల్వడి చని కతిపయ
దూరంబున నీరంద్రంబు లైన హరిచందనభూరుహంబుల యీరంబు
లటాఁ బుష్పాకారంబు డించి యధాపూర్వక మైన వేషంబుతోఁ
గృష్ణు నన్వేషించు మార్గంబున నేతెంచి యతని ప్రక్కను నిల్చి
యుండు నవసరంబున.

168

ఉ. గణ్యతఁ జేరి యా చెఱులు కైతవవేషుని వానిఁ జూచి య
నోన్యముఖావలోకనము లందియు నదృఢత మొంది యప్పుడా
జన్మని చాతురీసుగుణసఁచయము ల్నిపుణత్వ మట్టి సౌ
జన్యత నాత్మ మెచ్చి నుతి సల్పిరి వాగ్గుననైపుణంబులకె. 169

చ. అపుడొక బాల మేలమున నా చెలిఁ గాంచి వయాస్యలార యీ
తపనసుపుత్రికాననముఁ దాల్చె వికాసము గృష్ణురాకచే
నిపు డతి కౌతుకాన నన నింతి ముఖం బెదఁ జేర్చి వానినే
యపరిమితోత్సుకానఁ గనె నంతకుచ్చార్పితహారధారలోన్. 170

చ. అది కని యొక్కబాల సతులార ముదంబున నీ వధూమణి
సదమలపీఠరస్తంభ సశస్తవిభూషితహారధార శా
రదరుచిగంటిరే యనఁగ రమ్యమదోద్యదశ్రిప్రవేణి స
న్నదుసుమ గాత్రయంత తెరమీఁదటి వైపున కేగుఁ గిన్కతోకె.

క. ఈరీతినిఁ గామిని ప్రతి

ః నీరాంతిక్రమునకు నేగఁ జెలు పైప్పుంగన్

నారిజ నేత్రుండు దనివి

దీరని చూడ్కులను జూచి ధృతి బోవంగన్.

172

చ. తరిఁ జెలువొందఁ గప్పు జలదమ్ములఁ గ్రమ్మి తెరట్టు లారయ
నైదు గొనరంగఁ బూర్ణమగు మేచకకాంతి వహించి యుండి క్రి
క్కిరియుచుఁ గొప్పు తన్నలమి క్రేవలఁ జల్లుచు నుండ లేదె యి
తైరఁల కాండపట్టమును దెంపునఁ జేరి ననంగ గాంతయున్.

గీ. నెయ్యమునఁ జేరి యప్పు డ న్నీలవేణిఁ

గాంచి యిట్లనె నోచెలి కాతుకాప్తి

నాధు వీక్షించి తెరచాటునకుఁ జనంగఁ

జూపరకుఁ దోచె నుపయమస్ఫూర్తి యనుడు.

174

జ. విని చెలి ఘోషఁ జేయు సఖి వీక్షణజేసి యదల్చి చిత్తమం
దునను మహామనోజ్ఞుని దోడుగ నీ వనజాతమందు ఖే
లనముల కెల్లఁ దానయి చెలంగుచు నుండిన హంసవాణి తా
ననువుగ రాదొకో యిచటి కంచుఁ దలంచుచు నుండు నత్తరిన్.

గీ. హంసవాణి యేతెంచి యయ్యతివఁ గాంచి

మద్దరాల మీతండ్రి సమ్మోద మలరఁ

గుసుమముల నిచ్చు వేడుక బొసంగ సిన్ను

దెప్పుచుచుఁబల్కె నిఁక నీవు రమ్మనుటయు.

176

క. కుచభారంబున పడకుచుఁ

గవగుండున నుండి పరులు ఘల్లున రాలన్

రుచిపదకటక రుణంరుణ

సచిత్రార్కంబు లెసంగఁ జనఁ దివురుపయన్

177

ఉ. నెయ్యముతోడ సోమలత నీరభవేక్షణ చెయ్యివట్టి సా
హాయ్యత నో వధూమణి మహామతి యీపురుషోత్తముండు ॥
ధాయ్యత నీదు పొందు నుదిఁ దధ్యముగాఁగను గోరి వచ్చె నీ
వియ్యెడ వాని నేమరచి యేగుట పాడియె నాగ నెచ్చెలిక. 178

ఉ. నెచ్చెలితోడఁ దీసికొని నెత్తుది నేగఁగఁ దోడి చేడియల్
చెచ్చెర నచ్చెలిం గదిసి చేడియ భావివియోగచింత ని
న్నొచ్చములేకఁ బొందఁగను నోర్చెదవే యని కృష్ణుఁ జూచి మా
నెచ్చెలి మీఁదఁ బ్రేమను వినిశ్చలవృత్తిని నుంచుడి మదిన్. 179

వ. అని చెప్పి యవ్వరాశోహ నత్తొయ్యలుఁ తల్లి విజనప్రదేశంబున
కుం దోడ్కొని పోవు చుండు నవసరంబున. 180

క. రామామణి చను మార్గము
రామామదనుఁడు మనోనురాగముతోడన్
వేమరు నిగిడ్చె మధుప
స్తోమపుఁ జాలనఁగ నొప్పు జూడ్కుల నెల్లన్. 181

చ. వనవిటపీలతాకుసుమవాసన లొల్లక భామినీమణి
ఘననిభవేణికాకలిత కాంతసువాసన నిచ్చగించియున్
వెను దగిలె న్మధువ్రతవిపేటికము ల్పెరిమంపు నెంపుచేఁ
గని నిగుడించు జాంబవతి కాంతుని చూపుల ప్రోవులో యనన్.

చ. నడకల సౌరు హంసలకు నాట్యవిజృంభణ బర్హిణాళికిం
గడువడి నేర్పుచు న్నరలి కాంతునిఁ జూచె లతాంగి వక్త్రచం
ద్రుఁడు వడి వచ్చె నంచుఁ దమిఁదోరపు కొండల దాగ నాగ నా
జడ ఘన మైన యట్టి వలిజన్నులపై ననియాడు చుండఁగన్. 182

వ. ఇట్లు క్కన్య తన మనంబులకు మరుంగువడు నవసరంబున 184

ఉ. కంజములుం గిసాలములుఁ గాంతసుసౌరభపుష్పగుచ్ఛము
 ల్లంజాలమా ననంటి నిబిడంబులు నూత్నలతావితానము
 ల్రంజిత మైన పుష్పాదులరాసులఁ జూచి భ్రమింను నాశర
 త్కంజదశేక్షణావయవతండములం ఘనసందియంబుచే. 185

సీ. ఇట కిసలయజాల మినుమడించెను సతి

కమనీయపాదాప్తిఁ గాఁగఁ దోఁచె

నిటఁ బుష్పజాతులు పటుతరంబుగఁ బూచె

గన్నె నవ్విన చాయఁ గాఁగఁ దోఁచె

నిచటఁ దేనియవంక లినుమడించెను జాల

కాంత పల్కిన చాయఁ గాఁగఁ దోఁచె

నిచట భృంగీగుతు లెనసి యుండెను జూడఁ

గలికి చూచిన వనిగాఁగఁ దోఁచె

గీ. జూచితె సఖా యని యశోక శుచి నమేరు

కర్ణికారాలి తిలకనికర లతా వి

తానములఁ బొల్చుఁ గాన మాగ్ధాన నరసి

యగసి చెలిఁ గానక భ్రమించుఁ గరముఁ దమ్మిని. 186

వ. ఇట్లు సంభ్రమించు కృష్ణుని విజయుండు నిజారామవాటికిం దో

డ్కొని పచ్చి చంద్రశాలం బ్రవేశించి యందుండు పరిమళ మిళ

త్పుష్పశయ్య సయ్యన మేను దార్చి యచ్చెలిం గూర్చి ప్రసం

గించు చుండె నని కామహర్షణి శౌనకాదిమహామునులకుం జెప్పిన

వార లవ్వలి కధావిధానం బడుగుటయు 187

శా. నిస్తంద్రస్ఫుటధీర ధీరవినుతోన్తీల ద్యుశోభామినీ
హస్తాగ్రామలకాయమాన మహనీయాశ్శోజజాండా విభూ
త్యస్తోకోజ్వల దానకంకణ లసద్ధస్తాగ్ర రూపోల్లస
ద్విస్తారావమతా త్తజా ఘనసుధిదేవద్రుమా విక్రమా 188

క శంబరరుహనయనా నవ
శంబరజేషరిపుశైల శంబా సుయశో
డంబర పరిభూతి విలస
దంబరలహరీ సుదాన హరివరపుత్తా). 189

మాలినీశ్చత్తము.

వినుతసుగుణధుర్యో విశ్రుతాశాంతకీర్తి
వనజనయన పాదాబ్జాతమత్తాలిచిత్రా
వనసుగుణవిహారా వైరివల్లి ప్రహారా
కనకమణిసుభూషాగ్రప్రథీ నాగభూషా. 190

గద్య

ఇది శ్రీమద్రామచంద్ర పాదారవింద వందన జగత్ప్రాణ వందన
ప్రసాదాసాదితకవితానిర్వాహక ధూళిపాళ సూర్యవారాయణ
తనూభవ సకలసుకవిజనవిధేయ వేంకటకామనామధేయ .
విరచితంబైన కాళిందీపరిణయంబను మహాప్రబం
ధంబునందు ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీ. శ్రీ. శ్రీ.

శ్రీ

కాల్పిందీపరిణయము.

తృతీయాశ్వాసము.

క. శ్రీకర బండారి సువం

శాకూపార రజనీసహాయ దిగంతా

లోకప్రశస్త కీర్త్య

స్తోకవిభవ నాగభూష శోభనవేషా.

1

న అవధరింపుము రామహర్షణి శౌనకాది మహామునుల కిట్లను నట్లు
బాలామనోభవుం డగు కృష్ణుం డఖండ పుండ్రేక్షు కోదండ కాండ
ప్రకాండంబులు డెందంబు సందడింప దోలాయమానమానసుండై
యుండె నంత నచ్చట.

2

శా. ఆరామామణి కామహస్త విలస జ్ఞాముక్త చూతాస్త్ర గం
భీరాత్మ్యాహతి కోడి తద్భటులకుం భీతిల్లి జాంబూనదా
గారం బుద్ధతిః జేరి నెజ్జొకటి కాటుం దాన్త వీక్షించి యం
దారూఢి న్మయనింది తాపము వహించబ్బేక్షుణప్రార్థనన్.

3

ఉ. అంచలు చేరరా బెదరి యాచెలి గిన్నును జూచు గీరముల్

• జంచలవృత్తి గూయ మది సంచలనంబు వహించి దిక్కులకొ
చంచలతం గనుంగొనును సద్విజపుష్కలమండలంబు నా
చంచలచంచరీకములఁ జంపఁగఁ జూచు మనోజవేదనన్.

4

సీ. కలికి యలి కీరమండలి కలికి కలికి

పూములుకు లేయు చావంచ ములుకులదొర

నాడరాని గెంటసముల నాడి కృష్ణు

దలచి తనలోన నిట్లని పలికె నలికి.

5

ఉ. అద్దిర వాని సోయగ మహస్కరమిత్రుని యక్షరాట్సుతుం

దద్దయు గెల్వఁ జాలు నలితండము బమ్మెర వోఁదోలు నా

నిద్దపు సోగ వెండ్రుకలు నిర్జరనాథుని హప్తిహస్తముం

గ్రద్దరికించు బాహువులు కన్నులు పంకజపత్రజైత్రముల్.

6

ఉ. అమ్మక చెల్ల వానికిఁక నమ్మక చెల్లదు నాదు దేహ మా

కమ్మనిఁబిల్తు బారికి ఏకావికలై లలిఁ బోవ కుండునే

కమ్మని కుండనంబు గనుగందెడి నాదగు మేను సింహము

ధ్యమ్ము దిరస్కరించు నడు మా సోగ సెప్పుడు చూతునో యనున్

శా. తల్లిం దండ్రెయు నుల్ల ముల్లసిలఁగా దన్నంబులం దీర్చఁగాఁ

గల్గోలంబుల నొందు దేవనరహాకస్త్రిలలా నొక్కనం

ఫల్లాబ్జేక్షణనై జనింపక జడాత్తుండైన నీయద్రకి

న్వెల్లిం బుట్టిన తల్లికిం బొడమి వే నేబొందితి న్వరడిన్.

8

సీ. ప్రవీణాసమున వీణ వాయింపఁ గుహనాము

నీశ్వరుఁ డచ్చటి కేలవచ్చె

వచ్చిన నేమి యావామామనోభవు

నాతతరూపు నేలా తలంచెఁ

దలచిన నేమి కైతవజపప్రాధిదాఁ

బ్రియుఁ గూరి నేలరప్పించి చూపెఁ

జూపిన నేమి యా సుందరాంగునిఁ జూచి

నెమ్మిచే భ్రాంతిఁ బొందితి నిదేల

గీ. మదనుఁడిపు డేచ సాగను మత్తచుధుప
బహిణాళ కుఁ పికంబులఁ బరపి వేగ
ననుచుఁ దనలో వితర్కించు కొనుచు నన్ని
వనికి నేగఁగఁ జక్కనౌ ననుచు నంత.

9

క. పరమాణుమధ్య యీగతి

విరిసెజ్జను డిగ్గి తురుము విడబడి చెదరం
బరువడి ముడువక నావని

సరణిం జనుచుండ మధ్య సరణిన్ రమణిన్.

10

స. శాఖాస్థితంబులై చంద్రకంబులు బమ్మ

రాకాను లట్టుల ధాకఁ జూప

మగుపానమత్తమై మత్తాలి గణముతు

పాకిగుండట్టులఁ దాకి చూపఁ

బల్లవార్చితొ పొందుఁ బచరించి పైకంబు,

కనుల మంటలు రాలఁ గాంచు చుండ

ఫలభంగములు నేసి ప్రబలుచుండు శుకంబు

.బింబోష్టము హరింప బెనకుచుండ

గీ. సరణిన్ నిట్టుల వికసిత జలజనేత్రి

శరచరఫతాకదృఢధాటి కరము నేచఁ

బయిలరము దోచఁ బుప్పొడి పాదములకు

నలసి సొలసి టరక్తి లతాంగియుంత.

11

క. సకియ కనుమొరగి యా పొలఁ
తుక యారామస్థలంబు దొరకొని కుసుమాం
బకధాతీ పికవందీ
నికరాటీకనము మనము నివ్వెరఁ బరుపన్.

12

సీ. మలయానిలాహతా వలమాన కైరవ
చ్యుతమాన రజముమై నలదఁదివురు
మదనానలప్రభా సదనా మ్ర కోమల
కిసలార్చిపైఁ జూపు గెరలఁ జూపు
కరవారిజాతాగ్ర సరసీజనీధు ర
సావాప్తిఁ గన్నీరు నణఁచఁ గోరు
గొజ్జంగి పువ్వుల సజ్జకం బగుచును
దొరగి పారెడి వాక నురుకఁ గోరు

గీ. కుంజగణ గుంజ దళిజాల మంజురవము
వెగటుగాఁదోచఁజెవి యొగ్గి విసఁ గడంగు
కోర కేమియు సహకార కోరకమ్మ
నూరుకొని వడి నిగుడంగ నూహఁ జేసె.

13

ఉ. ఆతరి సుందరి న్నణిగృహంబునఁ గానక తోడి నెచ్చెలుల్
చేతమునందుఁ దత్తరముఁ జెందియు నెచ్చటి కేగనో కడున్
భీతమృగాక్షి యంచు నతి భీత వ నంబులఁ జూచి యొక్కచో
నాతతదర్పకేషు హతి వాను పొలంతుకఁ జూచి సంభ్రమన్. . 14

మ. అకటా మమ్ము నిమేష మైన వదలన్ హర్షించ వీ వెట్టు రీ
ప్రకటం బౌ వనిఁ జొచ్చి తమ్మ సరణిన్ రంజిల్లు నీ శీధు దీ

స్థిక్ నేలావడి నీది తమ్మ యగయం గ్రీడావనీ సత్సరి
న్నికటాధ్వప్రపరాగఘాతములకు న్నీపాద మెట్లోర్చినే. 15

చ. మది నహితంబునున్ హితము మార్పని బేలవు కాన నేటికిన్
గదిసియు వచ్చితమ్మ వనిఁ గాచెడి మత్త మధువ్రతావళుల్
బొదలుచుఁ బల్లనోత్కరము బొంగుచుఁ జాంశులపంకజావళుల్
బదపడి నిచ్చటం బధిక వర్గము నొంటిఁ జరింప నిచ్చునే. 16

వ. అని యట్లుమ్మదియలు దూరి. 17

చ. వనితకు బుద్ధి జెప్పి శుచి వారిజభాజనరాజి నావటిం
చిన ప్రసవాన్న రాశిపయి చెందంగ యొక్కటి నిల్పి నెచ్చెలున్
బనివడి చుట్టు రా దిగిచి వైచి ఫలాశగణస్థితంబులౌ
యనరు ననంగు బంటులకు నా మెత వెట్టి రనేక భంగులన్. 18

క. ఆవేశ హేమలత యా

భావజా పటుధాటి హృదయవనజాతంబుం
జేవ యొసంగ భేదింపంగ
నావిలపడు నట్టి సతికి ననియెం బ్రీతికా. 19

గీ. కలికి మధుప శుకాళికి నలికి పలుక
వేల యీవేశ నో బాల గోలవు బలె
నీదు మధుమధురోక్తుల నాదరించి
జాలిఁ బడి సుమ్మ యివి యీ నగాళిఁ బడియె. 20

చ. నిరతము నిష్వతోడను వనీనికరంబులఁ జేరియచ్చటం
దక్షిణ నధోమాఖంబుగను దిద్దయొ నిల్చియు రామరామ యం

చరయఁ దపంబు సల్పెడి శుకాశులు నీ కెటు నేగి సేయునో
సరసిధుహాయతేక్షణ విచారము మానుము మానసంబునన్. 21

సీ. సర్వలతాంతవాసనలు గాంచి విముక్త.

కనకంబులగు మాధుకరకులంబు

పల్లవకోటిని భక్షించి మాధవా

ర్చితసూక్తి మనుచుండు పికచయంబు

పద్మపీతాభ్యాస పరవశంబున బ్రహ్మ

వశమానసములైన వరసుహంస

లురగహారంబుల నొనరఁ బరబ్రహ్మ

గతులైన ఘననీలకంఠవితతు

గీ. లెసఁగఁ బుష్పకిసలఘనరసజపీత

సర్పహారంబులఁ దపంబు సల్పునట్టి

భ్రమర పిక హంస బర్హణవార మేల

నేగి సేయు నావంతను జెలియ విడువు.

22

ఉ. కైరవపంకజంబులకు కంజహితాబ్జవిరోధ ముంచుకొ

సారములేని మందగతి నాలియు గాడ్పనకున్ హరిగ్రహ

క్రూర విఘాత మ్మాత్తజానకుం దులఁ గానని భీమనీక్షణాం

గారక వైర మింత జలకం దగ దంగజ ధాటి కంఠయుక్. 23

వ. అని యిట్లనేకప్రకారంబుల నవ్వరాహోహకు భయంబు వాపి తోడి

చెలికత్తెయైన హేమలత యచ్చెలిం గూడుకొని.

24

ఉ. నమ్మికతోడఁ గొమ్మ వదనమ్మిక జమ్మక నెత్తవమ్మ మా

యమ్మ మనోరథమ్మ చెలువారఁగఁ గమ్మనివిల్తు చారుపా

దమ్ములు బత్తి గ్రమ్మి విరిదమ్ములఁ జేర్చి భజింతు మమ్మరో
రమ్మని కొమ్మ భామిని కరమ్మని వార్యగతిఁ దెమల్పఁగన్. 25

క. సోలుచుఁ జింతాజలనిధిఁ

దేలుచుఁ గైదండయొసఁగు దెరవ యొడలిపై

వాగ్గించుఁ దాపంబున వడిఁ

దూలుచుఁ దెగడుచును జెలులఁ దొయ్యలి నడిచెన్. 26

జీ. మైనిండ నలఁదిన మదసాంక వామోద

ముశుకవ్రజంబుల మూల కొత్త

సాంద్రదుస్సహధీర్ఘ సశ్వాస వాయువు

వచ్చు తేటల బరాబరులు సేయఁ

బ్రజ్వలితాత్మ తాపజ్వలికావళి

కిసలయంబులపైకిఁ గెరలుచుండ

రమ్యవక్త్రేఁ పుసాంద్రరుచిపాండుచ్ఛాయ

పంకజావళి యడావడి యడంప

గీ. నెసఁగఁ గీరజాతములను భసలములను

కిసలయములను వనజాత విసరములను

నణఁచ విరహంబ తోడుగా నపుడు నాతి

వెడలె మంజులతారామ వీధులకును. 27

క. రామానందహం బా యా

రామతలకు సుమగణముల రకములు కలకం

తీమంజునాదకుఁ దెలిపి

సామతఁ దత్కలనఁ బొద్దు జరుపుద మనుచున్. 28

మ. ధవళాజ్ఞేక్షణ పొంచి చూడు మఱిగో దట్టంపుగ్రొమ్మావికెం
జివులు జొంపములోననున్న వి రుచిశ్రీమల్లికాగుచ్ఛముల్
భవదీయాగ్ని శిఖాన్వితస్త నయగీభాసంహృతారూఢపా
టవము బొందినవై రహస్య మగు చోటం డాగు చందంబునన్.

మ. అలినీలాలక నీదు పల్కులను దా మాలించి దాడింబయం
టులగీరంబులు నానఁ జేరి ఫలసందోహంబునం దొప్పగం
దలక్రిందై తప మట్టె సేయఁ దొడఁగం దధ్యంబ వీక్షించితే
తలపకా యోగ్యవచంబు లబ్బునె భువిం దౌర్జన్యబింబాసికిన్. 30

క. కాననమునఁ జిరకాలము

మాని యగుచు వాక్యసిద్ధి మాధవువలనం
దానరసి పికకవి పలుకుఁ
దేనె యొలుకు పంచమశ్రుతింజెలి వింటే.

31

చ. కనుఁగొనఁ బొడఁ బల్కనగఁ గాలునఁదన్న ముఖంబు నెత్త నూ
ద నెదను జేర్చఁ బట్టఁగను దాశఁగఁ జాలవు గాని కాకచే
ఘనకచ పూవు లీవె తిలకంబుఁ బ్రియాశువుఁ గర్ణికారముం
జనువనమేరు కేసరము చంపక సింధుక పీలు చూతముల్. 32

క. అని యిట్లా పొలఁతుక క

వ్వని వైభవ మెల్లఁ దెలిపి వసజాతముఖుల్
జనుకట్లు గట్టి యొద్దిక
ననువున జడలల్లి కుసుమహరణోత్సుకలై.

33

సీ. సారసముఖి యొర్తు సహకారకుజనంబు

పొలఁతుక యొక్కతె తిలకతరువు

రామామణి యొక్కర్తు హేమపుష్పకమును
 గోమలి యొక్కతె క్రోవిరెమ్మ
 సుందరి యొక్కతె యశోకవృక్షంబును
 బువుబోణి యొక్కతె పొన్నచెట్టు
 సుందరాంగి యొక్కర్తు సింధువారంబును
 వనజాస్య యొక్కతె వకుళవృక్ష

గీ. మొరసి చేకొని కాంచి ముద్దరసి కాఁగ
 లించి తన్ని నగియు నూది నించియుముఖ
 శీధువును మొల్క లెత్తించి చేరిచెలులు
 నొందొరుల మీఁదఁ బంతంబు మెండుకొనఁగ.

34

గీ. చిగురు వాలును జిగిడంబుఁ జెరుకువిల్లు
 నలరుదూపులుఁ బూని శుకాళి లోనఁ
 దూరియునుఁ దాను జిత్తజాతుండ నంచు
 సతులఁ బెదరించె నెక ఫుల్లజలరుహాస్య.

35

చ. అది యొక బాల కాంచి చెలువారఁ గురుల్జడ లల్లిబూదిమై
 బదిలముఁ గాను బూసి సురపాదప పుష్పములెట్టు మత్తుకం
 గదిసి కనుంగొనంగ మృగనాభిక సంజను వేఁదఁ దీర్చితా
 మదన విరోధి నంచుఁ దగ మార్కొని దాని నదల్చె గ్రమ్మఁక.

చ. అరయఁగఁ గేళిఁ జేసియు లతాంగు లతాంత లతాంత కావళిన్
 మరుఁదనుషంగ సౌఖ్యమున మంజుల వాసనఁ బోని తేనియల్
 బొరిలని యా పరాగములుఁ బోవని మత్తమిళందమండలం
 బరయని పుష్పము ల్లనసి జార్చనకుం దగ సంగ్రహించుచున్.

37

తృతీయాశ్వాసము.

87

నీ. సుమవాసనాజాల మమరఁ జిమ్మితి మింక
 పరచు టామని యెంత పదరి పడునొ
 ఫలతఁడముల నెల్ల దులిచి వైచితి మింక
 పగర కీర మదెంత పదరిపడునె
 కిసల యంబుల నెల్లఁ గసిమిఁ జేసితిమింక
 దురుసు కోయి లదెంత దుడుకుఁ గనునొ
 విరుల తేనియలెల్లఁ బొరలఁ ద్రోచితిమింక
 బేరల్క నళు లెంత వెగటుఁ గనునె

గీ. తెలియరా దింతులార యీ తెరవ నిచట
 మసలఁగా నీకఁ గొనిరండు మనముఁ గొనిన
 మనుమ ఫల నవకిసలయ ప్రసవరసము
 లసమబాణున కర్పింత మనుచు వెడలి

88

క. గంధప్రసూనకుమారీ
 కందళితమధుప్రసంగక మిళందవధూ
 బృందప్రనందితం బగు
 మందపవన మొలయ విజిత మార్గశమలై.

89

క. నీరజనయనలుఁ గాంచిరి
 నీరజశరవోమమండవిభమంజులన
 న్నీరజగతాళిధూమము
 నీరజనిధి నొక సరస్సు నెమ్మి వెలయఁగాక

40

వ. కని య క్కమలాకరంబు పొంత మెలంగు వన దేవతలు నిజ విచిత్ర
 వత్ర లతాజాలకాలోకంబు లాలోకింపం గోరి పద్మాకర దర్పణంబు

బలుమారు మెరుంగిడ క్రేవల వాళిలు రావైడి కైవడి వలయాకార
 తీర సంరూఢ తరు విసర కుసుమ పరిపతిత పరాగ పటలంబుల
 వ్యాపించు శృంగారంబున కచ్చెరు వందుచు మంజు లారామ విహార
 పరితాంత లగు తమ కనుభవయోగ్యంబుగాఁ జారువినమ్ర శా
 ఖాంచల కిసాలయ తాళవృత్తంబులచే విసరివిసరి కోమల మారుత
 వలన గళిత సుమసముదయంబుల వాసనా యుక్తంబులుగాఁ జేసి
 కాసారవారి పూరంబు నతి నీహారంబుగను నపారసౌరభోదారం
 బునుగాఁ జేయు తుషార కిరణ శిలాఫలక నిర్మిత సోపానోపాంత
 ఘటితాలవాల మూలోదక సేకసంవర్ధిత మల్లికాది వల్లికల కుల్ల సిల్లు
 చు మృదువాసనా సంయుక్తంబు లగు తదీయ రాజీవ రజోనుసం
 గ పిశంగితాంగంబు లగు భృంగంబులం గని యుప్పొంగుచు ను
 దంచిత కోమాంచక కంచుకిత విగ్రహ లయి యన్నెలంతుకలు
 సంతసంబునం ద దంభః ఖేలనాయత్త చిత్తలై.

సీ. వలరాజు ముల్లొకముల జయించి బలంబు

లేర్పడ శరముల నిడిన చోటు

తనయింటి పెంపు చేతనువృద్ధిబొందన

బ్జోదగురాణి కాపున్నచోటు

మలయానిలమురఁగావలిఁగాహితవిషాగ్ని

ఘోరతాపము వీడు కొనినచోటు

మముదినీ కాంతతాడమిగ్రమ్మరే రాజు

కరమంటి సౌఖ్యంబుఁ గనిన చోటు

గీ నిదియచూడుఁడి సతులార యిన్నెలంత

నిందు గ్రుంకించి మన్తగు నెసఁగఁ గొలువ

వరలు దృసలని కూరిమివలిపె పావ
డలను గట్టియు నీరాడ వెడలు నపుడు.

42

ఉ. జాణ లుదంచితోన్న తినిఁ జారు సరోవరచంద్రమోక్షసో
పాసము లందు డిగ్గి నడువం దన మోమును నందుఁ జూచి కం
జానన పద్మ మంచును నతాంగక యై తగఁ గోయఁ బోవఁగా
నా నళినాస్య లారసియు హాస్యము సల్పి రనేకభంగులన్. 43

చ. మృగపతిమధ్యవల్లకులు హేల సటింపఁగఁ జక్రవాకసం
యుగకుచకుంభపాలికల యుక్కు దలిర్ప నతాంగు లై వడిన్
సుగతిసువర్ణ కీలితవిశుద్ధతటం బగు సత్సరస్సునన్
జిగి మెరయం గుభిల్లునను జే వడి దూకిరి సంభ్రమంబునన్. 44

చ. పడఁతులు బిందు గట్టుకొని పాదము పై కెగఁజల్లఁ దద్వరాం
జలి కల శంబరం బెగయు బాడ నుతింపఁగ నొప్పు దత్తస్సనాం
చల కటిభాగఘాతముల సైచక పుల్లపయోజయుక్తమై
కొల నల లోకబాంధవునకు మైర వెట్టెఁగఁ బోవు చాడ్చునన్. 45

ఉ. చిమ్మనగ్రోవిలో నొక తె జీవనజాసవ ముంచి యోర్తు పైఁ
జిమ్మఁగఁ జూచి యమ్మగువ చెందిన భీతిని మోముఁ ద్రిప్ప నం
దమ్మఁగఁ గొప్పు కష్టకొనె తద్ధృతశీఘ్రగోనంగఁబంచుభృం
గమ్మలదండమో యనఁగఁ గన్నుల పండువ సేయుచుం దగన్. 46

చ. బిసరుహపాణి యొక్కరుతు పెంపుగఁ దమ్మని నున్న మానసో
కసి లలిఁ జూచి యా త్తకరకంజము చేతను దానిచంచువుం
బిసగఁగఁ బంకజం బను దమిం దన హస్తకజంబుఁ జీర రాఁ
గుశంధరవేణి చాటునకు గొబ్బునఁ బారెను దానిఁ జూచియున్. 47

గీ. అలిఖలాలక యొక్కతె యంబు లందుఁ
దెరలి యీదుచుఁ బోవంగ నరసి తమ్మి
మొగ డటంచును దాని చన్ద్రానను నొక్క
యంచ పొదువంగ నదరెను జంచలమున. 48

గీ. హాసకాముదీరుచులకు నబ్జినీపు
రంధ్ర మోము ముడిచె రమారమ్యగర్వ
మే కదా యని కర్ణిక నేపె నోర్తు
శ్రీసభఁ గొని కరగతముఁ జేయు కరణి. 49

శా. ఆహాకింప సగోవరాన వికచాబ్జాక్షీ సమాహంబు గం
కేళిం జేయఁగఁ దద్గురు స్తనయుగీక్తిన్నప్రకన్త రిక్తా
జాలంబుకొ హరిచందనంబుఁ బసపుం జత్తోంజనం బారయన్
లోలం బై చెలఁగె న్ననోజ్జ మగుచు స్తయ్యేశ్య పాదో యనన్. 50

క. సరసీజాకర మందున
సరసీజాననలు కేళి సల్పియు దురుముల్
శరనిధినిగ్గతవార్షిక
శరదము ల ట్లొప్ప దరికి జని రుత్సుకతన్. 51

ఉ. కోమలు లా సురోత్తమజకున్ సురపాదిపద త్తనూతన
త్రైమము గట్టఁ బైట్టి పులకంబుల నార్చి సుమాళిఁ గూర్చి ము
క్తామణిమాలిక ల్బేసచి కాంతముగాఁగ నలంకరించియుం
దాము నలంకృతాంగు లయి దర్పక రాడ్భజనాదరంబునన్. 52

సీ. పికసంఘములు కొన్ని మకరాంకగేయము
ల్పెలువొందు నట్లుగాఁ దెలుపుచోటఁ

గనకంబు లని కొన్ని వనజేషుభవనాల
 గళికాప్రదీపము లైలుపు చోటఁ
 దిలకతరులు కొన్ని జలజేషునకు భక్తి
 గుసుమాసవార్ణ్యంబు లాసఁగుచోట
 సహకారములు కొన్ని శంబరవైరికి
 నిగురాకుటారతు లిచ్చు చోటఁ

గీ. దనర ముప్పేటఁ బెనగొన్న ద్రాక్షలతల
 మెప్పు కర్పూరపుటనంటిచప్పరాల
 మెప్పుగాఁ దొరఁగడి క్రొత్తకప్పురంబు
 నెగయ మలయానిలము ధూప మిచ్చు చోట. 53

చ. అఱుల మంచునం గలిపి యానిన పుప్పొడిదిన్నెపైని న
 న్నలదక కాయమానరుచినవ్యవిమానము క్రింద నొక్క పూ
 వులదగు సెజ్జ యందు మృదు పుష్కరకర్ణిక గూర్చి యమ్మహా
 త్వలగృహసూనురూపమును దద్దయు వ్రాసి కురంగ నాభికణ. 54

క. అతని యెడమప్రక్కను నా
 రతిదేవిని వ్రాసి క్రేవల సగంధ సదా
 గతి శుకతతి నెదురను విధు
 ఋతురాజుల వ్రాసి చెలు లహీనముదమునన్. 55

క. ధ్యానాద్యుపచారంబులు
 గానుకలును బెట్టి భక్తి గదురఁగ నయ్యో
 మానివహము మారునకు న
 మోసము యని మ్రొక్కి రథిక మోదం బలరణ. 56

క. రాజీవభాణ కమలా

రాజీవేక్షణకుమార లాలిత యనుచున్

రాజీవాక్షులు వొగడిరి

భాజతగోకూయమానపరభృతఫణిలిక్.

57

మ. అనిలాందోళితమల్లికాగురులతావ్యాళీఢకేళీవనీ

జనితంబు ల్భవదీయవాసగృహము ల్చైత్రుండు నీబంటు నీ

కెనయం దద్వనిజాతనూననికరం బేమిచ్చి మన్నించుటల్

వనజారే రమృతార్పణం బగుగతిం భావింపుమా దర్పకా.

58

ఉ. మేరుశరాసనంబును నమేయశరంబును గల్లువాని గాం

తారశ రాసనంబును దృణం బగు బాణము లూనియుం జలం

బార సగంబుఁ జేసి తవునా యిలఁ గల్పకసిద్ధి లారయ

స్నేరు జయింప లేజిగురు మీరని గొమ్మయుఁ జేవవుట్టడే.

59

చ. ధర మంట విల్లువేదలలధారిగుణం బంట యమ్ము జూడఁగా

హరి యంట బైటిపల్లియల నార్చిన వాఁ డంట యొండు రెండు శం

కరునిది పేరునంబె యని నమ్మిక గెల్వవె మజ్జగంబులం

బారిఁబారి నొక్కయించువిలఁ బూనియుముట్టినఁగందుతూపులన్

క. పొలఁతుకలు మరునిఁ జేర్కొని

పలుమారును బొగడ మలయపవనుం డరయన్

జలజలమనుఁ చేతెంచెను

కలకల మను శుకపికాళి కలకల మెసఁగెన్.

61

చ. పడిఁ గేమలాకుమారకుఁ డపార విజృంభణ జేసి ముందటం

జడిగొని నిల్చినట్లయిన జాలవడంకి చలించి యెంతయుం

గడువడి గంధవాహజవకఁపితభూరుహవల్లికాకృతిం
బడఁతివడం గనుఁగొనియు భామిను లందఱు సంభ్రమఁబునన్ 62

చ. విసరుద మంటిమన్న సరవిం జెలుఁగార విశీర్యదిష్టవృం
తశిథిలతాసుపుష్పము వణంకఁదొడంగెఁ దుషారమల్లన
స్తసలక జిల్కబోఁబారలె మస్తధకీలవితానయుక్తమై
పాసఁగిన చిత్తపాత్రపరిపూరితమా యల స్నేహపూరమున్. 63

క. ఏమి యొసరింతు మేఁద్యన
నేమంచును మందలింత మిత్తరి దగ నిం
దేమందయాన నడుగుద
మేమంద మటంచుఁ జలిత హృత్పింకజ్జలె. 64

చ. అడుగులఁ బల్లవంబులను నానియుఁ జెక్కులఁ జంద్రఖండముం
దొడల ననఁటిదోయలను దోర్ద్వయమందు మృణాళనాళము
ల్గడువడి నేత్రయుగ్మమునఁ గైరవపత్రములుం గచంబులం
జడి గొను శైవలంబు లిడి శైత్యములం బచరించి యత్తరిన్. 65

చ. నయ నులరంగ మస్తనుని నవ్యసానభ్రమయుక్తచిత్తలె
నియమిత భక్తిబ్రాహ్మణు నేరుపు మీరఁగఁ జేయ నావచో
చయముల నాదు సన్నుతులు సల్పఁగఁ దా విని జాతచేష్టయై
నయనవనేజము లైరచి నమ్మికఁ జూడ సతు ల్బుదంబునన్ 66

ఉ. కుందగ నేల బాల మనకూర్చు నమస్యకు మెచ్చి భార్గవీ
నందనుఁ డిష్ట డాదరమునం దయఁ జూచె శుకోక్తి నేమమా
నందము తోడఁ దెల్పె విను నమ్మికతోడను వే సమాహిత
మ్మందెదు సుమ్మ వైశ మని యఁబుజనేత్రికి భీతిఁ బాపుచున్. 67

క. లీలావతి నీరీతిని

లీలావతు లెల్ల దుచిరలీలల నపుడుం

గేళీవనము ననుండియుఁ

గేళీధామంబు సేర్చు గెరలుచు నచటన్.

68

గీ. ప్రియుఁడు విహరించు స్థలములఁ బేర్చి మీరఁ

జూచుచు సువర్ణనిలయంబు సొచ్చి యందు

నలసి సాలసి ప్రవాళశయ్యాతలమున

నల సితాపాంగ మె సేర్చి యడలు నంత.

69

చ. తన యనవారితం బయిన దారుణసూనశిలీమఖివ్యధా

సానవివశాంగిఁ జేసి యనుకంపయు లేశము లేకఁ గ్రూరుఁడై

చనియెను గృష్ణుఁ డిట్లు విరసంబుగ నంచు మహావిభీషణం

బు నరయఁ దాల్చెనో యన నభోమణి గాంచెను లోహిత చ్చవిన్.

ఉ. బారులు గట్టి పక్షులు నభఃపదవిం బరువారె నెంతయున్

సూరశిలల్క-వోష్ణతను జొప్పడె నారయఁగా మరీచికా

వారఘు లింకె దిగ్విజృంభణాతి నశించె పతంగమండలా

కారము బంధుజీవకపుగాంతి వహించె రయం బెల్వఁగన్.

71

క. చరమానుషంగలబ్ధాం

గరాగగతుఁ డయ్యు నక్షిగతుఁ డైన దివా

కరుఁ గని పద్మిని సోలెను

సరవిని వెంటడియుఁజనకఞ్ఞాయయు మరలెన్.

72

క శీతాంశుని మరగి వియ

చ్చాతోదరిజరఘుఁ డైన సవిత్రుని నొల్లన్

ఖ్యాతిగ ననిఁ బడఁద్రోచిన

భాతిని చరమాబ్ధిఁ గ్రుంకె భానుం డంతఁ.

73

సీ. పతిరాక సద్విజతతి నూక్తి దెలసి రా

త్రి వహించు కుంకుమతిలక మనఁగ

భువనజనిలయము మూసి యిను వెదకు

రమ్యపాథోజినీరాగ మనఁగఁ

బ్రియు రాకఁ గనియుఁ గేళీనికాయ్యంబున

నపరాశఁబెట్టు దీపార్చి యనఁగ

నంబు శాధుని నికాయ్యంబుపై నెరవైది

పాలుపారు జేవురుపూతలనఁగఁ

గీ. దర్శి మండలపతితవిదీర్ణజీవ

నీయనిధిగర్భభీకరనిర్గతోరు

మహితఘనశేప ఫణిఫణామణిమనోజ్ఞ

మృదులశుచిరుచియో యన మెరసె సంధ్య.

74

చ. అమృతజినీకుటుంబినిమనోధిపుఁ గానక స్రుక్కి కంజవ

క్రమీనునను దేటి యూరుపుపొగ ల్గని మూర్ఛను బొందఁ జక్రవా

కము హరి క్షారయం దెలుపఁ గాదె చనెం బ్రియభామినీ వియో

గము సహియింప లేకఁ దమ కర్జము లెంతురె మిత్రపక్షముల్. 75

చ. సమయపులహికారకుఁడు చక్కఁగఁ బశ్చిమశైలతంగశృం

గము గురిఁ జూచి ద్యోమణిని ఘట్టన జేసి తుపాకి పేల్చుఁ ద

త్క్రమమునఁ బోవు ధూమ మన దారుణభంగిఁ దమంబు వే దిగం

తములను జూటై దారకలు తచ్చకలంబులనన్ వెలింగడిఁ. 76

గ. అలసి దివాకరుండు చగమాబ్ధిని గ్రంకఁగ సంతసంబునం
 2. లి నిలయంబు నుండియును బాఘము గాఁగ భుజంగజాలము
 ల్గలఁచుచు నాల్గు దిక్కులను గ్రమ్మెనొ వైరి చన నివృఘంతుదుం
 డలుకఁ దమోగతిం గలఁచె నాశలనాగ వెలింగెఁ జీకటుల్. 77

గీ. ఉప్పరం బను పేరిటి కప్పరంపు
 టనఁటిచప్పరముల వ్రాలునట్టి కప్ప
 రంపు గుప్ప లనఁగఁ గల్పకంపుకోర
 కాధఁదారలు వెలిఁగెనభోంతరమున. 78

క. కొడు కిఁక రాఁగలఁ డంచును
 గడుఁ బొంగు సరిల్లతామ కాంతిని వేడ్కల్
 ముడివడ నూర్చుల నురుగన
 వడిఁ దూర్పున ధవళకాంతి వరలెం దిరమై. 79

మ. కకుభర్తృరూపావీక్షణ ల్గనరంగస్థానశశ్వత్తమో
 వక నేపథ్యము నెయ్యన న్వదలఁగాఁ బ్రాజ్ఞుర్తకీకాంతమా
 త్తికపట్టంబును ఫాలము న్వదనముం గీర్తించఁ జూపించె నా
 గకలాఖాం వెలింగెఁ దూర్పునను రేఖై యర్థమై బింబమై. 80

మ. ఘనమార్గానమయూఖసూత్రముల వేగంబేరుదు ల్బిన్ని ప్రా
 క్తనభిల్లస్ఫుటమాళి రత్నము వియద్వర్తస్ఫురత్కాననం
 బున వేటాడ మదేభజాలకము లామోదించి యోదంబులం
 గనఁబడ్డట్లఁ దమంబు జారె బిలసంఘాతంబులం జిక్కియున్. 81

ఉ. ఆసమయాన నాధకుతుకానుగుణాభ్రనదీర్ఘరాలనన్
 ద్యోస్పతి నిండువెన్నెలలు దోచగ నిందుఁడు కేళి సల్పు నా

వాసవదంతినా నెగెడె వావిరిఁ దన్తధితాంబుజాళి నాఁ
ద్రాసతఁ దాగ లేగఁ బడెఁ దత్కరనీరములై తుషారముల్. 82

వ. వెండియు నిండువేడుక కుముదినఁకొసంగుచు నఖండ పిచండిల పాం
డిత్యమండిత కాండజాహితమండల కుండలిత పుష్పకోదండహిండిత
కాండ కైరవప్రకాండ సంజాత తాండవిత పాండుర రజోమండల
ప్రభాభాసమానంబై సల్లలిత మల్లికావల్లికోత్ఫుల్ల పుష్పవితానాం
చత్కోమల చ్చద పుటాంతరామల మకరందంబుల వ్యాపించు మి
హిరకరఘ్నీసారంబులు సంఫుల్లసౌగంధిక రజోమధురస్వచ్ఛఖండ
శర్కరావారంబులం బాలిపి కామదంబులకు వెక్కసంబుగాఁ జం
చువుబంటి భక్షించి గ్రీవంబులు నిక్కించు చకోరసోదరీ కదంబా
శ్రుబింకు బృందంబుల సందడి మైందుచుస్వకీయాననార్ణోజ భాజ
నంబులం బట్టి యాసవంబులు నాధులకుఁ ద్రావించునెడఁ బరిమళ
సంయుక్తార్పిత రసాల కిసాలం బని మోప నెక్క నవ్యక్తధ్వనిత
కంకణరంజిత కరంబులు విదల్పించు దారకల కెప్పల నప్పలించు
చుఁ గలరవనాదసదృశములైన మురిపెంబులఁ జూపుచుఁ బానకా
లాపుకోభాగంబున వెలుంగు నుశీరకాయమానఁబులం దోచు వె
న్నెలలం బుష్పంబులని పతలమీద రిత్తరువ్వవారును నొక్కఁ
క్కిం దోయ రాని చెలికత్తియలం బ్రాణోక్తులం జూపి వేగంబ
వచ్చి వినూతన కిశీసాధంబులఁ జొచ్చి భర్తనిర్భతస్సంభిబుల సత్త
మిల్లం బతు లుత్తరీయంబులం బట్టి తివియ మారుమసలునుం దను
వల్లికలం దరుగని వడకులం దనుదాన వీడుకోక ముడిరేఁ బదాంగు
ళులం బట్టి కౌగలించ మిట్టిపడి కదల నేగక పతుల యురపంబ
రంబులఁ జేరి కొంత దనుకఁ గేగడముల కనుకూలించిన ముగ్ధాంగ

నలు గవాక్షోపకంఠంబున మెలంగు జాబిల్లిం గని మెల్లన దాగి
చూచు దుండగపు వయస్యాసుస్థితాస్యం బని బెదరిపడి కప్పకొ
ను చిరుతతాబందులయందుఁ జెన్నెందు కాంతుల దొంగలించిన
యట్లును కమలాహిత పజ్జాతాభినవాపగ గావున సకలభువన త
మంబును బాపుచు నమలకమలాశుగ నిరంకుశ యశఃప్రభానుహారం
బై ప్రకాశించు నవనరంబున. 83

ఉ. నిద్దపుఁ దెల్ల వెన్నెలల నిండుగ నిందుఁడు ఎచ్చెఁ బంచబా
ణోద్ధతి హెచ్చె శీతపవనోద్ధతి మీరెఁ ద్రివహ్నులిచ్చటం
దద్దయుఁ గూడ నిల్చునె నితంబిని యమ్మకఁచెల్లటంచు వా
ముద్దియ లూర హేమలతమోద సమస్తగుణప్రభుర్యయై. 84

గీ. తరుణులార తుసారాంశు కిరణములు క
పోలముల గీటకయ మున్న పుష్పశరశ
రములు ద్యౌధిఁబడక మున్ను మనకాంత
యు తలముఁదెల్పి కృష్ణునిచిత్తమరసి. 85

క. వేగంబ వత్తు నని మద
నాగ రమణ మందయాన సలినేక్షణ సం
భోగమణిహార మూనియు
నేగుటయును సరగ నిచట నెనయఁగ నంతన్. 86

శా. కేళీధామ గవాక్షబాలముల చక్కిం దూరి జైవాత్మకా
త్వాక్షికుమ్భము లెల్ల నీకులుగ వేజారంగఁ గాపించి మై
జాలక భామిని రూర్వలేక వెతచే సత్వార్జిసజాతికిం
బాలా కీడగు నట్టి చంద్రబలికం గాధానులాపంబులక. 87

ఉ. సద్వనజాతలోచనలఁ జాలఁగ నేచెడి పాపి చంద్ర నీ
వాద్విజరాజ విష్ణు డరఁకున్ ద్విజనాథుఁడ వైన నీకు నీ
పృథ్వినిఁ జూడఁగా నహివిభీతి నశించెనె దోష మారెనే
యీద్విజరాజనాను మిఁక నీకు ధరింపఁగఁ జెల్లదెంతయున్. 88

ఉ. కాంతల నేచు శాతకము గావున నింతటఁ బోదు పాంధలో
కాంతక నీ వపుస్సుబదియారగు చెక్కఁబ జేయ కెంత ని
న్నింతియె కాక బొమ్మదురు పృథ్విఁ జకోరకము ల్లివి స్సరా
నంతకదంబకంబు లయి నజ్ఞుఁడ జేసి కురంగపోషకా. 89

క. విషరాశిఁ బుట్టినాడవు
విషధరమాన్దంబు నందు విహరించెద వా
విషభు క్షిర మెక్కితి విది
విష మెట్లగు జీవకృతపు ద్వేషము చంద్రదా. 90

ఉ. శౌరి భవద్విరోధిపయిఁ జక్రము సంపఁగ నాత్మనాచుకో
దారవిరోధి వైన నిను దాను మొరంగియు రాహుఁ జంపియున్
మూరణ మాచరింపకనె మన్నన నేగెను దాని వేటెను
స్తారణమొంద నట్టిది కన స్థలదే భువి దోషపుంజమా. 91

శా. కించిత్కాలము నిన్ను జిత్తమున నోగిం గూర్చు నాశౌరికి
జంచన్నేత్రవధోతిపాతక కళంకం బట్టె పండెం భుజం
గాంచదూభిషుఁడు నీ కళ స్థిరమునం గాల్గింపి లోకంబుల
బంచత్వం బొనరించు దుండగుఁడ నీ పాపంపు స్నేహంబుచేన్.

మ జలజాతుండవు నీవు బ్రీతినిఁ బయోజాతప్రజ న్నే నటం
చిల మోమోముఁజెప్ప సిగ్గుగును గాదే నీదు తోఁబుట్టు న

న్నిలయంబే చెడఁగొట్టు దీవు కన దానిం బుట్టునం జూచితే
నలయింప స్తరణం బొసర్పఁ గలదే యాశ్చర్య మో చంద్రమా. 93

క. అని యిట్లనేకవిధముల

వనజారిని దూరి భీరు భామాజనతా

ఘనతాపవన్హి ఘృతవ

ద్వినుతాశుగ ధరుని స్తరుని వివరించివెసెన్.

94

క. విడువంగ వలదు మారుడ

బెడిదము లగు బాణములను బెంసెసలారం

బడఁతుల దాయవె కలవే

తడయఁగ నిటువంటి గాఢ దారుణవృత్తుల్.

95

చ. జగముల కెల్లఁ దల్లి యగు సారసగేహిని పుత్రకుండ వీ

వు గురువధూమణిం గలసి భూరితరం బగు పాప మొందె నా

తొగనిబిడంపు విందుఘనదుష్కృతచిత్తుఁడు వానిఁగూడఁగాఁ

దగునె రమాకుమారక విచారితపర్వసువర్వచిత్తకా.

96

మ. అవురా క్రూరుడ జీవమాత్ర చరితాగ్ధా నాడు పన్నీటితో

జవియాకా పాశులు నీయెడం గిలికెగా సక్రోధచండస్ఫుట

దృఢనేత్రాగ్నిని మాడు నీకు నతులం బ్రాపించి వే జెప్పినం

జవి వుట్టించునె మానసంబునకు నోజం బోధ సిద్ధించునే.

97

మ. పథికోపాసన నీ కకారణపు కోపంబుం బ్రయోక్త్యాళిచే

నధికామర్షము శీఘ్రపానమునఁ గాదా కల్గెఁ గాకున్న యా

దుదువే నీవనిలాంకురంబు పయి సంతోషంబుతో నెక్కి మూ

ర్భద వన్యావిహగాళి చేత బనులం గావింపఁగాఁ జూతువే. 98

చ. పథికవిరోధి వంచు నిను భర్తుడు సాలవిలోచనాన్ని చే
వధ బాసరింపఁగాను రతిబాస్పముల న్నొల కెత్తి చూడ నీ
పృథివినిఁ బాంధ బాధకయి పెంపుగ లేచితి వోరిమార నీ
వధువు పతివ్రతామహిమ బాపురె యెంచఁగ నెట్టిదోకదా. 99

చ. భవనయనాన్నిఁ దూలిఁన బ్రపంచములం బ్రలికింప లేదె వి
ష్ణువు నిను వామలోచనలఁ జూచి సహింపనివాఁడ పౌటచే
ధ్రువముగఁ దా నుపేక్ష మది రూఢిగఁ బూనె ననంగ కానిచో
భువి నతఁ డేమిసేయుటకుఁ బోలఁడు నీదగు పాపమారయన్.

ఆ. అనుచు నించువిలుతు నాడి గెంటసముల
నతిని మోయుచుండి యాడు పవను
మీద నలుక వ్రేడను మీనాక్షి యప్పుడు
వలికె గాఢ మైన భాషణముల. 101

చ. అకటకటా ప్రభంజనుఁడ యంబుజబాణునిఁ గూడి భూమిఁబాం
ధకనికరంబులం గలఁచ ధర్తమె పంచజను ల్నినుం దగన్
ప్రకటతగోజగంబులకుఁ బ్రాణుఁడ వంచు దలంతు రిప్పుడీ
వికటపు చైద మూస కన వెండియు నేచఁగఁ బూనఁ గిన్కతోన్.

క. కీలాలజభవుఁడిడుగో
గోలల యుసురులను బోసుకొందు వనియు నో
బాలానిల నిను మెక్కఁగ
వ్యాళమునకు నేండ్లు వేయుఁ బగరించె వెసన్. 103

సీ. బాలానిలము గోలి టైటకు విడచిన
శేషోరగ రసజ్ఞఁ జింపఁ దగదె

అలితండముల నెల్ల నలి జేయలేనట్టి,
 సంపఁగి రేసును వంపఁ దగదె
 శుకములఁ జంపలేక కలంగు జవ్వాది,
 పిల్లులకుంజాల వెయ్యఁదగదె
 విసుని మ్రొంగి విడిచి పెట్టిన యట్టి వి,
 ధుంతుదు మస్తంబుఁ ద్రుంపఁ దగదె.

గీ. యనుచు వారలఁ దెగడుచు నబ్జవేరి
 కిరణఝరి మునుగ సకియ లరసి హా య
 టంచు వనరుచు నడగింప నధికశోక
 మాత్రః నుమడింపంగ నబ్జాక్షి యంత 104

శా ఆ చంద్రాతప సాంద్ర సాగరము దాయున్లేక రాకాహిమో
 చ్ఛోచిశ్రీసఖమైన వస్త్రమున సచ్చోభాపటాగ్రంబుచే
 నూదింపగను మూసి యేడ్చె సురసజ్జోషాకరాంభోభవో
 త్సూచద్వల్లకి నిస్సనామృతఝరీస్తోమంబు తోరంబుగాన్. 105

క. అప్పుడు చెలి నూగార్చియు
 రెప్పల బొప్పముల దుడిచి రేపే కృష్ణం
 డొప్పుగ వరియించును మా
 యప్పవుగాఁదలచ కమ్మ యతిసాహసముల్. 106

క అని హృదయ మూర వెలికియు
 మన హేమలత చని తడవు మసలె దిరణినం
 దన కొరిదలంబు నెఱుఁగదె
 మనమున విరహంబు దాను మాన్పఁగఁదగదె. 107

వ. ఇ ట్లనుచు నెట్టులా యని పొలంతుక లన్ని దెసల నాలోకించు న
 వసరంబున నుదయరాగ మనోహరంబున రంజిల్లు భాస్కర కాం
 తి నెంపుం బోగొట్టి మంజులరాగ రంజిత ట్లమం బాకాశరమ
 కాపాదించు దివ్యప్రభా వితానంబు కట్టెడురం బుట్టుం జూచి య
 న్ను లిది తన తనయ యైన కాళిందివై నీసడించిన శర్వరీకాంతుఁ
 దోలం బుట్టిన లోకబాంధవుని పొడు వని యాడుకొను మిండు నం
 త నా శ్రీకృష్ణార్పిత సవారవింద గాగ ముద్రాంగుళీయక రంజిత
 నిజకరాంభోజయై హేమలత యేగుదెంచి.

108

క. వచ్చి కిరిరాజవరదుం

డిచ్చిన ముద్రిక వధూటి యెదుట నడఁ జెలున్
 మచ్చిక నడుగఁగ నిట్లను
 నచ్చెల్వ తనదు ప్రవృత్తి యంతయు వేడ్కన్.

109

ఉ. కొమ్మరొ వేగఁ బోయి మనకోమలి యుత్తల మంత శౌరికి
 న్నెమ్మదిఁ దెల్పి రమ్మనఁగ నీరజలోచనలార యట్టి కా
 లమ్మన సంబరోత్పతనలాలసవేగము వొంది యేనుప
 ట్నమ్ములఁ బల్లెలం గడచి డబంగు తోటను గంటి నొక్కచోన్.

స్రగ్ధర. ఆ పూవుందోటలో మంజ్వమలమణి విభాహోటకోల్లాసితంబై
 సోపానోపాంతమల్లీశుచిరుచిలతికాస్తోమసఁరంజితంబై
 ద్యోపంధోచ్చుంచిపోద్యక్షురుఁ రతపనీరీయాశుచించక్షుసాలం
 బైపొల్పొందె సులీలాహలికనిలయ మొండచ్చటం గంటినందున్.

క. హరిహయ సౌధనిభంబులు

హరిమణికీలితయు లన్ని హరిపదమార్గా

జీరలంఘనంబు లన్నియు

హరిమంగళధామ మెద్ది యని చింతింపన్.

112

క. ఒకసౌధముండి యిద్దరు

శుకవాణులు వెలికి వచ్చి చోద్యం బొప్పన్

వికలమనోగతులై తగ

సకలంకతఁ బలికి రిట్లు చయ్యనవారల్

113

శా. ఏమే చంద్రవిలాసినీ యనుచు నేమే సాశ్వతీ యంచు నీ

వామామస్తభు చంద మెట్లునుచుఁ జెప్పఁజాల శ్రీకృష్ణుఁ డా

రామానంతకు నేటలాడఁ జను ఘుస్రం బాది నిద్రాసుఖా

లేమో మానె ననంగ వింటిఁ దమలోనేకాంతహేలాగతిన్. 114

క. అది యాలకింప నప్పుడు

మది కా సౌధంబ యంచు మానిని దృఢముం

గదురఁగ మెల్లన హర్త్యము

గదియొం జనుదెంచి యందుఁ గదిసియు నొకచోన్.

115

చ. హరిహర రత్న కీర్తితములౌ రుచిభిత్తిక లంద మొందఁ గా

సుకుచిర మైన ద్వారముల సుందర మొప్పఁ బసిండి వ్రాతలం

గర మరుదారు దల్పలను గన్నులపండువ నేయు నొక్క మం

దిరమును జూచి యందు నతి నిశ్చలవృత్తినిఁ జొచ్చియొక్కచోన్

చ. బలరపురత్న కీర్తితపు బంగరుకోళ్ళ బసిండివ్రాతచే

దులుకుమ నుండు నట్టి తెరతో నెరవెతగు మేలుకట్టుతో

బెలఁగెడి సెజ్జపై నెరగి చెక్కిలితమ్మి తలాడపై బదం

బులు జిగురాకు దిండుపయి మోపి పటంబులు జూచుకృష్ణునిన్.

చ. కనుగొని వీని మానసము కంజహితాత్తజయందు నుండునో
విన మరియొక్క కాంతపయిఁ బెంపుగ నుండునో యిప్పుమాతుఁ గా
కని లస దుల్లసత్పురభిగంధసితాభవిపూరితంపు భా
జనముల ప్రక్క నల్లనను సంభ్రమ మొందుచుఁ బొంచియుండఁగన్

క. ఉసురనుచుఁ గన్ను మోడ్చును
దెసలను వీక్షించు శయ్యఁ దెరలం బడు హా
కుసుమసుగంధీ యనువిన
ప్రసవాశుగభేదితాత్తపంకజఁ డగుచున్.

119

క. మన మందు గతముతా భా
వనభావిత భావము లిటు వరలఁగఁ గృషుం
డను చిత్రఫలకమందునఁ
గనఁ బడు నావనితఁ జూచి కడువడి నిటులన్.

120

గా. ఏమే యల్క కిసాలపాణి పలుకే హేమంబటే పల్కవే
రామారత్న ము! యేల రాతివలె సాంద్రస్వాంతముంబూనితే
ప్రేమ న్నీదు కుచోపగూహనముఁ బ్రేరేపించి వేగంబ నీ
వే మన్నించి వహుటి నీ కరయ నేనెగ్గందుఁ జేయం జామి. 121

గా. లీలావాసము నేండి యేగుచును దాశీసంఘ మడ్డంబు రా
వ్రీలం జంద్రముఖంబుఁ ద్రిప్పియు నను న్వీక్షింపఁగా నప్పడే
నోలిన్ రక్షణఁ జేసి తంచు మది వే యూహించితిం గాని యీ
కీలాలేజ శరార్తి ముందు టెఱుఁగన్ కీలాజజాలేక్షణా. 122

ఉ. ఆ పలుకు ల్తనస్సనకు నామెత గాఁగ సుధార్థికాతుకా
వాపతరంగసంఘములఁ బాల్పడి తేలియు వీని చిత్తమెం

తో సెరిమం దివాకరజ వోచిన యబ్బుల నిశ్చయించి నే
నో పడతీ రయంబున సుమోగతఁ జిత్తురుబొమ్మ నోర్తునై. 123

చ. పకపక నవ్వి కృష్ణయిది పాడియె నీకు సునోత్తమాత్మజ
న్దకరపతాకరోపముల మ్రగ్గఁగఁ జేసియు నేగు దెంచి యా
వికసితపద్మలోచనను బెంపుగఁదూరెద వేడ నైన ము
గ్ధకలు దమంతటం బురుషతల్లజుల న్వరియింపఁ జూతురే. 124

చ. అని యిటు లేను బల్కవిని యచ్చెరు వాత్తఁ జెలంగఁ జంచలం
పు నయనుఁ డెయ్యుఁ గంటకితపూర్ణ సమస్తలసత్ప్రతీకుఁడై
కనరుహబాణలుబ్ధక విపాటనరూపాటవిలుఁదితె త్తుఁడై
మనయు ఝులు క్కనం గరము మారుచు నుండుఁ దలంపులూరఁగన్

క. చారణసతియో ఖేచర

సారసలోచనయొ లేక సజితృకుమారీ

ధీరసఖి యైన యొకసతి

జే రాఁబోలును లతాంగివివరముఁ దెలుపన్.

126

చ. అన విని రామచంద్రు చరణాంతిక మందునఁ బొల్పు ప్రస్తరాం
గనక్రియ లేచి కృష్ణునకుఁ గాంత నమస్కరణంబుఁ జేసియున్
మనసతి యుత్తలం బతని మానస మూరఁగ పొన్నవించి యీ
మణిమయాహార మాతని సమంగళ కంఠమునందు వేయఁగాన్, 127

ఉ. హారముచేతఁ బూని యతఁ డాదగ మొప్పఁగఁ జిత్రభంగులన్
సారసనేత్రీ గూర్చి పరిచారిక సంఘముఁ గూర్చి ముద్దురా
కీరములం గురించియు శిఖిప్రకరంబులఁ గూర్చి సేమ మా
హారమయంచుఁ గానదుగు నంగన యందలి ప్రేమ సెంపుచేన్

గీ. అని యనేక విధంబుల నలబుజోద
రుండు భామినిఁ గూరిచి రూఢిగాను
బలికి నను జూచి కృపతోడఁ బలికె నో స
ఖీమణి బాలసౌఖ్యంబు నీమనులర.

129

క. ఇత్తరిఁ జెప్పితి విక నా
చిత్తంబున భేద మణఁగఁ జెలి నెత్తి సఖీ
యుత్తమరథమున నుంచయుఁ
దెత్తుము తోషంబు హెచ్చ దివిజులు మెచ్చన్.

130

మ. అని యీ శోభనవార్త విాసఖిని డాయం బోయి వేఁ దెల్పియు
న్వనజాలేషుహతిం గృహించు నసువుల్ బ్రాపించ శాంతింపఁగా
వనితా చేయు మటంచుఁ బేరుకొని శోభాముద్రకం దీసి యి
చ్చి నను న్విడొక్కలుపంగ వచ్చితి సుమీ చెన్నొంద భామామణి.

క. అని చెప్పసఖియ లందఱు
ఘనకుతుకముఁబొంది రపుడు కాంతామణితా
ననువుగ ముద్రకఁ బూనియు
ననఘోల్లాసంబుతోడ నలరుచు నుండెన్.

132

చ. ప్రసవసుగంధి సద్భవయపంకజభేదము మాన్ప వచ్చి తి
ట్టాసఁగుచు నుండు నా హాసకనోర్తికఁ గాంచి పభీతిచేత నా
వసునిధిపుత్రికం బొదవ వాడియుఁజాలక తార ధాటితోఁ
గుళజపదాను లేగ ననఁ గొబ్బున వీడెను పాండుచంద్రికల్. 133

క. వివిధాశాగతిరవికో
పగతి వేదనధక ర్తవ్యత్రయిక

భవినారత మే విధి యని

చవిఁ గొల్పెడి రీతిఁ గోళ్ళు సరవిం గూపెన్.

184

క. ఆ సమయంబునఁ గననొక

భాసితవసజాతవక్త్ర పణఁలిఁ గని యనుక

భాసురవికసితవసజా

తానవమధుమధురభాష తావలితోడన్.

185

చ. శశి రజనీసతిం గలసి చంద్రిక గెందముచిట్టిపోవ న

భ్రశయనముం ద్యజించి చన భామినికాలభుజివ్యవచ్చి త

దృశశుఖశీర్ణతారగణదీపితహరనుణివ్రజంబు నే

రి సరగ సుక్కచో నిడిన రీతి మనెం గను వేగురిక్క మన్. 186

మ. ఉడుసస్యంబు ఫలింపఁగా గగనవప్రోదారసచ్చంద్రికా

జడ మారంగను గోతఁగోసి ఫలసత్సంఘం బనేహఃకృషీ

కుఁడుదూర్పితై ననంగఁదోఁచెదెలుపుంగో మొప్పఁబ్రాగ్దిక్కునం

దుడునాధుం డటు తత్పలాలముక్రియం దోఁచె నివినిస్సారుడై.

ఉ. కాలమహర్షి తా నుదయగాఢకుభృత్తున కల్లఁ బ్రాక్రవ్రకీ

లాలజనేత్రియం పు సుతలాభము గల్గఁగ సాంధ్యహోమకుం

భాలను దారకాళిచయభక్తము వేల్చఁగ మెచ్చి వహ్నితా

బాలుని నిచ్చెనో యనఁగ భానుఁడు భాసితఁ దూర్పుకొండవై.

క. అని సర్వముఁ దెలిపినఁ గ్రొ

న్ననపానుపు డిగ్గి పుల్లనలినాస్య దినా

ననకృత్యంబులు దీర్చియు

తనసఖులం గూడి యుండఁ దద్దయు వేడ్కన్.

187

గీ. అంత నచ్చటఁ గృష్ణుఁడు హర్ష మొదన
నిత్యకృత్యంబులను దీర్చి నెమ్మదిని ర
ధాధిరూఢుఁడై యర్జునుఁ డంటి రాగ
వెడలె దరణిపుత్రిక మీఁది ప్రేమ హెచ్చు. 140

వ. ఇట్లరిగి యక్కాంచనకేశీధామంబుఁ బొడఁ గాంచి యక్కాంచ
నసుగంధిన్ సభీజనపరివృతఁగా నమ్మహారజత నిర్మితరధాధిరోహణం
బు సేయించి సుఖవాయువు లెదురుగాఁ జన నింద్రప్రస్థపురంబు
మీఁదుగాఁ జని ధర్మజ భీను నకుల సహదేవ కుంతీ కృష్ణసహితం
బుగాఁ గృష్ణుండు నిజపురం బైన ద్వారవతిఁ జేరి సుఖం బుండు
నవసరంబున. 141

ఉ. అంతట రాముఁ డాదరము నాత్మఁ జెలంగఁగ భవ్యలగ్న మొం
డెంతయుఁ జూచి మంత్రినివహేష్టపురోహితదండనాథసా
నుంతులఁ గాంచి సంభ్రమణమంగళసన్నహనానులాపము
ల్పంతులు గూడఁ బట్టణపు వాడల వేఁ గయిసేయఁ బంచినన్

సీ. పన్ని రిసత్రృభాపటలితోడను బొల్చు
మృదుకీరములతోడి మేరువులను
నూనిరి యధి కాయమానరంభలతోడఁ
దనరుమండు హరిచందన నగములఁ
గుదురు కొల్పిరివజ్రకూటదీపులతోడ
నగభేదిమణివితానములు కొన్ని
గీకొలిపి రల హేమాకృతివ్రజముతోఁ
జిత్రరేఖల పజ్జీ చెన్నుమీర

గీ. నుచితమా స్థానముల కుముదోత్తమముల
నునిచి రందంపు పుండరీకనివహంబు
మనములందున సుతతోష మినుమడింప
హరిపురమువారు నూచి చోద్యంబుఁ జెంద. 143

చ. వరణపు సాలభంజికల వారముగాంచుచు నుండు దేవతా
సరసిరుహాక్షులం ధ్వజమిషం దగఁ బిల్చి విడెంబు నివ్వఁగా
బురరమ యెత్తు బాహు లనఁ బొల్పు జెలంగఁగ నాటి రెల్లెడన్
హరువుగఁ జారు నాగలలికావృతరంజిత పూగసాలముల్. 144

చ. గురుపరిపక్వహృద్యఫలగుచ్ఛినమత్కదళీకదంబకో
ద్విగచితకాయమానముల న్రేలు ఫలప్రకరంబుఁ జూచి పై
నురిగొని ఎగ్గు రాచిఁకగుంపులఁ బోలుచు నుండుఁ జూడ న
ప్పురవిపణిప్రకోష్టగణధూరిహరిన్తణిసోరణావళుల్. 145

చ. హిమజలషిక్తయై రుచిర హేమపటావృతయై నవోల్లాస
త్సుమగణకుంభితాంగ యయి శోభనచందన లిప్తయై ప్రకుం
కుమపరిలిప్తయై యగురు నూతనధూపకధూమమేఘసం
ద్రవమపరిజృంఘమాణశిఖివాలకయై పురకాంత రంజితైః. 146

ఉ. హాటకపత్రికాళి నుపయామక సూచక వాచికంబు లే
నాటఁగఁ జేసి సర్వమహినాథుల కంపిన వారుహాళులం
బోటరికించి భాగ్యశుభబోధన నేడు గదా యటంచు వే
హాటకభాగధేయముల నప్పడు దెచ్చిరి కాతుకంబునన్. 147

వ. అంతమృదంగ ఘట్కానక ఝర్మరాదిమంగళవాద్యభేదంబులచేతను
కాహళాది భాంకార నినదంబులచేతను మేదోభాగంబు భోరుక

లుగఁ బరిహసిత రంభాద్యప్సరోవితానంబులైన యప్సరో నికురుం
బంబులు వినూతనలాస్య ప్రకరంబుల సల్పు చుండఁ బుణ్యాభామి
నులు పెండ్లిపాటలు బాడ నమాత్య వంది మాగధ సామంత వర్గం
బులు బలసికొలువఁ బురోహితులు లగ్నం బాసన్నం బయ్యె నని
హృచ్చరింపం గొందలు పుణ్యాంగన లరిచి వాణంబుల హరిచ్ఛత
పర్వికాఫలహరిచందనవీటికా మంగళాక్షతలు దో తేరంగ హలా
యధుండు దలమోసలనుండి పరిణయప్రయత్నంబు సిద్ధపరుచు
చుండ నతని ప్రసాదం బెరింగి భామినీవితానంబు కృష్ణునకు నక్కా
ళిందీదేవికి శిరసంటి గంధామలకంబు వెట్టి మజ్జనం బాచరించి పు
ష్పంబు లలంకరించి కల్పకప్రదత్తకోమలక్షౌమంబులం గట్టఁ బెట్టి
మాలికలం బెట్టి సుగంధంబుల నలంది మృగనాభికాచిత్రకంబులం
దీర్చి వివాహవితర్దిపై నిలుపు నవసరంబున.

148

చ. విధిసహితంబు గా సుర గవీ దధియుం బుధవృక్షపుష్పస
న్నధుమధుపర్క మొక్క నుచిమాక్తిక నిర్జిత పాత్రఁ దెచ్చి యా
బుధనికురుంబ మస్తక విభూషితచారుకిరీటరత్నసం
భాదధితమండితోల్లసితకాంతపదాబ్జున కెచ్చి రంతటన్.

149

చ. అపుడు కుటుంబివీప్రవృతఁడై పదచిన్తకధన్యమా సీతా
భపు నును మ్రుగ్ధుడై మకరపద్మము లేర్పడఁ పీక్షణచ్ఛవీ
న్నపనసుకుట్టిమంబు పయి నవ్యవినీలపు గాంతు లీన నా
తపనకుమారి వచ్చె హరిధార్తికభాగ్యకలక్ష్మియో యనన్.

150

ఉ. భామిను లా ప్రకారమున భాసురఫుల్లపయోజలోచన
న్నేను మెసంగఁ దెచ్చి గురునీతిఁ బురోహితు నాజ్ఞ చొప్పునన్

హేమపటంబుఁ దీసి మన మెప్పుడు మాత్రు నటించు నురఁగా
సామతఁ గల్పి రల్ల కవజక్కవలం గదియి . చు కైవడికొ. 151

గ. హరి కరగూహనంబునను నంగన హస్త జతేజ మొప్పు సుం
దరి కరస్థితేత హరిధర్మకరంబు బ్రకాశ మొందఁగా
సురుచిరమై చెలంగ ఘనశోభలు వేదహితంబుగాను నా
హరికరమందు బాలకరమందును గట్టిరి కౌతుకాంకముల్. 152

చి అతనికటంబు లగ్న మని యాప్తపురోహితు లెల్లఁ జెప్పఁగా
మలిసతుకంబు హెచ్చఁగను మంగళసూత్రముఁ జేతఁ బట్టి యా
సతిచ్యుదుకంఠమందునను శాశ్వతభవ్యగుణావహుండు నే
వతలు నభస్సృతి న్నిలచి ప్రస్తుతి జేయఁగఁ గట్టె నెంతయున్.
మ జలకాతాక్షి సతీకరోన్నమితమై చంచన్ని జాన్వేషు నా
దల వే సేసలు జల్లెఁ దత్పతి శిరోధావశ్య రత్నంబునకొ
విలస త్రోవ్యతస్ని జాకృతి దగ న్వీక్షించి వీక్షించిరే
చెలి కృష్ణు నిర మెక్కె నంచు సకియ లైన్మొందఁ జర్చింపఁగన్.
ఉ. సుందరి కౌతుకానఁ గరశుక్తుల ముత్యపుసేసఁ జల్లె నా
చందనగంధిపై హరియు సంభ్రమ మొప్పుఁగ నట్లు నించ నా
సుందరి వాలజాలకరశోభన గాత్రలతాచ్ఛవీప్రస
క్తిం దగఁ బెక్కు వన్నెలగు దివ్యమణివ్రజమై చెలంగఁగన్. 155

సీ . అంతట నగ్ని హేమాత్రాదికృత్యంబుల

సవరించి యమరంగ సన్నికంటిఁ

దాకించి తగ నరుంధతి దివ్యదర్శన

మాదియా విధులను నమరఁ జేసి

యభిజాతవేదులు హరు వొప్పు జాతవే

దుఃప్రవక్షీణములచే దుష్టుగాఁగఁ

జేయించ విబుధులు శ్రీవేదహితములౌ

సార్ధాత్తుతలు శిరమందు వేయ

గీ శేషహోమాంతముగఁ బెండ్లి సేయ నాత్మ

బంధుజాతంబు లుత్సవం బొంది యపుడు

దివ్యమణిదంతఘోటకదృప్తపట్ట

గణకుల సౌసంగి రెంతయుఁ గానుకలుగ.

156

చ తులికెడి ప్రేమఁ జాట్టములతో మణిపాత్రములందు నంత ను

జ్వలదమృతాన్నము ల్గుడిచి సాదరణంబున బంధురాశికిన్

వెలగొను కట్టుము బొప్పసగి వేడుక మంగళలగ్నమందు ను

జ్వల మగు కమ్మవీడె మొక భామిని యీఁ గొని కృష్ణఁ డొప్పుగన్

ఉ. బంగారు వ్రాతతోఁ జిక్కిలిపట్టిన గోడలు కాంతులీనఁగాఁ

బొంగెడియంద్రనీలములు బొల్పుగు ముత్తైపుచందువాలు మీ

రంగ హరిన్తణీవిజరరంజితమైన కవాటము లెల్ల

గంగయి సేసి యున్న మొక కాంచనచారుకృహాంతంబునన్.

చ కెలఁకుల యందు వజ్రములు కెంపులు మధ్యను మూల మౌక్తికా

వళులుఁ బరస్థలంబులను బచ్చలు నిద్దపు నిర్వృటద్దముల్

వెలయఁగ నెప్పు చూడు, లను వేయును లక్షయుఁ గోటి యొనను

న్వెల యొనరింప లేని యొక నిద్దపుఖట్టముపై వసింపఁగన్. 159

చ. పురుగు జవాది కస్తురియుఁ బొల్పుగు గుంకుమ యక్షధూపచం

దనసునసాగవంశకవితానము నిద్దపు పైడిగి న్నెలం

దెనయఁగఁ దావి కప్పకొన నెంత కెలంకులఁ దా చిరాలస
ద్వనగృహవాసనారుచిరగాఢ మిఁకం దెలుపంగ శక్యమే. 160

గీ. ఉండె శ్రీకృష్ణఁ డందు మే నుబ్బుచుండ
నఖిలభూచక్ర మేలిన యంతవేడ్క
నమరలోకనాథుం డయి యర్భకుఁ బలెఁ
గన్నె మార్దంబు నరయుచుఁ గలఁతతోడ. 161

క. కాంతామణి నా ప్రాథలు
గాంతునికడ కంపఁ దారుకై నేయూటకై
వింతగ మొగమునఁ జిరునగ
వెంతయుఁ దనరంగ ముదితహృత్పంకజలై. 162

సీ. కాంచీమతల్లిక గట్టిగా బిగియింపు
సయ్యాటముల నీవి సడలకుండ
గోళ్యచేఁ దడయంగఁ గుంకుమగంధంబు
నలఁదుము కౌఁగిళ్ళ నలుగకుండఁ
జేర్చుక్క నోచెలి తీర్చి దిద్దుము స్వేద
కంకణములచేతఁ గరగకుండఁ
జడకుచ్చు చేపట్టు ముదునాథముఖి వడి
విరులు వేనలిఁ బట్టి వీడకుండ

గీ. గలికి నిన్నిప్పు డాతఁడు గారవించు
నీదు శృంగార మారసి నెయ్యమునన
టంచు సకియలు నవసంగమార్హురుచిర
లీల నెసఁగించి రారయలేమ నంత. 163

క. జాల మిదియేల ప్రియునకు

బాలా విడె మియ్య నిపుడు బాగు తరి సుమీ

గోలతనంబునఁ బ్రియునకు

ప్రీలపడుదు గాని యిచటఁ బెనఁగుట తగవే.

164

సీ. ప్రేమసామగ్రిచేఁ బలిచిన జనుఁగాని

గదసియు నూరకుండెదవు సుమ్మి

విడ్యము నియ్యంగఁ బెనఁగియుఁ బుచ్చుకొ

నుదుగాని యూరకుండెదవుసుమ్మి

హస్తంబుఁ బట్టంగ వారయ నిచ్చుచుం

డుదుగాని యూరకుండెదవుసుమ్మి

యత్సంగమందఁ దానుంచఁబోఁ గూరుచుం

డెదుగాని లేచిపోయెదవుసుమ్మి

గీ. ప్రియుఁడొకింత మనమున సిబ్బిలి జనింప

నూరకుండినఁ బైటకు నెనర వత్తు

వుసుమి చక్కఁగఁ గొంత నాఘసముఖమున

నిలువుమీ సాలభంజిక చెలువుమిరి.

165

క. అన వలెఁ గనుక వచ్చించితి

నినుఁ జూచియుఁ గృష్ణఁ డోర్చునే శ్రీకృష్ణం

గని నీవోర్తువె వికసిత

వనజాయతనేత్రి నాడు పలుకు నిజముమా.

166

ఉ. ఎచ్చట నైనఁ గౌతుక మదెంత శుభం బగువేళఁ బాన్పుపై

నొచ్చుములేని కూర్చి మది నొప్పుఁగ నెక్కనివారి నో చెలి

యెచ్చటఁ జూడలేదు గద యీసఖిగొన్గుచునుండె వీరలే
గ్రుచ్చుచు గొంగలింతలను యాధిగ వీడ్వనివారు నాధులన్. 167

ఉ. తొందరకాడు మన్తనుఁడు తొయ్యలి వెన్కయు ముందు లేదు వే
తొందరకాడు నీమగఁడు తొందరకత్తెవు నీవు నీతి యా
నందకటాక్షురోపములు నాటఁగ నెమ్మది వేళ లెంతువే
ముందర నిట్టి సిగ్గులు సమోదత నెచ్చటనుఁడు నారయన్. 168

క. కన్నెఱ్ఱఁ జేసి చూచిన
కన్నుబొమ ల్లుడిచినను మొగము ద్రిప్పంగా
నెన్నఁగ నంగములను గన
కన్నియ మాకిపుడు కమ్మికలుగావుసుమీ. 169

గ. అని కయిదండ నూన నొక యంబురు హేక్షణ యొక్కనూత్న మో
హనరుచితారకోపమనఖాంకురకుంతలము లైనుల్ప శో
భనశకునమ్ము లొక్క మృదుభాషిణి దెల్పఁగ సంతసంబునన్
మణిమయధామ మల్లనను మంజులపగ్రహచేరఁ బోవఁగన్. 170

ఉ. బాలకుఁ దాల్చి వోవ మది భారపు సంభ్రమముం భయంబు హే
రాళము గాఁగ మై జెమట రంజిల సొక్కుచు నుయ్యనొయ్యనం
దూలుచు నేగుదెంచెఁ బతితూలఁగఁ బాలికిన్దాగులెల్ల వే
లీలలఁ జెప్పఁగా మనసు లీనము గాఁగ రయం బెలగ్పఁగన్. 171

ఉ. సారసస్త్రీ వచ్చుతరే సంభ్రమ మేమన వచ్చి నల్లెసల్
పౌరభవాసన ల్లసలే సర్వకృపాంబులు జంచలత్వముల్
జూరగొనెం దనూరుచులు జొక్కమెలగ్పఁగ వీక్షణాంబులం
గేరుచునుండ మించుకొనె గృష్ణునకు న్నదిమోహముంతటన్. 172

క. చనుటకుఁ గొరకుచు నుండెడి

వనజేక్షణ తెరగుఁ జూచి వరలం జూడం

దనరంగను నొంకెడి కృ

ష్ణుని విధిఁ గని వారిఁ గూర్చి సురుచిరలీలన్.

173

చ. అతివలు నెప్పి రిట్లు వనజాక్షునిగూరిచి కృష్ణతోడ నో

యతులమనోజ వేషరుచిహాటకమంజాలరత్న భూష మా

సతిక సికాట్ల కోప దిని చాల నెఱింగియు నడ్డువీటగా

మితిగొని విచ్చు గుబ్బచనుమిట్టలు మీవిసువీ రయంబునన్. 174

క. మీర తెలుంగవలయు శృం

గారవిధా లన్ని యనుచుఁ గౌతుక మెసంగన్

సారసముఖి పతివిడియము

గారవమున నియ్యఁగాను గైకొనరాదే

175

క. చిగురాకుదొరను గెలిచెడి

మగఁడు నినుంగూడఁ గలుగు మన్నన దొరుకం

దగపలుకు నట్టి దేదీ

మగువా నీపాలఁ గలఁడు మన్ననుఁ డింకన్.

176

చ. అనుచును గప్పర్థంపు విడె మంబుజలోచనచేతి కిచ్చియుం

గనుఁగొని భామలెల్ల శయనంబును జేరిచి కోర్కెఁదీర్చు కొం

దని చెలి హస్తమంతఁ దనహస్తమునందునఁ జేర్చఁబ్రేముడిం

గొని చెలులాడు వాక్యములఁ గూరిని మెచ్చుకొను న్ననంబునన్.

శ. కూడఁగ మంచిలగ్నమునకుం గడె లారయ నెన్న యయ్యెనో

చూడఁగ బోయి వతు నని సుందరి యొక్కతె పోయె నద్దియే

బాడను బోయెనో యరసి చయ్యన వత్తు నటంచు నోర్తువేఁ
జేడియ లిట్లు బో సతికి సి గ్గరిగన్ సగ మపు వారితోన్. 178

శా. ఆవేశం దలిరాకుబాకుదొర ప్రత్యావీధిపాదస్థుడై
చేవ శ్రీరెడి పచ్చవింట నరయం జెన్నొందు భృంగావళి
జ్యోవల్లిం దగఁబూన్చి చెంగలువ నేజం బట్టె చేఁ బూని తా
బూవుం దూపులు గుప్పె నిర్వ్వరపయిం బుంఖానుపుంఖంబుగన్.

గీ. పతియుఁ జెలి చేయిఁ బట్టిన పట్టువిడక
వామకరమును బట్టియుఁ బాన్పుఁ జేర్చి
సెజ్జయండఁ నఁ గూర్చుండఁ జేసి యపుడు
దొడయుఁ దొడయుఁ దాకఁగ సిగ్గు కడకుఁ బోవ. 180

సీ కొనగోట వేసలి కొమ రొప్పు నిమిరినఁ
దళుకైన ముద్దుచెక్కిలి సెమర్చెఁ
దళుకైన ముద్దుచెక్కిలిగీటినంత నే
పొగరుగుబ్బచనులఁ బులక లెసఁగెఁ
బొగరుగుబ్బచనులఁ బొదివిన యంత నే
తన నీవి బంధంబు దనర వీడఁ
దన నీవిబంధంబు దనరముట్టిన యంతఁ
దను వెల్ల వేపధు దళము కొనియెఁ

గీ దావు లల్లరెడి చక్కెర మోవిఁ గ్రోలి
సరసరతికేళిఁ దేలుచు సరగ నేమి.
యేమి గుర్తుల వేసెనో యేమిగ నెనొ
తెరవ యెఱుంగదు సౌఖ్యాల్లిఁ దేలి యపుడు. 181

క. గాఢోపగూహనంబున్

రూఢిగ ఘర్తాంబుభరమును త్రపాభృశ మా

లీడాకటాక్షుణ మగు న

వోధారత మప్పు డతని కొసఁగను సుఖముల్.

182

సీ. ఆభిరామనూత్న కిసారామకుంజవా

టికల శుకముల నాడించి కొనుచు

నబ్బాలయోదరప్రాప్తి పృథ్విని బొందు

హంసలగతులఁ దా మరసికొనుచు

నమలసింధుద్వీప మందు నరుణబంధు

విహగవిహారము లేవడుచు వడి

నమర్జితవలినీవిహారములను జక్ర

గణముల నెల్లను గాంచికొనుచు

గీ. రతియుఁ జేతోభవుండు భాగతియు నలువ

యుదధిజాతయు శంబరజోదరుండు

శచియు శతమన్యులీలల సకలకాల

ముల నుచితకేళి సల్పిరి చెలియుఁ బతియు.

183

సీ. వానలు గ్రమముగా వర్షించె సస్యముల్

వృద్ధిచేతను విజ్ఞప్తి పండె

నాయుర్విభూతికప్రాప్తి బొందిరి జను

లగ్ని తస్కరభయ వ్యాధు లడఁగె.

బాధకుసుమఫలప్రతతు లెల్లను లస

త్పరిమళాదులతోడఁ బరిభవితైఁ

గానరుగ్రహితులై ఘనసుఖాన్వీతులై
బ్రతికిరి నూరేండ్లు పంచజనులు

గీ. నీత్యపద్రవంబులులేక పృథ్వియందుఁ
గనఁబ్రజావృద్ధి యొప్పుగ గాఢమయ్యె
న్వాయపథమున శ్రీకృష్ణుఁ డాదరమున
సంపదల నిచ్చి పాలించు సమయమందు. 184

క. అని యిట్లు రామహర్షిణి
తనరంగఁ గృష్ణుని కథాసుధారస మఖిలం
బును దెలుప మహాకతుకం
బునఁ జెలఁగిరి శౌనకాదిమునికులచంద్రుల్. 185

క. ఈకథఁ జదివిన వినినను
లోకంబున వ్రాయు సుజనలోకంబులకున్
శ్రీకృష్ణుఁడు సంపద లిడి
నాకనివాసులను జేయు నయముగఁ దుదకున్. 186

శా. స్వర్థేనుప్రమథాధిపాత్రములన ద్వాజీశరోద్యశుస్సధా
వార్ధిప్రాంబుజవైరినిర్తలినదుర్వణ్ణోజ్వలజ్ఞాధగ
స్ఫర్ధిస్థీరయశోధురంధర సుధీసంఘాతకీరావళీ
వర్ధిష్ణుత్రిదశద్రుమా విహితసంవారాబ్జఖద్యోతనా 187

క. ఖల్యాభయంక రాహిత
హల్యామంజులచకోరికాంబుజవైరీ
కల్యాణాకరయచిమాం
గళ్యగుణా నాగభూషణా ఘనసుస్పృణా 188

లక్ష్యగ్రాహి.

మిత్రగణతోషణయమిత్రగణభీషణవిచిత్రగణభాషణచరిత్రరుచిహీరా
మాత్రశుభలక్షణనుసత్రభవకంకణపవిత్రగుణభూషణసుగోత్రసమధీరా
చైత్రనిభలక్షణకగోత్రసమధారణసునూత్రధరదక్షిణయక్పత్రిమవిహారా
చిత్రరుచివేషణసుపాత్రనరరక్షణసుమిత్రరుచిధర్మణసుపాత్రనిధివారా.

గద్యము.

ఇది శ్రీమద్రామచంద్ర పాదారవింద వందన జగత్పాణ నందనప్రసా
దాసాదిత కవితానిర్వాహక ధూళిపాళ సూర్యనారాయణ
తనూభవ సకల సుకవిజనవిధేయ వేంకటరామ నామధే
య విరచితంబైన కాళిందీపరిణయంబను మహా
ప్రబంధంబునందు సర్వంబును
తృతీయాశ్వాసము.
సంపూర్ణము.

